

Vieš ako?

Erik Meliška

Vieš ako?

Ako žiť to, čomu veríš a čo vieš obhájiť

Erik Meliška

Edícia Vieš...?

Obsah

Čo hovoria prví čitatelia	6
Úvod	9
Obsah	13
Kde začať?	16
Kapitola 1: Vieš, čo je cirkev?	19
Kapitola 2: Kto tu velí?	34
Kapitola 3: Prečo stôl vyhráva nad pódium	49
Kapitola 4: Keď to začne škripať	59
Kapitola 5: Žiadna franšíza	70
Kapitola 6: DNA, ktorá v tebe tepe	81
Kapitola 7: Peniaze na stole	91
Kapitola 8: Ako nezostať deckom	102
Kapitola 9: Kde sa to pokazilo?	112
Kapitola 10: Prečo to nevzdať	126
Kapitola 11: Ako čítať Bibliu a nezblázniť sa	135
Kapitola 12: Jeden druhému	146
Kapitola 13: Kde začať dnes večer	156
Príloha 1: Rýchle odpovede	166
Príloha 2: Zdroje, factcheck a poďakovanie	174
Príloha 3: Slovník pojmov po ľudsky	180

Príloha 4: Sprievodca pre vedúceho – trinásť stretnutí	185
Príloha 5: Infografiky a ťaháky	194
Ako táto kniha vznikla	199

O knihe

Edícia Vieš...?

Vieš prečo veríš a vieš čomu veríš. No vieš, ako to žiť v utorok ráno? Trinásť kapitol o cirkvi ako živom organizme bez náboženského divadla, s otvoreným stolom a vzájomnosťou.

Čo hovoria prví čitatelia

Matej, 17, stredoškolák, pripravuje sa na birmovku

„Vždy som si myslel, že byť kresťanom znamená proste sedieť v nedeľu v lavici a vydržať to. Táto kniha mi ukázala, že cirkev nie je budova, do ktorej chodím, ale partia, s ktorou môžem žiť. Zrazu to celé dáva zmysel.“

Simona, 21, študentka psychológie

„Po odchode z mládeže som sa cítila previniť, akoby som zradila Boha. *Vieš ako?* mi pomohla pochopiť rozdiel medzi zranením z náboženského systému a vzťahom s Kristom. Už nehľadám dokonalý zbor – hľadám dvoch-troch úprimných priateľov.“

Tomáš, 23, vedúci mládežníckej skupinky

„Roky som bol vyčerpaný z toho, že som musel každý piatok pripravovať program, kázeň a ťahať všetko sám. Kapitola o tele a dare služobností mi otvorila oči. Moja úloha nie je robiť šou, ale pomôcť ostatným objaviť ich dary.“

Dávid, 19, študent informatiky, skeptik

„Prišiel som ako pozorovateľ, čakal som obhajobu cirkevnej hierarchie. Kapitola o daroch služby ma prekvapila – je to poctivé reverzné inžinierstvo, nie kázanie. Časť o modlitbe v spoločenstve mi ale stále znie ako niečo, čo si ľudia navzájom nahovárajú. Aj tak, ak by kresťania žili tak, ako to opisuje táto kniha, vyzeral by svet inak.“

Lenka, 16, tichá hľadačka

„Najviac ma zasiahla kapitola o stole. To, že Ježiš nepozýva do publika, ale k rodinnému stolu, kde má každý svoje miesto. Prvýkrát mám pocit, že v tom nie som sama.“

Martin, 38, pastor

„Táto kniha nešetří inštitúcie, ale neútočí z hnevu. Kladie presne tie otázky, ktoré mladí v našom zbore cítia v kostiach, aj keď ich nevedia vysloviť. Dal som ju prečítať staršovi – potrebujeme si tie otázky vypočuť skôr, než nám odíde ďalšia generácia.“

Jozef, 52, kňaz

„Oceňujem hlboký rešpekt k novozmluvnému textu a poctivý dôraz na všeobecné kňazstvo všetkých pokrstených. Táto kniha mladým nehovorí ‚odíďte‘, ale ‚začnite žiť to, čomu veríte‘.“

Úvod

Stojíš pred kostolom alebo pred dverami modlitebne. Skončila nedeľa.

Podali ste si ruky, dopil si čaj z plastového pohára, rozchádzate sa domov. V pondelok ťa čaká škola, univerzita, práca, intrák – tvrdá realita. A v hlave ti možno vírta tichá, znepokojivá otázka:

„To je naozaj všetko? Raz do týždňa sedieť hodinu a pol v lavici, počúvať niekoho spredu, zaspievať pár piesní, dať peniaze do košíka a ísť domov? Toto je to, kvôli čomu prví kresťania v Ríme riskovali životy a obracali svet hore nohami?“

Ak si si túto otázku niekedy položil, vitaj. Táto kniha je presne pre teba.

Prečo, čomu – a ako?

Ak si čítal knihu *Vieš prečo?*, hľadali sme v nej odpovede na pochybnosti a otázky rozumu. Prečo dáva zmysel veriť, že Boh je. Prečo veda nevylučuje stvorenie. Prečo je vzkriesenie historicky najlepšie vysvetlenie prázdneho hrobu. Bola to kniha o tom, **že** viera obstojí.

V druhej knihe, *Vieš čomu?*, sme išli do jadra správy: čo vlastne evanjelium tvrdí. Čo urobil Ježiš na kríži, čo znamená milosť bez moralizmu a ako sa viera líši od obyčajného náboženského súhlasu. Bola to kniha o tom, **čomu** veríme.

Zostala však tretia otázka. A úprimne – pre mnohých z nás je tou najťažšou:

Vieš ako?

Ako to, čomu veríš a čo vieš obhájiť, reálne žiť v utorok večer? Ako má vyzeráť spoločenstvo ľudí, ktorí nasledujú Krista? Je cirkev budova, do ktorej sa v nedeľu chodí, alebo živý organizmus, ktorého bunkou si aj ty?

Nemusíš mať prečítané predošlé dva diely. Táto kniha stojí na vlastných nohách. Ale ak si ich čítal, vieš, že odpoveď na otázku „ako“ je chýbajúcim dielikom puzzle, bez ktorého viera zostane len teóriou v hlave.

Kto ti to píše

Volám sa Erik Meliška. Nie som kňaz, nie som pastor, nie som akademický teológ. Som chlap, ktorý v sedemnástich uveril v Krista v študentskej izbe v Piešťanoch. Nemal som za sebou zbožnú rodinu. Bola to čistá, radikálna zmena života.

Dvanásť rokov som bol potom aktívnym členom letničného zboru. Slúžil som pri kamere, v rádiu, viedol som skupinku mladých, brigádoval na stavbe zborovej budovy. Boli to roky úprimného hľadania a rastu – ale postupne som začal vidieť veci, ktoré do seba nezapadali.

Videl som, ako sa zo živých ľudí stávajú pasívni diváci. Videl som autoritárske riadenie, kde otázky boli po-

važované za vzburu. Videl som, ako obrovské množstvo energie a peňazí odteká do udržiavania budov, techniky a inštitúcie, zatiaľ čo ľudia boli vnútorne osamelí a zranení.

V roku 2008 som odišiel zo systému. Nie od Boha. Od inštitucionálnej šablóny.

Založil som web krestan.sk a zistil som, že nie sme sami. Tisíce mladých aj starších ľudí po celom Slovensku a Česku zažívajú presne ten istý vnútorný hlad. Milujú Krista, ale je im tesno v náboženskom divadle.

Táto kniha je ovocím viac ako dvadsiatich rokov hľadania, štúdia a praktického života.

Návrat ku koreňom a pôvodnému životu

Keď chceš spoznať skutočnú povahu stromu, nepozeraš sa na lešenie a podpery, ktoré okolo neho za stáročia postavili ľudia, aby nepadol. Zídeš ku koreňom a pozrieš sa na živé semeno, z ktorého vyrástol. Hľadáš **pôvodný život a zámer Rozsievачa**.

V tejto knihe urobíme presne to isté s cirkvou.

Odložíme na chvíľu 1700 rokov cirkevných nánosov, tradícií, mocenských štruktúr a denominácií. Otvoríme Novú zmluvu a pozrieme sa na ňu čerstvými očami. Budeme sa pýtať: * Čo znamená grécke slovo *ekklésia*? * Prečo Nový zákon nazýva spoločenstvo **telom**, a nikdy nie

inštitúciou? * Ako prví kresťania riešili vedenie, peniaze, jedlo, dary a konflikty? * Kde presne sa stala chyba a prečo máme dnes desiatky tisíc rozdelených skupín? * A hlavne: **Ako to môžeme žiť dnes večer?**

Čo táto kniha NIE JE

Aby sme si rozumeli hneď na začiatku: * **Nie je to útok na tvoj kostol ani tvoj zbor.** Ak chodíš do tradičného kostola alebo moderného zboru, kde máš priateľov a rastieš, neodchádzaj v hneve. Cieľom nie je rozbíjať, ale prebudiť život. Život Kristovho tela pretrváva aj pod nánosmi betónu. * **Nie je to návod na „lepšiu a dokonalejšiu cirkev“.** Snaha založiť „tú pravú cirkev“ vytvorila za dvetisíc rokov len ďalšie stovky sektárskych skupín. My nehľadáme novú značku. Hľadáme život. * **Nie je to romantizácia domáceho stretávania.** Sedieť v obývačke z teba automaticky nerobí lepšieho kresťana. Aj v obývačke sa dá manipulovať a kontrolovať. Podstatou nie je gauč namiesto lavice, ale to, či medzi vami pulzuje Kristova láska.

Vezmi si čaj alebo kávu. Priprav sa na to, že niektoré tvoje predstavy dostanú zabrať. Ale sľubujem ti jedno: na konci neostane prázdno, ale pozvanie k životu, ktorý stojí za to žiť.

Obsah

Kde začať? Vyber si svoju cestu

Časť I: Kto sme a kto rozhoduje

Anatómia živého tela

- **Kapitola 1:** Vieš, čo je cirkev? (*Identita – prečo budova a nedela nie sú cirkev a prečo si kňazom aj ty*)
- **Kapitola 2:** Kto tu velí? (*Nervová sústava – Ježiš ako jediná Hlava vs. pyramídy moci*)

Časť II: Čím sa sýtime a ako sa chránime

Metabolizmus a imunita

- **Kapitola 3:** Prečo stôl vyhráva nad pódium (*Lámanie chleba, spoločné jedlo a otvorený rozhovor*)
- **Kapitola 4:** Keď to začne škripať (*Odpustenie, riešenie konfliktov a ochrana pred manipulátormi*)

Časť III: Život a jeho prejavy

Život, rast a zdroje

- **Kapitola 5:** Žiadna franšíza (*Ako sa život šíri prirodzene cez priateľstvá a vzťahy*)

- **Kapitola 6:** DNA, ktorá v tebe tepe (*Duch Svätý a dary ako praktická výbava pre druhých*)
- **Kapitola 7:** Peniaze na stole (*Štedrosť, férovosť a solidarita bez vydierania desiatkami*)
- **Kapitola 8:** Ako nezostať deckom (*Duchovná dospelosť a životný cyklus spoločenstva*)

Časť IV: Diagnóza a nádej

Kde sa stala chyba a kam smerujeme

- **Kapitola 9:** Kde sa to pokazilo? (*Ako sa z rodiny prenasledovaných stala cisárska inštitúcia*)
- **Kapitola 10:** Prečo to nevzdať (*Nevesta a Mesto – prečo má zmysel veriť v obnovu spoločenstva*)

Časť V: Prax života

Ako to žiť od pondelka do nedele

- **Kapitola 11:** Ako čítať Bibliu a nezblázniť sa (*Prečo vytrhávajúce veršy ničia vzťahy a ako čítať kontext*)
- **Kapitola 12:** Jeden druhému (*58 novozmluvných pravidiel vzájomnosti – prečo viera nie je sólo beh*)
- **Kapitola 13:** Kde začať dnes večer (*Nájdí dvoch-troch, sadnite si k stolu a začnite žiť to, čomu veríte*)

Prílohy

- **Príloha 1:** Rýchle odpovede – námietky a ťažké otázky v kocke
- **Príloha 2:** Zdroje, factcheck a poďakovanie
- **Príloha 3:** Slovník pojmov po ľudsky
- **Príloha 4:** Sprievodca pre vedúceho – trinásť stretnutí
- **Príloha 5:** Infografiky a ťaháky

Kde začať?

Nemusíš čítať túto knihu od začiatku. Vyber si cestu podľa toho, kde práve stojíš:

„Chodím do kostola / zboru, ale nedeľa je pre mňa nuda a neviem prečo.“

Začni kapitolou 1 (Vieš, čo je cirkev?) a kapitolou 3 (Prečo stôl vyhráva nad pódium). Zistíš, prečo z pasívneho sedenia v hľadisku nikto duchovne nevyrastie.

„Zranili ma vedúci alebo ma vyhodili, lebo som kládol otázky.“

Začni kapitolou 2 (Kto tu velí?) a kapitolou 4 (Keď to začne škripať). Nie si vadný ty. Narazil si na inštitucionálny reflex strachu.

„Mám dvoch kamošov na intráku a chceme žiť vieru spolu, ale nevieme ako.“

Skoč rovno na kapitolu 13 (Kde začať dnes večer) a kapitolu 12 (Jeden druhému). Nepotrebuje budovu, povolenie ani kázne. Potrebujete stôl a otvorenosť.

„Neverím a cirkev považujem za pokryteckú firmu na peniaze a moc.“

Začni kapitolou 9 (Kde sa to pokazilo?) a kapitolou 7 (Peniaze na stole). Pozri sa na to s nami cez reverzné inžinierstvo. Zistíš, že tvoja kritika inštitúcie je presne to isté, čo Ježiš konfrontoval v Jeruzaleme.

**„Počúvam, že ak nedávam desiatky, Boh ma prekľá-
je.“**

Začni kapitolou 7 (Peniaze na stole). Pozrieme sa poctivo na Starú a Novú zmluvu bez náboženského citového vydierania.

„Bojím sa, že bez silného pastora alebo kňaza vznikne chaos.“

Začni kapitolou 2 (Kto tu velí?) a kapitolou 6 (DNA, ktorá v tebe tepe). Dozvieš sa, ako fungoval jeruzalemský snem a prečo Duch Svätý nie je len teoretický pojem.

„V každej debate o cirkvi na mňa niekto vytiahne vytrhnutý biblický verš.“

Začni kapitolou 11 (Ako čítať Bibliu a nezbláznit' sa). Ukážeme si, ako funguje takzvaný proof-texting a prečo vytrhávanie viet z kontextu zničilo jednotu.

„Vedím mládež alebo birmovancov a cítim, že robím šou, ktorá nikam nevedie.“

Začni kapitolou 2, kapitolou 8 a nalistuj si Prílohu 4 (Sprievodca pre vedúceho). Tvoja úloha nie je robiť divadlo, ale vystrojiť mladých, aby objavili svoje obdarovanie.

„Moje dieťa to číta a ja sa bojím, že mi odíde z nášho zboru alebo kostola.“

Prečítaj si najprv prvú polovicu kapitoly 13 (Kde začať dnes večer) – štyri varovania pred falošným štartom, ktoré tam stoja skôr než čokoľvek iné. Potom kapitolu 10 (Prečo to nevzdať). Táto kniha nikoho nevolá odísť v hneve a povie to tvojmu dieťaťu tvrdšie, než by si to

povedal ty. Kritizuje štruktúru, nie vieru ľudí, ktorí v nej celý život verne slúžia – a hovorí to výslovne v kapitolách 2 a 9.

„Nechcem čítať celú knihu. Potrebujem rýchle odpovede.“

Skoč priamo na Prílohu 1 (Rýchle odpovede) a Prílohu 3 (Slovník pojmov po ľudsky).

A ak chceš ísť klasicky od prvej po poslednú stranu? Pokojne. Kniha je vystavaná ako ucelený biologický ob-
lúk: od bunky cez nervovú a obehovú sústavu až po kaž-
dodenný stôl.

Kapitola 1: Vieš, čo je cirkev?

„Najväčší omyl v dejinách viery nastal vo chvíli, keď sme živé spoločenstvo premenili na adresu, kam sa chodí v nedeľu.“

Keď sa dnes opýtaš spolužiaka na strednej, kamoša na internáte alebo kolegu v open space, čo je to cirkev, takmer s istotou urobí jednu z dvoch vecí: buď ukáže prstom cez okno na kamennú budovu s krížom na veži, alebo si predstaví inštitúciu s hierarchiou kňazov, biskupov, úradných pečiatok a starých nariadení.

Ak patríš k veriacim ľuďom, možno si zvyknutý hovoriť vety ako: „V nedeľu idem do cirkvi,“ „Naša cirkev organizuje mládežnícky tábor,“ alebo „V tej cirkvi sa mi nepáči štýl chvál.“

Zastav sa na chvíľu. Prečítaj si tie vety ešte raz.

Ani jedna z nich nedáva z pohľadu pôvodného textu Novej zmluvy najmenší zmysel. Apoštol Pavol, Peter ani Ján by vôbec nerozumeli, o čom hovoríš. Ako môžeš „ísť do cirkvi“? Ako môže cirkev „niečo organizovať“ pre teba ako pasívneho zákazníka?

Najväčšou tragédiou dejín kresťanstva je presne tento posun: ako sa z divokého, životom pulzujúceho **organizmu** stala **kamenná inštitúcia**. Nemecký sociológ Max Weber nazval tento proces „rutinizáciou charizmy“. Znamená to, že každé hnutie, ktoré vzniklo z čistého nadšenia, vnútornej slobody a autentického

života, po odchode prvej generácie zakladateľov postupne skamenie. Charizmu nahradia úrady, slobodu nahradia predpisy a živého Ducha nahradí tradícia, ktorú treba za každú cenu udržiavať pri živote, aj keby už vnútri dávno nič nedýchalo.

Skôr než otvoríme grécky text Novej zmluvy, treba počuť námietku, ktorú vyslovujú nielen skeptici, ale aj mnohí oddaní cirkevníci:

„Cirkev je predsa historicky etablovaná organizácia s právnou subjektivitou, oficiálnou štruktúrou a posvätným priestorom. Každá sociálna skupina potrebuje pravidlá, vedenie a nejakú nehnuteľnosť. Bez inštitúcie, kňazov a jasnej hierarchie by sa kresťanstvo rozpadlo do týždňa na tisíc chaotických siekt. Hovoriť o cirkvi ako o čírom organizme bez inštitúcie je naivný romantizmus, ktorý v reálnom svete nemôže prežiť.“

Je to silná námietka a patrí jej plná váha, nie úloha slameného panáka. Má pravdu v jednom: žiadne spoločenstvo, ktoré chce prežiť dlhšie než jednu generáciu, sa nezaobíde bez nejakej formy poriadku. Ľudia potrebujú vedieť, kto rozhodne v spore, kde sa v nedeľu zídu a kto sa postaví ku dverám, keď treba niekoho vyprevaďiť. Bez akejkolvek organizácie by sa raná viera pravdepodobne rozpadla na desiatky vzájomne nezrozumiteľných smerov. Otázka teda nezní, či má spoločenstvo

mať poriadok. Otázka znie, **z čoho ten poriadok pramení.**

Pramení z vonkajšieho tlaku inštitucionálneho aparátu, ktorý ľudí riadi ako štátny úrad? Alebo z vnútorného pulzu života, tak ako v každej živej rodine a zdravom tele?

Ak nepochopíš svoju skutočnú identitu, každá ďalšia snaha o zmenu bude len prelepovaním tapety na praskajúcej stene. Preto začíname od základov: **Čo to vlastne znamená byť cirkvou?**

Ekklesia: Prečo to nikdy nebola budova

V grécko-rímskom svete prvého storočia nebolo slovo *ekklésia* žiadnym tajomným náboženským termínom. Keď ho Ježiš v Matúšovom evanjeliu (Mt 16:18) po prvý raz použil pred učeníkmi, nevymyslel si novotvar. Použil slovo, ktoré každý bežný človek v Stredomorí dôverne poznal.

V populárnej kresťanskej literatúre sa často dočítaš, že *ekklésia* pochádza z predložky *ek* (von) a slovesa *kaleó* (volať), a preto znamená „tí, ktorí sú povolaní von zo sveta“. Znie to pekne a pobožne, no moderná jazykoveda upozorňuje, že ide o takzvaný **etymologický klam**. V bežnej hovorovej gréčtine prvého storočia slovo *ekklésia* neznamenal žiadnu ezoterickú skupinu „vyvolencov“. Znamenalo jednoducho **zhromaždenie**.

V starovekých gréckych mestských štátoch (*poleis*)

bola *ekklésia* riadnym **snemom slobodných občanov mesta**. Keď mestský posol zatrúbil na roh, občania vyšli zo svojich domov a dielní na námestie, aby spoločne rokovali, hlasovali o zákonoch a riešili správu mesta. V Septuaginte – gréckom preklade Starého zákona – sa slovo *ekklésia* bežne používalo ako ekvivalent hebrejského výrazu *qahal*, čo bolo zhromaždenie izraelského ľudu na púšti pred Hospodinom (Skutky 7:38).

A aby bolo úplne jasné, že slovo *ekklésia* samé o sebe nebolo posvätným náboženským pojmom: v 19. kapitole Skutkov apoštolov (Sk 19:32, 39, 41) Lukáš týmto istým slovom trikrát pomenúva **rozvášnený pohanský dav remeselníkov** v divadle v Efeze, ktorí kričali a búrili sa proti Pavlovi kvôli kšeftom so striebornými soškami bohyne Artemis!

Keď Ježiš a apoštoli siahli po tomto svetskom, občianskom slove, urobili tri zásadné rozhodnutia:

1. **Odmietli náboženský chrámový jazyk:** Ježiš nepoužil slovo *naos* ani *hierón* (posvätný chrám), nepoužil slovo *thiasos* (tajný kultový spolok) ani *collegium* (rímsky cech). Vybral si slovo, ktoré označovalo **plnoprávne zhromaždenie občanov**.
2. **Vyhlásili nové občianstvo:** Pavol píše kresťanom do rímskej kolónie vo Filipách: „Naše občianstvo (*politeuma*) je v nebesiach“ (Flp 3:20). V rímskom práve bolo *politeuma* osadou rímskych občanov žijúcich na cudzom území, ktorí reprezentovali kul-

túru a zákony Ríma. Kresťanská *ekklésia* je vyslanectvom Božieho kráľovstva uprostred mesta – nie uzavretým klubom, ktorý uteká pred svetom.

3. **Zrušili pasivitu divákov:** V aténskej *ekklésii* mal každý slobodný občan výsostné právo prehovoriť. Tento princíp sa volal *iségoria* – rovné právo na slovo. Nikto tam nešiel sedieť ako nemý divák, ktorý hodinu počúva cudzí monológ a potom hodí mincu do pokladničky.

V celom Novom zákone sa slovo *ekklésia* vyskytuje **114-krát**. A ani v jednom jedinom prípade neoznačuje budovu, chrám, kaplnku ani inštitúciu. Vždy, bez výnimky, označuje **ľudí**.

Preto keď povieš: „Idem do cirkvi,“ hovoríš rovnaký nezmysel, ako keby si povedal: „Idem do mojej rodiny.“ Do rodiny nemôžeš ísť. Ty tou rodinou si.

Prvých tristo rokov: Viera bez chrámov

Podme sa pozrieť na historický fakt, ktorý väčšine moderných kresťanov vyrazí dych: **Kresťanstvo existovalo takmer tristo rokov bez toho, aby vlastnilo jedinú cirkevnú budovu.**

Skús si predstaviť rímsky svet v 1. a 2. storočí. Každé jedno náboženstvo malo svoje chrámy. Židia mali monumentálny chrám v Jeruzaleme s obrovskými kameňmi kvádrmi a dymiacim oltárom. Rimania mali Pantheon, Jupiterov chrám a stovky svätýň po celej ríši. Gré-

ci mali Akropolu. Každý vedel, ako vyzerá „poriadne náboženstvo“: potrebuješ posvätný okrskok, oltár, sochu božstva a kňazskú kastu v špeciálnych rúchach, ktorá prináša zvieracie obete.

A do tohto sveta vstúpili prví kresťania. Nemali žiadne chrámy. Nemali žiadne oltáre. Nemali žiadne sochy. Nemali žiadne posvätné rúcha.

Pre starovekých Rimanov to bolo také nepochopiteľné, že kresťanov oficiálne obviňovali z **ateizmu**! Pohan- ský rečník Caecilius – postava, ktorú v dialógu *Octavius* na prelome 2. a 3. storočia napísal kresťanský autor Minucius Felix ako hlas vtedajšej rímskej kritiky – to zhrnul pohrdavo: *„Prečo nemajú žiadne oltáre, žiadne chrámy, žiadne známe obrazy bohov? Prečo sa nikdy nezhrromažďujú verejne a nemajú žiadne posvätné miesta?“*

Najstaršia archeologicky doložená kresťanská modlitebňa na svete sa nachádza v meste **Dura-Europos** na brehu rieky Eufrat v dnešnej Sýrii. Pochádza približne z roku **240 po Kr.** A čo to je? Nie je to žiadna bazilika ani chrám. Je to **obyčajný obytný rímsky dom**, v ktorom veriaci zbúrali jednu priečku medzi dvoma izbami, aby sa tam pomestilo viac ľudí pri stole, a jednu malú miestnosť upravili na krstný bazénik s jednoduchými nástennými maľbami.

Kresťania sa takmer tri storočia stretávali výlučne v domoch, na trhoch, pri riekach alebo v dielňach. Pavol v Liste Rimanom píše: „Pozdravte Prisku a Akvilu... pozdravte aj cirkev v ich dome“ (Rim 16:3–5). Pozdra-

vuje cirkev v dome Filemóna (Flm 1:2), v dome Nymfy (Kol 4:15).

Keď apoštol Pavol stál v Aténach na Areopágu pred gréckymi filozofmi, povedal im vetu, ktorá musela znieť ako revolučný blesk z jasného neba:

„Boh, ktorý stvoril svet a všetko, čo je v ňom, súc Pánom neba i zeme, nebýva v chrámoch zhotovených rukami, ani si nedá slúžiť ľudskými rukami, akoby niečo potreboval...“ (Skutky 17:24–25)

Až v roku 313, keď cisár Konštantín urobil z kresťanstva tolerované a neskôr preferované náboženské impérium, sa veci radikálne zvrhli. Rímsky štát začal kresťanom stavať obrovské **baziliky**. Bazilika však nebola pôvodne chrámom – bola rímskou súdnou a audienčnou sieňou, kde cisár alebo prétor sedel na vyvýšenom polkruhovom tróne (*apsida*) a pod ním stáli poddaní.

Kresťanstvo prevzalo architektúru cisárskeho súdu: do apsidy posadilo biskupa, pódium oddelilo od ľudu zábradlím, zaviedlo kadidlá a sprievody s pochodňami presne podľa rímskeho dvorného protokolu. To, čo dnes mnohí považujú za „odveku kresťanskú tradíciu“, nie je nič iné ako rímska cisárska administratíva zo 4. storočia navlečená na novozmluvný text.

Päť biblických metafor: Ani jedna z nich nie je z kameňa

Keď pisatelia Novej zmluvy hľadali prirovnania, aby vysvetlili, čo je to *ekklésia*, nepoužili ani jednu metaforu z oblasti štátnej správy, techniky či korporácie. Použili päť hlbokých obrazov – a všetky bez výnimky hovoria o živote, láske a vzťahoch:

Rodina a domáci viery (*Oikeioi*)

Pavol píše: „Robme dobre všetkým, ale najmä domácim viery (*oikeioi tés pisteós*)“ (Gal 6:10) a v Efezanom dodáva: „Už nie ste cudzinci ani prichodzí, ale ste spoluobčania svätých a patríte do Božej rodiny“ (Ef 2:19). Cirkev nie je klub s členskými poplatkami. Je to rodina, kde Boh je Otec a my sme bratia a sestry. V rodine sa nerozkazuje cez obežníky, v rodine sa sedí pri stole.

Chrám zo živých kameňov (*Pneumatikos oikos*)

Apoštol Peter píše: „Aj vy sami ako živé kamene budujte sa na duchovný dom, sväté kňazstvo...“ (1Pt 2:5). Pozri sa na ten obrovský kontrast: starý chrám bol z mŕtvych, neotesaných skál, kde prebývala Božia prítomnosť za hrubou oponou. Nový chrám je tvorený **živými ľuďmi**. Svätým priestorom už nie je budova, ale **vzťahový priestor medzi nami**. Kde sú dvaja alebo traja zjednotení v Kristovom mene, tam vzniká Boží príbytok (Mt 18:20).

Božia roľa a Božia stavba

V 1. liste Korint'anom Pavol píše: „My sme Boží spolupracovníci; vy ste Božia roľa, Božia stavba“ (1Kor 3:9). Roľa je pôda, v ktorej klíči semeno života. Nerastie mechanicky, potrebuje vlahu, trpezlivosť a slnko.

Telo Kristovo (*Soma Christu*)

V 1. Korint'anom 12 a Efezanom 4 nachádzame najprepracovanejšiu metaforu: cirkev nie je organizácia, ale **biologické telo**. Kristus je Hlava a my sme jednotlivé údy – oko, ucho, ruka, noha. Každý úd má nenahraditeľnú funkciu. V tele neexistuje divák. Predstav si ruku, ktorá by povedala: „Ja sa dnes budem len pozerieť, ako noha kráča.“ To nie je telo, to je ochrnutie.

Nevesta Baránkova (*Nymfé*)

V liste Efezanom 5 a v knihe Zjavenia (Zjv 19:7; 21:9) vidíme vrcholný obraz: cirkev ako Milovaná, ako Nevesta pripravená pre svojho Ženícha. Je to obraz najhlbšej intimacy, sebaodovzdania a vernosti. Kristus nezomrel za budovu z tehál, nezomrel za úradnú inštitúciu. Položil život za svoju Nevestu.

Všeobecné kňazstvo: Koniec kasty vyvolených

Jedným z najničivejších dedičstiev inštitucionalizácie cirkvi je rozdelenie na dve triedy veriacich: na **klé-**

rus (tých, ktorí majú licenciu na duchovno) a **laikov** (pasívnu masu, ktorá má sedieť, počúvať a platiť).

V Starom zákone malo toto delenie svoje miesto. Celý národ Izraela mal len jeden kmeň (Lévi) a jednu rodinu – Áronovcov –, ktorí smeli pristupovať k oltáru a vykonávať kňazskú službu. Bežný Izraelita sa k svätyni svätých nemohol ani priblížiť, inak by zomrel.

Lenže vo chvíli, keď Ježiš na kríži zvolal: „*Dokonalé je!*“, stala sa vec s nesmiernymi dôsledkami: masívna chrámová opona, ktorá oddeľovala svätyniu svätých od ľudí, sa **roztrhla na dvoje odvrchu až naspodok** (Mt 27:51).

Boh tým poslal celému vesmíru jasný signál: **Koniec sprostredkovateľom.**

Apoštol Pavol to vyjadril úplne jednoznačne: > „*Lebo jeden je Boh a jeden prostredník medzi Bohom a ľuďmi – človek Kristus Ježiš.*“ (1Tim 2:5)

Medzi tebou a Bohom nestojí nikto iný. Žiaden kňaz, žiaden pastor, žiaden biskup, žiaden prorok, žiaden guru. Každý človek, ktorý uveril v Krista a bol pokrstený v jeho mene, má plný, ničím neblokovaný prístup priamo pred Boží trón.

Apoštol Peter píše celému spoločenstvu – nie nejakej úzkej skupinke lídrov: > „*Ale vy ste vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľud určený na vlastníctvo, aby ste zvestovali cnosti toho, ktorý vás povolal z tmy do svojho podivuhodného svetla.*“ (1Pt 2:9)

Slovo „laik“ pochádza z gréckeho *laos*, čo znamená

„Boží ľud“. V Novej zmluve je **celý Boží ľud kráľovským kňazstvom**. Každý veriaci je povolaný prinášať duchovné obety, každý má právo modliť sa za chorých, každý má právo lámať chlieb pri stole a každý má dar Ducha na budovanie ostatných.

Označenie kresťanských vodcov slovom „kňaz“ (*sacerdos* v latinčine, *hierieus* v gréčtine) sa v cirkvi neobjavilo skôr ako koncom 2. a v 3. storočí – u autorov ako Ter-tulián a Cyprián. Nová zmluva slovo kňaz pre kresťan-ských služobníkov **nikdy nepoužíva**.

Organizmus vs. inštitúcia: Dva odlišné svety

Aby sme videli, v čom presne spočíva priepasť medzi biblickou podstatou a historickou inštitúciou, pozrime sa na to, ako sa obe správajú v praxi:

	Inštitúcia (Náboženský systém)	Organizmus (Biblická Ekklesia)
Vlastnosť		
Základná jednotka	Posvätná budova, úrad, program	Živí ľudia, vzťahy, spoločný stôl
Vnútorňý pohon	Predpisy, hierarchia, kontrola zhora	Život Ducha, vnútorná láska, agapé

	Inštitúcia (Náboženský systém)	Organizmus (Biblická Ekklesia)
Vlastnosť		
Model fungovania	Pódium a hľadisko (5 % slúži, 95 % sedí)	Rodinný kruh (každý má dar na úžitok)
Pôvod autority	Titul, diplom, vymenovanie do úradu	Charakter, obetavá služba, umývanie nôh
Spôsob rastu	Nábor, kampaň, marketing, program	Prirodzený život, priateľstvo, nový stôl v obývačke
Kam skĺzne autorita	Úrad (pápež, biskup, pastor), keď sa začne správať, ako by bol sám Hlavou, nie jej služobníkom	Nech úrad zastáva ktokoľvek, jedinou Hlavou zostáva Ježiš Kristus

Keď sa pozrieš na tento kontrast, začne ti svitať, prečo sa v mnohých tradičných aj moderných megazboroch cítiš tak zvláštne prázdno. Nie je to tým, že by ľudia okolo teba boli zlí. Mnohí z nich milujú Boha a úprimne sa snažia. Problém je v **architektúre systému**.

Ak naleješ živú vodu do betónovej formy, betón ju neudrží nažive – on ju len ohraničí, uzavrie a časom sa v nej začnú tvoriť riasy.

Dura-Europos a Reinhard Hirtler: Objavenie pôvodnej stopy

Antické mesto Dura-Europos na brehu Eufratu objavili náhodou britskí vojaci pri kopaní zákopov v roku 1920. O desať rokov neskôr, v sezóne 1931 – 32, archeológovia v jeho piesočných dunách odkryli niečo, čo nikto nečakal. Nenašli tam len keramiku. Našli tam poklad nevyčísliteľnej hodnoty: najstaršiu zachovanú kresťanskú zhromažďovaciu budovu na svete, datovanú približne do rokov 232–240 po Kr.

Ak by si čakal ranú verziu katedrály, bol by si sklamaný. Nebola to bazilika. Nemala veže, mramorové stĺpy ani pozlátený oltár oddelený od ľudu. Bol to úplne obyčajný obytný dom. Majiteľ v ňom len zbúral jednu priečku medzi izbami, aby sa dovnútra, okolo stola, zmestilo tridsať či štyridsať ľudí. Zhromažďovacia sieň mala aj svoj vstavaný nízky stupienok, no bol to praktický detail, nie oddelené pódium: miesto, odkiaľ ťa pri čítaní alebo modlitbe každý pri stole videl a počul, nie tribúna za zábradlím, ku ktorej by sa bežný veriaci nedostal. Rozdiel, na ktorom všetko stojí, sa nedá zúžiť na jeden stupienok. Je to dom, nie chrám. Stôl, nie oltár.

Presne na tento pocit narazil rakúsky misionár Rein-

Organizmus vs. Inštitúcia

Inštitúcia (systém)

Budova
a nedeľný program

Hierarchia
a pasívne publikum

Pravidlá a
kontrola zhora

Organizmus (telo)

Živí ľudia
a spoločný stôl

Každý úd má
jedinečný dar

Vzájomná láska
a Duch Svätý

Ježiš Kristus je jediná Hlava

Obrázok 1: Inštitúcia a organizmus vedľa seba: rozdiel nie je v úprimnosti ľudí, ale v architektúre systému.

hard Hirtler. Po rokoch služby v klasickom cirkevnom systéme a na misiách videl to isté, čo mnohí z nás: unavených ľudí, ktorí si v nedeľu odkrútia monológ z pódia a v pondelok odchádzajú domov rovnako osamelí. Boh mu už pred dvadsiatimi rokmi ukázal, že Ježiš neposlal apoštolov stavať inštitúcie, ale tvoriť učeníkov pri stole – presne ako v Dura-Europos. Reinhard o tom chcel okamžite hovoriť, no nemohol. Musel čakať. Dve desaťročia sa túto víziu snažili s rodinou žiť aspoň potichu a verejne prehovoril až nedávno, keď mu na to Boh konečne dal „zelenú“.

Môj vlastný príbeh išiel zvláštne paralelne. Nezávisle od Reinharda som vnútorne dospel k veľmi podobným veciam. Videl som tú istú osamelosť v radoch stoličiek. Lenže, úprimne? Netušil som, ako z toho von a ako to reálne žiť inak. Tlak zabehnutého náboženského systému bol jednoducho príliš silný.

Keď však Reinhard po rokoch ticha s týmto odkazom vystúpil, niečo sa vo mne zlomilo. Nielenže presne doplnil tých pár bielych miest v mojej vlastnej skladačke, ale hlavne mi vrátil odvahu. Odvahu znova vstať, pustiť sa do toho naplno a napísať túto knihu.

Pretože keď sa cirkev vráti z monumentálnych chrámov späť k stolu v obývačke, nestráca svoju veľkosť. Získava späť svoju dušu a spomenie si, kým vlastne je.

Kapitola 2: Kto tu velí?

„Vládci národov panujú nad nimi a ich mocnári vykonávajú moc. Medzi vami to tak nebude.“

– Ježiš z Nazareta (Matúš 20:25–26)

Predstav si nasledujúcu situáciu: prídeš do novej firmy na brigádu alebo do práce. Sadneš si na poradu a spýtaš sa kolegu: „Kto je tu riaditeľ? Kto tomu velí?“ A kolega by ti s vážnou tvárou odpovedal: „Nikto. Riaditeľ a nemáme. Každý robí to, na čo má talent, navzájom sa počúvame a koordinuje nás neviditeľný zakladateľ cez internet.“

Pravdepodobne by si si pomyslel, že si sa ocitol v hipisáckej komunite alebo v start-upe, ktorý do dvoch týždňov skrachuje.

V našom svete sme zvyknutí na pyramídu. Od škôlky cez školu, armádu, korporácie až po štát: vždy existuje niekto hore, kto má vyššiu hodnotu, vyšší plat, podpisové právo a moc rozhodovať o tých pod ním. Pyramída je základným stavebným kameňom ľudskej civilizácie. Dáva nám pocit bezpečia, stability a poriadku.

A potom vstúpiš do moderného kresťanského prostredia – a nájdeš tam presne tú istú pyramídu.

Na vrchole stojí „hlavný pastor“, „biskup“ alebo „otec predstavený“. Pod ním sú asistujúci pastori, starší zboru alebo rada. Pod nimi vedúci služobností (chvály, mládež, detská besiedka, technika) a úplne dole, na

samom dne pyramídy, sedí radový veriaci, ktorý má jediné poslanie: prísť, zaplatiť, poslúchať a kývať hlavou.

A teraz prichádza šok: **Ježiš Kristus pyramídu nezreformoval. On ju postavil na hlavu a zakázal.**

Skôr než pôjdeme ďalej, zaslúži si to jednu prestávku. Keď v cirkevných kruhoch povieš, že na čele spoločenstva nemá stáť jeden človek s mikrofónom, ozve sa okamžitý a prudký odpor: každá rodina potrebuje otca, každá loď kapitána, každé spoločenstvo jedného jasného vodcu s víziou od Boha. Pozri sa na Mojžiša, Dávida, apoštola Pavla. Keď v Izraeli nebol kráľ, každý robil, čo sa mu páčilo, a nastala morálna anarchia. Spochybniť autoritu pastora vraj znamená búrať Boží poriadok a otvárať dvere duchovnej rebélii.

Táto námietka nie je vymyslený strašiak. Spoločenstvá bez vedenia sa naozaj rozpadajú. Dejiny poznajú desiatky skupín a hnutí, ktoré nezničilo prenasledovanie zvonka, ale vlastná beztvornosť zvnútra. Kto by tvrdil, že Nová zmluva chce chaos bez akejkolvek štruktúry, čítal by ju veľmi povrčne.

Lenže táto námietka prehliada jednu kľúčovú skutočnosť. Stará zmluva bola tieňom a prípravou. Duch Svätý bol v nej daný len trom kategóriám ľudí – kráľom, kňazom a prorokom. Ostatní boli odkázaní na ich sprostredkovanie a bez pevného vodcu naozaj hrozil rozklad.

Na Letnice sa však stalo niečo, čo zmenilo celú architektúru vesmíru: **Duch Svätý bol vyliaty na každé telo** (Skutky 2:17). Každý pokrstený veriaci prijal toho istého

Ducha. Cirkev už nie je loď s jedným ľudským kapitánom, pretože na palube je prítomný sám Majiteľ lode.

Ježišovo veto mocenským pyramídam

Jedna z najdramatickejších scén v evanjeliách sa odohráva na ceste do Jeruzalema (Matúš 20:20–28, Marek 10:35–45). Matka synov Zebedeových (Jakuba a Jána) prichádza za Ježišom s typickou ľudskou prosbou: „Povedz, aby títo moji dvaja synovia sedeli jeden po tvojej pravici a druhý po tvojej ľavici v tvojom kráľovstve.“

Chceli miesta v správnej rade. Chceli status viceprezidentov. Chceli sedieť na vrchole pyramídy hneď vedľa Šéfa.

Keď sa to dopočulo zvyšných desať učeníkov, okamžite sa naštváli. Prečo? Nie preto, že by boli duchovnejší! Boli naštvaní preto, že Jakub s Jánom ich predbehli. Každý z nich túžil po tom istom.

Ježiš si ich všetkých zavolať k sebe a povedal slová, ktoré by mali byť vytesané do kameňa nad každou modlitebňou, kostolom a seminárom na svete:

„Viete, že vládcovia národov panujú nad nimi a ich mocnári vykonávajú nad nimi moc. Medzi vami to tak nebude! Ale kto by sa chcel stať medzi vami veľkým, nech je vaším služobníkom (diakonos), a kto by chcel byť medzi vami prvý, nech je vaším otrokom (dulos); ako ani Syn človeka neprišiel, aby sa mu slúžilo, ale aby slúžil

a položil svoj život ako výkupné za mnohých.“

(Mt 20:25–28)

Pozri sa na tie tri úderné slová: „**Medzi vami to tak nebude!**“ (*Uch hútós estin en hymin*).

Ježiš nehovorí: „Dávajte si pozor, aby vaši kresťanskí lídri vládli trochu láskavejšie než pohanskí cisári.“ On kategoricky zakazuje samotný **princíp hierarchického vládnutia**.

V gréckom texte sú použité silné zložené slovesá: *kakatyrieuó* (panovať zhora, podmaňovať si) a *katexusiaió* (uplatňovať moc, rozkazovať z pozície sily). Ježiš hovorí: vo svete to tak funguje. Rímsky cisár sedí na tróne, senátori vládnu provinciám a centurióni velia vojakom. Ale v mojom kráľovstve tento model nemá čo hľadať.

Kto chce byť v Božom kráľovstve veľký, nech je **diakonos** – človek, ktorý obsluhuje pri stoloch a nalieva hosťom vodu. A kto chce byť prvý, nech je **dulos** – otrok bez vlastných práv, ktorý nemá nárok na potlesk.

A v Matúšovi 23:8–10 to Ježiš dotiahol do úplnej personálnej roviny: > „*Vy sa však nedajte volať: Rabbi; lebo jeden je váš Učiteľ a vy všetci ste bratia. A svojím otcom nevolajte nikoho na zemi, lebo jeden je váš Otec, ten nebeský. Ani sa nedajte volať vodcami (kathégétai), lebo jeden je váš Vodca – Kristus.*“

Koľko titulov používame v cirkvi dnes? Dôstojný pán, otec, excelentnosť, vedúci pastor, reverend, apoštol, senior. Každý jeden z týchto titulov vytvára psycholo-

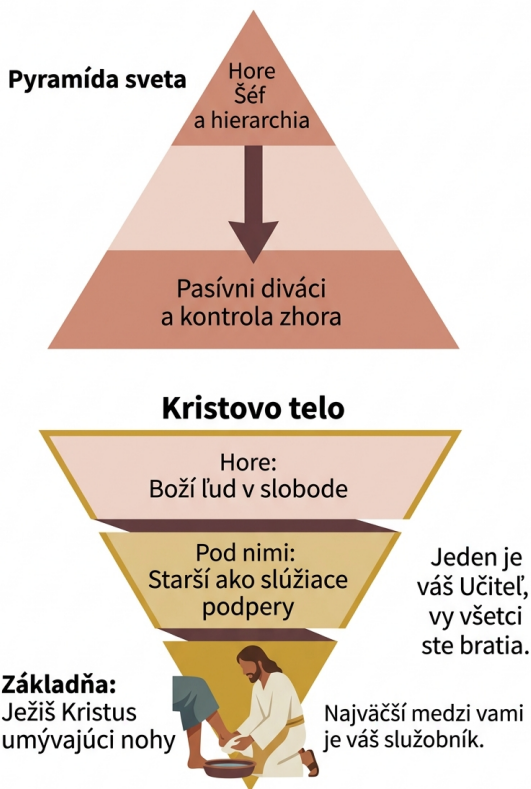
gickú a duchovnú bariéru medzi „obyčajným veriacim“ a „vyvoleným lídrom“. Ježiš pritom povedal jasne: **Vy všetci ste bratia.**

Tu si niekto namieta: veď apoštol Pavol sám seba nazval otcom! Korinťanom napísal, že aj keby mali desaťtisíc vychovávateľov, otca majú len jedného, pretože ich v Kristovi splodil evanjeliom (1Kor 4:15). Je to rozpor v tejto knihe? Nie je, len treba vidieť presne, čo Ježiš zakazuje. Nezakazuje vzťah, v ktorom sa jeden človek postaví za druhého celou dušou a nesie zaňho zodpovednosť. Zakazuje **titul, ktorý sa stal mocenskou pozíciou** – dedičnou funkciou, ktorá ťa stavia nad bratov a dáva ti právo rozhodovať za nich bez možnosti opravy. Pavlovo otcovstvo nie je úrad s pečiatkou na dverách. Je to vzťah človeka, ktorý ťa priviedol k viere a teraz sa stará, aby si dorástol – a jeho jediným cieľom je, aby ťa jedného dňa nepotreboval. Titul na kancelárii je presne to, čo Ježiš zakázal. Otec, ktorý ťa učí chodiť, aby si sa raz rozbehol sám, je presne to, čo Nová zmluva chce.

Mýtus o pastorovi: Čo naozaj hovorí Nová zmluva?

Dnes je v prevažnej väčšine protestantských, evanjelikálnych a charizmatických zborov ústrednou postavou **pastor**. Pastor káže každú nedeľu, pastor vedie porady, pastor riadi financie, pastor určuje víziu zboru a pastor má hlavné slovo pri každom rozhodnutí. Ak niekto povie

Kto vládne v Kristovom tele?

Obrázok 2: Pyramída sveta a obrátená pyramída Kristovho tela – kto v ktorej stojí navrchu.

„náš zbor“, automaticky si predstaví tvár jeho pastora.

A teraz sa priprav na lingvistický fakt, ktorý väčšinu ľudí úplne zaskočí:

V celom gréckom Novom zákone sa podstatné meno *poimén* (pastier) vyskytuje presne **18-krát**.

Podme si prejsť všetky výskyty cez biblickú konkordanciu: - **4-krát** označuje doslovných pastierov pasúcich ovce na lúke pri Betleheme počas Ježišovho narodenia (Lukáš 2:8, 15, 18, 20). - **5-krát** je použité v prirovnaniach a podobenstvách: zástupy sú „ako ovce, ktoré nemajú pastiera“ (Matúš 9:36, Marek 6:34), Syn človeka oddelí národy, „ako pastier oddeľuje ovce od capov“ (Matúš 25:32), alebo nájomník, ktorý „nie je pastier a ovce nie sú jeho vlastné“ (Ján 10:2, 12). - **8-krát** jednoznačne označuje **samotného Ježiša Krista**: ako Dobrého pastiera, ktorý kladie život za ovce (Ján 10:11 dvakrát, 10:14, 10:16), ako bitého pastiera, ktorého stádo sa rozptýli (Matúš 26:31, Marek 14:27), ako „veľkého pastiera oviec skrze krv večnej zmluvy“ (Hebrejom 13:20) a ako „pastiera a biskupa vašich duší“ (1. Petrov 2:25). - A koľkokrát označuje podstatné meno *poimén* ľudskú služobnosť v zbore? Presne **1-krát**. V celom Novom zákone existuje jediný verš: **Efezanom 4:11**.

A aj v tomto jedinom verši je pastier spomenutý v množnom čísle a gramaticky zviazaný s učiteľom pod jedným spoločným členom: *tús de poimenas kai didaskalús* („jedných za pastierov a učiteľov“). Nejde o osamelého monarchu na čele zboru. Ide o funkčný dar starostlivosti

a kŕmenia, ktorý pôsobí spolu s učiteľmi, apoštolmi, prorokmi a evanjelistami.

Pásť nie je úrad, ale sloveso

Znamená to, že v cirkvi nemajú byť žiadni pastieri? Vôbec nie! Nová zmluva pozná pastierstvo – ale pozná ho predovšetkým ako **sloveso** (*poimainó* – pásť, kŕmiť, chrániť), nie ako byrokratický titul na dverách kancelárie.

A komu je toto sloveso adresované? 1. **Starším v Efeze**: Pavol si do Milétu nezavola „hlavného pastora Efezu“. Zavola si **starších zboru** (*presbyteroi*) a povedal im: „Dávajte pozor na seba a na celé stádo, v ktorom vás Duch Svätý ustanovil za dozorcov (*episkopoi*), aby ste **pásli** (*poimainein*) Božiu cirkev, ktorú si získal vlastnou krvou“ (Skutky 20:28). 2. **Starším v Malej Ázii**: Peter píše: „Starších (*presbyterús*), ktorí sú medzi vami, prosím ja, spolustarší... **paste** (*poimánate*) Božie stádo, ktoré je u vás, dozerajte naň nie z donútenia, ale dobrovoľne... ani nie ako panujúci nad dedičstvom, ale buďte vzorom stádu“ (1. Petrov 5:1–3). 3. A hneď vo verši 1. Petra 5:4 Peter dodáva: „A keď sa zjaví **Hlavný Pastier** (*archipoimén*), prijmete nevädnucci veniec slávy.“

Rozumieš tomu rozdielu? Kristus je jediný Hlavný Pastier. Starší nemajú svoje vlastné ovce – ovce patria Kristovi. Úlohou zrelých bratov je starať sa o Božie stádo ako pestúni, kŕmiť ich Božím slovom, chrániť ich pred vlkami a pomáhať im rásť. V momente, keď si jeden človek

privlastní titul „pastor“ ako monokratický úrad, v ktorom rozhoduje o životoch druhých, postavil sa na miesto *Archipoiména*.

Starší a dozorcovia: Rozpoznanie charakteru, nie voľby do parlamentu

V cirkevnej terminológii sa často pletú dva grécke pojmy: *presbyteros* (starší) a *episkopos* (dozorca, opatrovník).

Niektoré populárne prednášky sa snažia tvrdiť, že slovo *presbyteros* súvisí s Ježišovým výrokom v Matúšovi 25:36 („bol som chorý a navštívili ste ma“). To je však vecný omyl. V Matúšovi 25:36 je použité sloveso *episkeptomai* (navštíviť, prísť sa pozrieť, prejaviť osobnú starostlivosť). Toto sloveso je koreňom slova *episkopos* (dozorca, biskup), nie *presbyteros*.

Čo teda znamenajú tieto dva pojmy v Novej zmluve? - *Presbyteros* (starší) vyjadruje **kto ten človek je** – jeho duchovnú a životnú zrelosť, overený charakter, stabilitu a múdrosť rodinného otca. - *Episkopos* (dozorca, strážca) vyjadruje **čo ten človek robí** – jeho bdelosť, osobnú starostlivosť (*episkeptomai*), ochranu spoločenstva pred rozvratom a bdenie nad duchovným zdravím rodiny.

V Novej zmluve sú tieto dva pojmy **úplne zameniteľné**. V Skutkoch 20:17 Pavol povolal *starších* (*presbyterús*) a vo verši 20:28 im hovorí, že Duch Svätý ich ustanovil za *dozorcov* (*episkopús*). V Liste Títovi (Tít 1:5–7) Pavol poveruje Títa, aby ustanovil *starších* (*presbyterús*), a hneď

v nasledujúcej vete pokračuje: „Lebo *dozorca* (*episkopos*) musí byť bez úhony ako Boží správca...”

A všimni si dva vzorce, ktoré sa v Novej zmluve opakujú: 1. **Spravidla v množnom čísle:** starší v Jeruzaleme, starší v Efeze, starší v každom zbore (Sk 14:23). Nie je to zákaz, aby sa niekto nestal výraznejším hlasom – Jakub mal v Jeruzaleme zjavne váhu, ktorú ostatní nemali (Sk 15:13–21, Gal 2:9). Ale ani Jakub nerozhodoval sám: spor o pohanoch rieši zhromaždenie apoštolov a starších spoločne. Pluralita nie je predpis proti schopným ľuďom. Je to poistka proti tomu, aby celé spoločenstvo viselo na jednom egu. 2. **Kritériom je charakter, nie charizma:** Keď Pavol píše Timotejovi a Títovi požiadavky na starších (1Tim 3, Tít 1), nenájdeš tam ani slovo o tom, že by museli byť strhujúci rečníci s manažérskym vzdelaním a schopnosťou budovať fundraisingové kampane. Pavol hovorí o charaktere: triezvy, mierny, nebitkár, neúžerník, milujúci dobro, schopný dobre spravovať vlastný dom a mať deti v poslušnosti. Prečo? „Lebo ak niekto nevie spravovať vlastný dom, ako sa bude starať o Božiu cirkev?“ (1Tim 3:5).

Ako sa z tejto novozmluvnej plurality stal monarchický biskup? Historický zlom nastal na začiatku 2. storočia. Najstarším a najhlasnejším zástancom jedného biskupa na čele zboru bol **Ignác z Antiochie** (zomrel okolo roku 107/110 po Kr.). Vo svojich listoch písal vety ako: „*Kde sa zjaví biskup, tam nech je zhromaždenie... nikto nech nerobí nič bez biskupa.*“ Ignác to myslel dobre –

chcel brániť cirkev pred gnostickými bludmi cez silnú autoritu. Lenže liek sa ukázal byť horší ako choroba: centralizácia moci do rúk jedného muža pripravila pôdu pre rímske pápežstvo a hierarchický klerikalizmus.

V starších spisoch z rovnakého obdobia – ako je *Didaché* (cca 100 po Kr.) alebo *1. list Klementov* (cca 96 po Kr.) – vidíme, že model viacerých starších a ich zameniteľnosť s biskupmi bola stále bežnou praxou.

Hebrejom 13:17: Poslúchať na slovo, alebo sa dať presvedčiť?

Niektó sa teraz spýta: a čo Hebrejom 13:17? Tento verš cituje takmer každý vedúci, ktorý si nedá povedať:

„Poslúchajte svojich vodcov a podriadiťte sa im, lebo oni bdejú nad vašimi dušami ako tí, čo budú vydávať počet...”

V slovenskom preklade to znie ako vojenský rozkaz: stoj v pozore, neopováž sa spochybniť rozkaz, poslúchaj. Treba povedať otvorene: tento verš do Biblie patrí právom a hovorí o skutočnej autorite. Nie je to veta proti vedeniu. Ale nie je to ani veta o slepej poslušnosti, ktorou sa dá umlčať každá otázka.

Grécke sloveso, ktoré preklad tlmočí ako „poslúchajte“, je *peithesthe*. Jeden z jeho významov je naozaj poslúchať, nasledovať – tento verš nerozpustí autoritu do príjemnej neurčitosti. Ale *peithesthe* znamená aj dať

sa presvedčiť, dôverovať na základe dobrých dôvodov, nie mlčky vykonať rozkaz bez otázky. Autor listu si zvolil práve toto slovo, a nie *hypakuó*, sloveso pre vojenskú alebo otrockú poslušnosť dieťaťa voči rodičovi či otroka voči pánovi. Zvolil si slovo, ktoré v sebe nesie oboje naraz: rešpekt k reálnej autorite aj priestor na to, aby si bol presvedčený, nie zdrvený.

To isté platí pre ďalšie dve slová vo verši. Predložka pri slovese „bdejú“ je v gréčtine *hyper*, nie *epi*. Autor nehovorí, že vodcovia bdejú nad tebou zvrchu, ale v tvoj prospech – ako lekár pri lôžku ťažko chorého pacienta, nie dozorca v lágri, ktorý kontroluje rad. A „podriaďujte sa“ prekladá sloveso *hypeikete*, ktoré znamená ustupovať, prenechať priestor, podvoliť sa v láske, nie kapitulovať.

A ešte jedna vec, ktorú citácia tohto verša takmer vždy zamlčí: kto sú tí „vodcovia“? Grécky výraz *hoi hégúmenoi* tu neoznačuje abstraktný úrad ani neurčitú „pravdu“ vo všeobecnosti. O desať veršov skôr, v Hebrejom 13:7, autor presne určuje, o koho ide: „Pamätajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali Božie slovo; pozorujte, ako sa skončil ich život, a napodobňujte ich vieru.“ Verš 17 teda nehovorí o poslušnosti voči titulu alebo úradu. Hovorí o dôvere voči konkrétnym ľuďom, ktorých vieru si videl na vlastné oči a ktorých život stojí za nasledovanie.

Biblická autorita nie je mocenská palica, ktorou niekto umlčí kritiku. Nie je to ale ani prázdne miesto bez

akejkoľvek zodpovednosti. Je to **gravitačná sila prevereného charakteru** – dôvera, ktorú si niekto zaslúžil životom, nie funkciou.

Ak tvoja rodina verí, že cirkev potrebuje pastora

Toto je vhodné miesto povedať jednu vec priamo, nie medzi riadkami. Možno tvoj otec je starší zboru. Možno tvoja mama roky slúži pod pastorom, ktorého má rada a ktorému dôveruje. Keď čítaš o zakázanej pyramíde a o Ignácovom monarchickom biskupovi, môže to znieť, ako by táto kapitola útočila na nich osobne.

Neútočí. Rozlišuj dve odlišné veci. Prvá je klerikálna mocenská štruktúra: systém, v ktorom titul automaticky dáva jednému človeku právo rozhodovať za všetkých ostatných a v ktorom sa spochybnenie tohto práva berie ako vzburá. Túto štruktúru kapitola kritizuje a robí to zámerne tvrdo, pretože Ježiš ju zakázal rovnako tvrdo.

Druhá vec je človek, ktorý v tejto štruktúre skutočne slúži. Pastor, ktorý v noci zoberie telefón od niekoho v kríze. Starší, ktorý roky nenápadne platí nájom rodine, o ktorej núdzi nikto nevie. Titul na jeho dverách nerobí jeho srdce falošným. Platí to aj naopak: absencia titulu z teba automaticky nerobí slobodného človeka. Aj v obývačke bez pastora sa dá vládnuť ako diktátor, len bez menovky na dverách.

Otázka teda nezní, či má tvoja rodina „správnu“ alebo „nesprávnu“ cirkevnú štruktúru. Znie takto: kto má

v tej štruktúre posledné slovo – Kristus, alebo človek na vrchole pyramídy? A máš ty, keď treba niečo povedať nahlas, skutočný hlas – taký, aký mal Pavol pred Petrom v Antiochii?

Konfrontácia v Antiochii: Prečo v cirkvi neexistujú nedotknuteľní

Väčšina náboženských systémov stojí na nedotknuteľnosti svojich vodcov. Ak kritik poukáže na chybu biskupa či pastora, okamžite je obvinený zo „vzbury proti Božej autorite“. V Novom zákone však vidíme presný opak.

Najjasnejším dôkazom je scéna z Antiochie (Galátanom 2:11–14). Apoštol Peter bol nespochybniteľnou autoritou – mužom, ktorý tri roky kráčať s Ježišom, videl jeho vzkriesenie a na Turíce kázal v Jeruzaleme. No keď do Antiochie dorazili prísni náboženský strážcovia z Jeruzalema, Peter sa zľakol a začal sa odťahovať od stola pohanských kresťanov. Hral náboženské divadlo, aby si nepokazil povest' u vplyvnej elity.

Čo urobil apoštol Pavol? Nešiel za ním do zákulisia s opatrným diplomatickým šepkaním. Postavil sa Petrovi otvorene do očí pred celým spoločenstvom. Vytkol mu pokrytectvo a zradu slobody evanjelia.

A čo urobil Peter? Nevytiahol apoštolskú legitimáciu. Nezačal kričať: „*Ako sa opovažuješ spochybňovať moju autoritu, veď ja som apoštol číslo jeden!*“ Peter sklonil hla-

vu, prijal napomenutie a neskôr vo svojom liste nazval Pavla „*milovaným bratom*“.

Tento moment definitívne pochoval klerikalizmus. V Kristovom tele neexistuje žiadny človek, žiadna funkcia a žiadny úrad, ktorý by stál nad pravdou evanjelia. Skutočná duchovná autorita nepotrebuje manipuláciu ani strach. Prejavuje sa schopnosťou prijať napomenutie a umyť nohy bratovi.

Kapitola 3: Prečo stôl vyhráva nad pódium

„Syn človeka prišiel, jedol a pil, a hovorí: Hľa, človek žráč a pijan vína, priateľ mýtnikov a hriešnikov!“

– Matúš 11:19

Keď sa zamyslíš nad modernou bohoslužbou – či už v historickej katedrále, alebo v odhlučnenej hale s LED stenami –, zistíš, že celá priestorová architektúra ťa núti do jednej jedinej úlohy: **sedieť a pozeráť sa dopredu**.

Všetky stoličky sú zoradené v radoch za sebou. Vidíš len chrbát a zátylok človeka pred tebou. Nemôžeš s ním nadviazať očný kontakt, nemôžeš sa ho spýtať, ako sa má, a keby si sa uprostred kázne postavil a niečo povedal, usporiadatelia by ťa pravdepodobne vyviedli zo sály ako narušiteľa verejného poriadku.

Vpredu je vyvýšené **pódium**. Na pódiu sú mikrofóny, reflektory, rečnícky pult a kapela. Pódium žiari, sála je ponorená do prítmnia. Všetka pozornosť, všetka energia a všetok zvuk prúdia jedným smerom: **z pódia do hľadiska**.

A teraz sa na chvíľu pozri do evanjelií. Kde trávil Ježiš najviac času so svojimi učeníkmi a s ľuďmi z ulice?

V synagógach sa občas zastavil v sobotu, ale jadro jeho revolúcie sa neodohrávalo pred kazateľnicou. Odohrávalo sa **okolo stola**.

Ježiš neustále jedol a pil. Sedel pri stole s mýtnikom Lévim (Mt 9:10), večeral v dome Šimona malomocného (Mk 14:3), pozval sa na večeru k skorumpovanému colníkovi Zachejovi (Lk 19:5), sedel pri stole s Martou a Máriou v Betánii (Lk 10:38), dal sa hostiť farizejom Šimonom (Lk 7:36) a jeho učeníci ho spoznali v Emauzoch vo chvíli, keď s nimi sedel pri stole a **lámal chlieb** (Lk 24:30–31).

Kresťanstvo sa nezrodilo na pódiu. Kresťanstvo sa zrodilo okolo stola.

Skôr než pôjdeme ďalej, treba postaviť proti sebe dva hlasy. Ten prvý hovorí, že Večera Pánova má byť plnohodnotným rodinným jedlom pri stole, nie päťsekundovým symbolickým úkonom. Ten druhý je hlas stáročnej tradície a znie primerane vážne: Večera Pánova je najsvätejšia sviatosť cirkvi, prijímať telo a krv Kristovu je posvätný úkon, ktorý si vyžaduje liturgickú dôstojnosť, vysväteného kňaza a hlboké sebaskúmanie. Kto z toho spraví bežnú večeru pri hrnci polievky, znesväť Kristovu obeť – presne pred tým varuje Pavol v 1. Korintťanom 11, keď hovorí o nehodnom jedení a pití.

Tento druhý hlas si zaslúži počúvať, nie odbaviť mávnutím ruky. Úcta k Večeri Pánovej nie je vynález ustráchanej poslednej generácie. Je stará ako cirkev sama a stojí na tom istom texte, ktorý o pár riadkov nižšie citujem aj ja. Stáročia liturgickej tradície nás naučili, že posvätné je to, čo je oddelené od bežného života do prísneho obradu, a táto intuícia má vlastnú logiku: čo je vzácne, chráni sa.

Lenže keď sa pozrieš na historické fakty a na kontext, v ktorom Pavol tie vety písal, zistíš, že to, čo Večeru Pánovu skutočne znesväcuje, nie je spoločné jedlo. Je to sebeckosť a strata vzťahov.

Ako vyzerala Večera Pánova v prvom storočí

Skúsme si zložiť teologické okuliare 21. storočia a pozrieť sa na to, ako lámali chlieb prví kresťania.

V Skutkoch apoštolov 2:46 čítame: > „*Deň čo deň svorne zotrúvali v chráme, po domoch lámali chlieb a s radosťou a úprimným srdcom požívali pokrm.*“

Všimni si dve veci. Prvá: lámali chlieb po domoch. Nechodili do chrámu, aby tam mali Večeru Pánovu, do chrámu chodili len verejne zvestovať evanjelium Židom, v Šalamúnovom stĺporadí na vonkajšom nádvorí. Keď chceli prežívať spoločenstvo a lámať chlieb, robili to **v súkromných domoch**. Druhá: „požívali pokrm“. Grécky výraz je *metalambanon trofés* – jedli riadnu potravu, nasýtili sa. Nebola to oblátka s priemerom dva centimetre a mikroskopický hlt vína. Bola to **večera lásky**, v gréčtine nazývaná **agapé** (Júda 1:12).

Pozrime sa na najstarší mimobiblický kresťanský spis, ktorý máme k dispozícii – **Didaché** (Učenie dvanástich apoštolov), pochádzajúci približne z prelomu 1. a 2. storočia (cca 90 – 110 po Kr.). V 9. a 10. kapitole Didaché nachádzame najstarší liturgický opis Večere Pánovej.

Najprv sa ďakovalo nad kalichom vína: „*Ďakujeme ti, náš Otče, za svätý vinič tvojho služobníka Dávída...*“ Potom sa ďakovalo nad rozlomeným chlebom: „*Ďakujeme ti, náš Otče, za život a poznanie... Ako bol tento rozlomený chlieb rozptýlený po horách a zozbieraný sa stal jedným, tak nech sa tvoja cirkev zozbiera z končín zeme do tvojho kráľovstva.*“

A ako sa začína 10. kapitola Didaché? Týmito slovami: > „*Keď sa však nasýtite (meta de to empléthénai), takto ďakujte: Ďakujeme ti, svätý Otče, za tvoje sväté meno...*“

Rozumieš tomu? Písomný dokument z doby apoštolských učeníkov výslovne hovorí: „**Keď sa nasýtite!**“ Ľudia sa najedli do sýtosti. Boli plní jedla, vína a vďačnosti.

Aj **Justín Filozof** vo svojej 1. apológii (kapitola 67, okolo roku 155 po Kr.) opisuje nedeľné stretnutie veriacich: po čítaní spisov apoštolov a spoločných modlitbách priniesli chlieb, víno a vodu, predstavený vzdal vďaky a diakoni rozdelili pokrm všetkým prítomným a odniesli ho aj tým, ktorí boli chorí a nemohli prísť.

Až v priebehu 3. a 4. storočia, keď sa cirkev presunula do obrovských bazilik, kde už nebolo možné fyzicky usadiť stovky ľudí k jednému stolu, sa Večera Pánova oddelila od skutočného jedla a premenila sa na miniaturizovaný sviatostný rituál vykonávaný kňazom pri kamennom oltári.

Škandál v Korinte

Jedným z najviac zneužívaných textov v Novej zmluve je 11. kapitola 1. listu Korinťanom. Koľkokrát si počul kázeň, kde kazateľ varoval: „Ak máš v srdci pochybnosť, hriech alebo nevyriešenú emóciu a vezmeš si chlieb, ješ si odsúdenie a Boh ťa potresce chorobou či smrťou!“ Mnohí mladí ľudia sedia počas Večere Pánovej v lavici v panickom strachu, spotení a skúmajú svoje vnútro, či náhodou včera nepomysleli na niečo zlé.

Podme si prečítať, čo Pavol v 1. Korinťanom 11:17–34 v skutočnosti píše.

Musíme pochopiť architektúru rímskeho domu v Korinte. Bohatý rímsky kresťan, napríklad Gaius (Rim 16:23), mal dom rozdelený na dve časti. V *tricliniu*, luxusnej jedálni s ležadlami pre deväť až dvanásť vyvolených hostí z vyššej spoločenskej vrstvy, sa hodovalo. V *átriu*, otvorenom nádvorí pod holým nebom, stáli alebo sedeli na zemi otroci, chudobní remeselníci a nádenníci.

A čo sa dialo v Korinte? Bohatí kresťania prišli na stretnutie skoro popoludní, pretože nemuseli pracovať. Zvalili sa na ležadlá v *tricliniu*, vytiahli pečené mäso, kvalitné víno a začali hodovať. Otroci a chudobní robotníci mohli prísť až neskoro večer, keď dokončili svoju ťažkú dennú šichtu. Keď dorazili hladní a unavení do *átria*, našli tam len prázdne stoly a omrvinky. A bohatí bratia už boli medzitým opití.

Pavol sa rozzúrila a napísal im tie najtvrdšie slová vo svojich listoch: > „*Keď sa teda schádzate, to už nie je požívanie Pánovej večere! Veď každý si berie pri jedle najprv svoju vlastnú večeru, a tak jeden je hladný a druhý sa opíja. Či nemáte domy na jedenie a pitie? Alebo pohŕdajte Božou cirkvou a zahanbujete tých, čo nič nemajú? Čo vám mám povedať? Mám vás pochváliť? Za toto nechválím!*“ (1Kor 11:20–22)

A hneď nato Pavol vysvetľuje, čo znamená „**jesť a piť nehodne**“ (anaxiós): > „*Lebo kto je a pije, je a pije si odsúdenie, ak nerozoznáva telo. Preto je medzi vami mnoho slabých a chorých a mnohí spia (zomreli).*“ (1Kor 11:29–30)

Rozumieš tomu historickému kontextu? O stáročia neskôr cirkev prepracovala tento výraz do bohatej sviatostnej teológie, ktorá sa dodnes modlí pri oltári, a táto kniha nie je povolaná ju rozsúdiť. Čo však vieme s istotou, je to, čo Pavol mal na mysli v tejto konkrétnej vete tohto konkrétneho zboru. A v celom liste Korinťanom je „telo“ predovšetkým synonymom pre **spoločenstvo veriacich** (1Kor 10:17: „*Lebo jeden chlieb, jedno telo sme mnohí, lebo všetci máme podiel na jednom chlebe*“).

Korinťania jedli nehodne preto, že **roztrhali telo na bohatých a chudobných**. Bohatí sa napchávali a opíjali, kým chudobný brat, za ktorého Kristus zomrel, sedel vedľa nich hladný a ponížený. Pohrdli telom Kristovým, teda svojimi bratmi a sestrami.

A Pavol uzatvára celú kapitolu mimoriadne praktickou radou: > „*Preto, bratia moji, keď sa schádzate na jedenie,*

čakajte jeden na druhého!“ (1Kor 11:33)

Žiadna ezoterická mystika. Obyčajná, hlboká, seba-obetujúca láska a rovnosť pri spoločnom stole.

Prečo stôl poráža pódium

Keď vymeniš pódium za stôl, nezmeniš len nábytok v miestnosti. Zmeniš teológiu a celý vzťahový život spoločenstva – aspoň na piatich miestach naraz.

Namiesto monológu nastáva dialóg. Pred pódium hovorí jeden človek a ostatní mlčia. Pri stole hovoria všetci. Môžeš položiť vidličku a spýtať sa: „Počúvaj, Pavol píše v Liste Rimanom, že sme ospravedlnení z viery, ale ja mám tento týždeň pocit, že som úplne zlyhal. Ako tomu rozumieš ty?“ Viera sa pri stole stáva rozovorom, do ktorého každý prináša svoj diel múdrosti.

Namiesto výkonu prichádza zraniteľnosť. Pódium si vyžaduje dokonalosť: čistý zvuk, nacvičený úsmev, rétorický spád, žiadne zakoktanie. Pri stole vidíš človeku do tváre, vidíš kruhy pod očami, unavený hlas, trasúce sa ruky. Stôl neumožňuje hrať náboženské divadlo. Pri stole sa rodí skutočná dôvera.

Namiesto pasívneho diváka prichádza účastník. Pred pódium môžeš presedieť desať rokov bez toho, aby si niekomu poslužil. Pri stole podáš soľ, naleješ čaj, nakrájaš chlieb, umyješ riad. Každý pohyb je službou.

Padajú spoločenské bariéry. Vo svete rozhodujú peniaze, status, vzdelanie a vek. Pri stole sedí sedemnást-

ročný študent gymnázia vedľa štyridsaťročného programátora a šesťdesiatročnej dôchodkyne. Jedia z toho istého chleba, pijú z toho istého pohára. Pred krížom a pri Kristovom stole sme si radikálne rovní.

A stôl je predchuť večnosti. Ježiš neopisuje Božie kráľovstvo ako nekonečnú prednášku v aule. Opisuje ho ako **svadobnú hostinu** (Mt 22, Zjv 19). Zakaždým, keď si sadneš s bratmi a sestrami k prestretému stolu, ochutnávaš predchuť budúceho veku – chvíľu, keď si sám Kristus opáše zásteru a bude obsluhovať svojich priateľov pri večnom stole (Lk 12:37).

Obyčajné jedlo, ktoré vystrašilo Rím

Okolo roku 112 po Kr. poslal rímsky miestodržiteľ v provincii Bitýnia, Plínius mladší, oficiálnu tajnú správu cisárovi Trajánovi. Vyšetroval novú podivnú sektu, ktorá sa lavínovito šírila mestami aj dedinami – kresťanov.

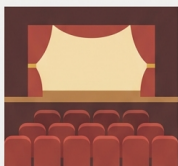
Aby zistil pravdu o ich údajných sprisahaniach, nechal mučiť dve otrokyne, ktoré v komunite slúžili ako diakonky. Rímske úrady boli presvedčené, že v podzemí sa chystá vzbura proti cisárstvu alebo rituálny kanibalizmus.

Čo Plínius zistil a zapísal do štátneho archívu? V liste X.96 píše s neskrývaným údivom:

„Tvrdili, že celá ich vina alebo omyl spočíva v tomto: v stanovený deň sa schádzajú pred úsvitom, spievajú striedavý hymnus Kristovi

Prečo stôl vyhráva nad pódium

Pódium

- 5 % vystupuje a 95 % sedí potme
- Jednosmerná prednáška
- Pasivita divákov
- Formálny dojem

Spoločný stôl

- Všetci vidia do tváre
- Každý prináša podiel
- Otvorený rozhovor a pravda
- Skutočné priateľstvo

Lámanie chleba po domoch
bolo srdcom prvej cirkvi

Obrázok 3: Pódium a spoločný stôl: dve architektúry stretnutia a to, čo každá z nich s ľuďmi urobí.

*ako Bohu a zaväzujú sa prísahou, že nespáchajú
krádež, lúpež ani cudzoložstvo... Potom sa rozídu
a znova sa zídu, aby spoločne požili jedlo – avšak
celkom obyčajné a nevinné jedlo.“*

Zastav sa pri tej vete. Najväčšia rímska tajná služba sveta nenašla žiadne tajné rituály, žiadne chrámy, žiadne ezoterické zaklínadlá. Našla ľudí, ktorí sa po práci zišli v obyčajnom dome a sadli si k spoločnému, „obyčajnému a nevinnému jedlu“.

Otrok sedel vedľa rímskeho patricija, žena vedľa muža. Chudobný rybár mal pri tom stole miesto rovné bohatému obchodníkovi. Zdieľali polievku, lámali chlieb a pili víno na pamiatku ukrižovaného a vzkrieseného Kráľa.

To bol ich najväčší podvratný čin. Nie vojenská revolúcia, ale stôl, pri ktorom sa zrútila rímska triedna hierarchia a začala platiť rodinná láska Božieho kráľovstva.

Kapitola 4: Keď to začne škripať

„Ak tvoj brat zhreší proti tebe, chod' a napomeň ho medzi štyrmi očami. Ak ťa počúvne, získal si svojho brata.“

– Matúš 18:15

Buďme k sebe brutálne úprimní: **najväčší problém kresťanstva sú kresťania.**

Kým je tvoja viera len teóriou v hlave, knihou na poličke alebo hodinovým nedeľným rituálom, všetko vyzerá krásne a vznešene. Sedíš v lavici, počúvaš pekné piesne, nikto sa ťa na nič nepýta a ty sa nikoho nedotýkaš. Je to bezpečné, sterilné a bezbolestné.

Lenže v momente, keď opustiš pasívne hľadisko a sadneš si s reálnymi ľuďmi k jednému stolu, idylka sa veľmi rýchlo skončí.

Niektorí povie netaktnú poznámku o tvojej rodine. Niektorí zabudne vrátiť požičané peniaze. Niektorí začnú skupinku zneužívať na ventilovanie svojich osobných frustrácií. Niektorí ťa sklame v tom najcitlivejšom momente, keď si potreboval oporu. A zrazu zistíš, že tvoji bratia a sestry nie sú anjeli z vitráží, ale normálni, nedokonalí, zranení a občas poriadne sebeckí ľudia.

A vtedy prichádza pokúšenie: zabaliť to, buchnúť dverami a odísť. Buď naspäť do anonymity veľkého zboru, kde ťa nikto nepozná, alebo do úplnej izolácie: „Boha milujem, ale s cirkvou nechcem mať nič spoločné.“

Lenže útek nič nerieši. Zdravie organizmu sa nespozná podľa toho, či sa doň nikdy nedostane baktéria alebo vírus. Zdravie organizmu sa pozná podľa toho, **aký silný imunitný systém má a ako dokáže liečiť rany.**

A možno v tebe teraz hovorí ešte jeden, tichší strach. Znie asi takto:

„Keď nemáte pevnú inštitucionálnu kontrolu, cirkevný súd a vyššieho biskupa, malé spoločenstvá sa nevyhnutne zvrhnú do sekty. V malej skupinke si jeden manipulatívny jedinec veľmi ľahko podmaní ostatných, začne ich ovládať a duchovne zneužívať. Veľká inštitúcia poskytuje anonymitu a ochranu pred fanatizmom.“

A teraz to nepríjemné: veľký kus tejto obavy je pravdivý.

V malej skupine sa manipulácia naozaj darí. Darí sa jej presne preto, že chýba vonkajšia kontrola. Nikto zvonku nesleduje, čo sa hovorí v obývačke o desiatej večer. Ak sa tam usadí človek, ktorý si zamiluje vlastnú moc nad druhými, nemá proti sebe žiadnu brzdu: žiadny cirkevný súd, žiadneho biskupa, nikoho, kto by zaklopal a spýtal sa, čo sa tu vlastne deje.

Toto nie je vymyslené strašidlo. V 70. rokoch 20. storočia sa v Spojených štátoch a odtiaľ po celom svete rozšírilo hnutie známe ako *Shepherding Movement* (pastierske hnutie). Prišlo s učením o takzvanom „**duchovnom prikrytí**“: každý radový veriaci musí mať nad

sebou „pastiera“, ktorému sa zodpovedá vo všetkom – aké auto si smie kúpiť, koho si smie vziať za manžela, kam smie ísť študovať, koľko hodín denne sa má modliť. Kto konal bez súhlasu svojho „prikrytia“, bol vyhlásený za neposlušného rebela vydaného satanovi.

Výsledkom boli tisíce rozbitých rodín a hlboká duchovná devastácia.

Súčasný výskum to potvrdzuje s chirurgickou presnosťou. Lisa Oakleyová a Justin Humphreys vo svojej prelomovej knihe *Escaping the Maze of Spiritual Abuse* (2019) dokumentujú, že duchovné zneužívanie zanecháva v človeku hlbokú psychologickú a duchovnú traumu. Obete zažívajú chronickú úzkosť a záchvaty paniky, symptómy podobné posttraumatickej stresovej poruche, stratu dôvery v samotného Boha – pretože líder spojil svoju vôľu s Božou, a keď zlyhal on, v očiach obete zlyhal Boh. Spoločenstvo ich po odchode často úplne odstrihne a zakáže ostatným s nimi komunikovať.

Keď ti teda niekto povie, že malé spoločenstvo bez kontroly sa môže zvrhnúť na sektu, nehovorí nezmysel. Hovorí o niečom, čo sa naozaj stalo tisíckam ľudí.

Lenže z tohto miesta vedú dve odlišné cesty a je rozdiel, ktorú si vyberieš.

Prvá cesta znie: schovaj sa do davu. Anonymita veľkého zboru síce naozaj chráni pred vniknutím do súkromia, len za to platíš tým, že ťa pripraví o skutočné vzťahy – tie isté vzťahy, v ktorých by sa manipulácia dala najskôr odhaliť. Dav ťa nezneužije, ale ani ťa nepozná.

Druhá cesta je náročnejšia a je to tá, ktorú učí Nová zmluva: nebudovať anonymitu, ale budovať **zdravú imunitu tela**, založenú na pravde, otvorenosti a poriadku, ktorý nepatrí jednému človeku.

Apoštol Pavol píše: „Lebo jeden je Boh a **jeden prostredník** medzi Bohom a ľuďmi – človek Kristus Ježiš“ (1Tim 2:5). Apoštol Ján dodáva: „A vy – to pomazanie, ktoré ste od neho prijali, zostáva vo vás a **nepotrebuje te, aby vás niekto učil**; ale ako vás jeho pomazanie učí o všetkom... tak v ňom zostávajúte“ (1Jn 2:27).

Zapamätaj si teda jedno pravidlo, ktoré ťa bude chrániť: Nová zmluva nepozná žiadne ľudské „duchovné prikrytie“. Ak ti niekto v cirkvi tvrdí, že musíš poslúchať jeho osobnú vôľu, inak nie si chránený pred diablom, neutekaj – zober nohy na plecia. To nie je Kristovo pastierstvo. To je manipulácia, presne tá, pred ktorou ťa varovala tvoja vlastná obava.

Ale väčšina toho, čo v spoločenstve bolí, nie je duchovné zneužívanie. Je to oveľa obvyčajnejšia a oveľa liečiteľnejšia vec: naša ľudská neobratnosť, nevšímavosť, únava, nedorozumenie.

Cesta späť k bratovi

Ako riešime bežné konflikty? Väčšinou jedným z dvoch spôsobov a oba končia rovnako zle.

Buď sa tvárime, že sa nič nestalo. Usmievame sa, podávame si ruky, vnútri nás vrie horkosť. Zranenie hnije

v tichosti a po mesiacoch vybuchne v deštrukcii, ktorú už nikto nečakal.

Alebo zavoláme trom kamošom na kávu: „Nemôžem uveriť, čo mi Peter včera povedal... nie že by som ho odsudzoval, ale musíme sa zaňho modliť, lebo má v srdci pýchu.“ Znie to duchovne. Je to jed, ktorým otrávime celú skupinu – a jediný, kto sa o probléme nikdy nedozvie, je práve Peter.

Ako to vyzerá zvnútra, keď sa spor rieši všade inde, len nie s tým človekom?

Bolo nás v skupinke osem, stretávali sme sa u Miša v byte. Potom si Mišo s Danom niečo povedali pri nejakej hlúposti okolo peňazí a do týždňa z toho boli dva chaty – jeden bez Dana, druhý bez Miša. Ja som bol v oboch. Čítal som, čo jeden píše o druhom, a nepovedal som ani slovo, lebo som nechcel stratiť ani jedného.

Za Mišom som nakoniec šiel. Trvalo mi to tri mesiace a povedal som asi tretinu toho, čo som chcel. Za Danom som nešiel nikdy. Odpísal mi „teraz na to nemám kapacitu“ a odvtedy nič.

Dvaja zo skupinky sa už neukázali. Stretávame sa ďalej, len je nás menej a nikto o tom nehovorí. Ja neviem, či sa s Danom ešte niekedy budem rozprávať. Asi nie.

– Igor, 21

Nikto z nich nebol zloduch – a aj tak to dopadlo takto.

Ježiš v Matúšovi 18:15–17 zanechal tretiu cestu. Nie je diplomatická a nie je pohodlná, ale je jediná, ktorá ranu skutočne zašívá.

Prvý rozhovor patrí jemu. Nikomu inému. „Ak tvoj brat zhreší proti tebe, choď a napomeň ho medzi štyrmi očami. Ak ťa počúvne, získal si svojho brata“ (Mt 18:15). Nezavesíš to na sociálne siete, nepovieš to frajerke, nerozoberieš to na modlitebnej skupinke ako „námet na príhovornú modlitbu“. Zdvihneš telefón, stretneš sa s ním osobne a povieš: „Toto si urobil. Zranilo ma to a chcem tomu porozumieť.“ V deviatich prípadoch z desiatich zistíš, že ten človek vôbec netušil, že ti ublížil. Mal zlý deň, bol vyčerpaný, nedorozumeli sme si. Ospravedlní sa, odpustíš – a získal si svojho brata skôr, než rana stihla zahnisnúť.

Čo ak ťa odbije a povie, že si precitlivený? Vtedy nezačneš verejný lynč. Vezmeš si jedného či dvoch ľudí, ktorí majú v tejto veci nadhľad. „Ak ťa nepočúvne, vezmi so sebou ešte jedného alebo dvoch, aby každé slovo bolo potvrdené ústami dvoch alebo troch svedkov“ (Mt 18:16). Tí dvaja nejdú ako tvoja úderná čata. Idú tam počúvať obe strany a niekedy povedia práve tebe: „Brat má v niečom pravdu, tvoja reakcia bola neprimeraná.“ Ich prítomnosť chráni pravdu pred tým, aby sa stala len tvojou verziou pravdy.

Ak dotyčný zatvrdilo odmieta akúkoľvek reflexiu a jeho konanie ďalej ničí spoločenstvo, vec sa dostáva

pred celú rodinu, pred *ekklési*u: „Ak nepočúvne ani ich, povedz to cirkvi...” (Mt 18:17a). Nie pred kamery. Pred ľuď, ktorí ho milujú a spoločne ho vyzývajú k náprave: „Vidíme, že kráčaš zlou cestou a ničíš seba aj nás. Prosíme ťa, zastav sa.”

A ak neposlúchne ani spoločenstvo? „...nech ti je ako pohan a mýtnik” (Mt 18:17b). Tradičný výklad znie: vykopni ho, vymaž mu číslo. Ale spomeň si, ako sa Ježiš k pohanom a mýtnikom skutočne správal. Opovrhoval nimi? Hádzal do nich kamene? Sedel s nimi pri stole, pozýval ich k pokániu a milosrdenstvu. Posledný krok teda neznamená pomstu. Znamená priznanie reality: dotýčaný sa momentálne nespráva ako brat, spoločenstvo s ním nemôže ďalej zdieľať dôverné veci ani predstierať jednotu, ktorá neexistuje – ale srdce zostáva otvorené pre jeho návrat. Je to hranica postavená z lásky, nie z hnevu.

Čo však robiť vo vlastnom vnútri, keď ti niekto naozaj hlboko ublížil a proces sa už skončil?

V kresťanských kruhoch často panuje naivná predstava, že odpustiť znamená okamžite zabudnúť a tváriť sa, že sa nič nestalo. To nie je biblické odpustenie. Odpustenie nie je pocit, ale rozhodnutie vôle: zrušiť dlžobný úpis a povedať si „vzdávam sa práva na pomstu, nebudem ti to vracaať, prenechávam súd Bohu.” Nie je to ani automatická dôvera – tá je zadarmo len v tom zmysle, že si ju nemusíš zaslúžiť, ale musí sa znova vybudovať v čase. Ak ti niekto ukradne z peňaženky, môžeš mu odpustiť zo srdca a kľúče od bytu mu napriek tomu nezveríš,

kým nepreukáže ovocie zmeny.

A tu je dôvod, prečo sa to oplatí urobiť aj pre teba samého: neodpustiť je ako vypiť jed a čakať, že zomrie ten druhý. Trpkosť v tvojom srdci neviaže jeho, viaže teba. Keď odpustiš, tú väzbu pretrhneš – a slobodný odídeš ty.

Pavol a Barnabáš: Keď sa pohádajú aj apoštoli

Mnoho kresťanov žije v naivnej ilúzii, že v skutočne duchovnom spoločenstve nikdy nedochádza k hádkam. Keď potom príde prvý ostrý spor, zrúti sa a hovoria o „konci viery“.

Biblia je však bezohľadne úprimná. V Skutkoch apoštolov (15:36–41) máme zaznamenaný konflikt medzi dvoma najväčšími piliermi ranej cirkvi – Pavlom a Barnabášom. Boli to bratia, ktorí spolu riskovali životy, zažili kameňovanie, hlad aj zázraky.

A potom prišiel spor o človeka. Pripravovali sa na druhú misijnú cestu a Barnabáš chcel vziať so sebou mladého bratranca Jána Marka. Lenže Marek ich na prvej ceste v Pamfýlii v ťažkej chvíli opustil a vrátil sa domov. Pavol povedal rázne NIE – odmietol ísť s niekým, kto v boji zlyhal. Barnabáš, verný svojej prezývke „syn potešenia“, chcel dať mladíkovi druhú šancu.

V texte je použité silné grécke slovo *paroxysmos* – paroxyzmus, prudký výbuch hnevu a ostrá hádka. Žiadne diplomatické úsmevy, žiadne duchovné frázy. Pohádali sa tak tvrdo, že sa rozdelili: Barnabáš vzal Marka a od-

plával na Cyprus, Pavol si vybral Sílasa a odišiel do Sýrie.

Biblia tento moment nezakryla ani necenzurovala. Prečo? Pretože Ekklesia nie je klub bezchybných anjelov. Je to nemocnica a rodina hriešnikov v procese obnovy.

A ako ten príbeh skončil? O dvanásť rokov neskôr sedí starý Pavol v rímskom väzení a píše svoj posledný list Timotejovi (2. Timotejovi 4:11): „Vezmi Marka a priveď ho so sebou, lebo mi je veľmi užitočný na službu.“

Marek vďaka Barnabášovej trpezlivosti dospel a Pavol vďaka Božej milosti zmäkol. Zlyhanie ani ostrý konflikt nemusí byť konečnou stanicou, ak v spoločenstve dovoľíme pravde a odpusteniu robiť svoju pomalú prácu.

Skús toto

Premýšľaj: Nosíš v srdci nevyriešené zranenie voči niekomu zo spoločenstva, ktoré v tebe ticho hňuje a bráni ti dôverovať druhým? A ešte jedna, ťažšia otázka: bol to bežný konflikt, alebo v tom bola aj kontrola, ktorá ťa nútila mlčať? Rozdiel medzi nimi rozhoduje, ktorý krok urobíš ako prvý.

Urob: Ak ide o bežný spor, urob tento týždeň prvý krok podľa Matúša 18:15. Žiadne pasívne odkazy cez správy, žiadne ohováranie

za chrbtom. Dohodni si s ním osobné stretnutie medzi štyrmi očami v pokojnom prostredí a vyjadri svoje pocity pravdivo a bez útočenia. Ak však ide o zneužívanie moci, prvý krok je iný: nájdí si človeka mimo dosahu toho, kto ťa ovláda, a povedz mu to nahlas.

Prečítaj si: Prečítaj si Skutky apoštolov 15:36–41 a Kolosanom 4:10. Všímaj si, ako realisticky Nový zákon hovorí o ľudských zlyhaniach a ako vyzerá dlhá cesta k zmiereniu.

Biblický postup pri konflikte (Matúš 18)

Krok 1: Medzi štyrmi očami

Chod' za ním sám, bez publika a bez internetu. Cieľ: Získal si svojho brata.

Krok 2: Jeden alebo dvaja svedkovia

Zrelí priatelia ako pomocníci pokoja, nie sudcovia.

Krok 3: Povedz to spoločenstvu

Ochrana zdravia celého tela
a stanovenie hraníc.

Zákaz ohovárania: Ak si nehovoril priamo
s ním, nehovor o ňom s nikým iným.

Kapitola 5: Žiadna franšíza

„Ja som sadil, Apollo polieval, ale vzrast dal Boh.“

– Apoštol Pavol (1. Korinťanom 3:6)

Predstav si, že by si chcel na Slovensku otvoriť prevádzku rýchleho občerstvenia svetoznámej značky – napríklad McDonald’s alebo Subway.

Ako by to prebiehalo? Musel by si kontaktovať centrálu, zaplatiť státisíce eur za licenciu a podpísať zmluvu hrubú ako telefónny zoznam. V tej zmluve by bolo určené úplne všetko: presný odtieň červenej a žltej farby na stenách, presná gramáž hranoliek, teplota fritézy, slová, ktorými musí brigádnik pozdraviť zákazníka pri pokladni, a povinnosť odvádzať centrále pravidelné percento z každého predaného burgra.

Tomuto obchodnému modelu hovoríme **franšíza**. Je to mimoriadne úspešný spôsob, ako klonovať rovnaký produkt po celom svete. Či si kúpiš cheeseburger v Bratislave, v Tokiu alebo v New Yorku, chutí úplne rovnako a priestor vyzerá identicky.

A teraz sa pozri na moderné cirkevné hnutia a denominácie. Centrála vo veľkomeste (alebo v Amerike). Licencovaná značka, oficiálne logo, schválený manuál pre nedeľné bohoslužby, jednotný zoznam povolených piesní a povinný finančný odvod do ústredia. Ak chce niekto založiť „nový zbor“, nečaká na vanutie Ducha – požiada centrálu o franšízu, prejde školením v cirkevnom manaž-

mente a spustí pobočku podľa šablóny.

Lenže Ježiš nepovedal: „Choďte do celého sveta a zkladajte franšízy.“ Ježiš povedal: **„Kráľovstvo Božie je ako semeno...”**

Medzi franšízou a semenom je neprekročiteľná priepasť. Franšíza sa vyrába v továrni a montuje zvonku. Semeno v sebe nesie tajomstvo života a rastie zvnútra.

Zástancovia centralizovaných cirkevných modelov majú po ruke námietku, ktorá znie moderne, pragmaticky a v biznise naozaj funguje:

„Ak nebudeme mať jednotný systém, metodiku a kontrolu kvality z ústredia, každý si bude robiť, čo chce. Pozrite sa na úspešné zbory vo svete: majú prepracovaný branding, profesionálny marketing, školenia pre vedúcich a jednotné materiály pre skupinky. Vďaka systému dokážeme osloviť tisíce ľudí. Keby sme nechali ľudí rásť bez centrálného vedenia, úroveň by upadla a stratili by sme schopnosť expandovať.“

A veľká časť tejto námietky je pravdivá. Firmy naozaj rastú rýchlejšie, keď majú jednotný systém. Reštaurácie naozaj udržia kvalitu, keď sa nikto neodchýli od manuálu. A áno, bez akéhokoľvek poriadku by časť zborov skutočne sklzla do svojvôle jedného kazateľa alebo do teologického blúdenia. Kto to popiera, neberie vážne skutočný svet.

Problém nie je v tejto logike. Problém je v predpoklade, na ktorom stojí: že cirkev je produkt, ktorý sa dá spravovať ako franšízu. **Cirkev nie je korporátny produkt na predaj.**

Keď nahradíš život Ducha systémovým manažmentom, získaš efektivitu, ale stratíš autenticitu. Získaš uniformitu, ale zabiješ rozmanitosť. Vytvoríš armádu pasívnych spotrebiteľov, ktorí sú závislí od toho, čo im centrála naservíruje na nedeľnom podnose.

Pavol nebol kazateľ na víkendové semináre

V populárnych predstavách o apoštolovi Pavlovi často pretrváva predstava akéhosi duchovného kočovníka, ktorý pricestoval do mesta, cez víkend mal tri strhujúce prednášky na námestí, založil zbor, vymenoval vedúceho a hneď na druhý týždeň odletel do ďalšej metropoly.

Keď však otvoríme Skutky apoštolov a Pavlove listy, zistíme pravý opak:

- V **Solúne** bol síce Pavol len niekoľko týždňov, kým ho odtiaľ nevyhnali nepokoje (Sk 17).
- Ale v **Korinte** strávil **rok a pol – celých 18 mesiacov** (Skutky 18:11)!
- A v **Efeze** zostal dokonca **tri celé roky** (Skutky 20:31)!

Čo tam Pavol celé tie mesiace a roky robil? Sedel v klimatizovanej kancelárii a pripravoval kázne? Nie.

Pavol bol vyučený remeselník – robil stany a spracovával kožu (Sk 18:3). V Korinte sa ubytoval u kresťanských manželov Akvilu a Prisky, pracoval s nimi v dielni od rána do večera, manuálne zarábal na svoje živobytie, delil sa o chlieb a pri práci sa rozprával so zákazníkmi, otrokmi a susedmi.

Pavol nepriniesol do miest predpripravenú cirkevnú franšízu. Zasadil semeno evanjelia priamo do pôdy rímskej spoločnosti. Žil s tými ľuďmi, poznal ich bolesti, jedol s nimi pri ich stoloch a nechal Ducha Svätého, aby z nich vybudoval sebestačný, dospelý organizmus.

A keď odchádzal, nezanechal po sebe žiadnu administratívnu pobočku so svojím menom. Zveril ich Bohu a slovu jeho milosti (Sk 20:32).

Ustanovovanie starších: rozpoznanie, nie dosadenie zhora

Často sa v teologických diskusiách vynára otázka: „Ale veď Pavol ustanovoval starších! To je predsa hierarchický inštitucionálny krok!“

Podme sa pozrieť na dva kľúčové biblické texty:

1. **Skutky 14:23:** „A keď im v každej cirkvi **ustanovili starších** (*cheirotónésantes de autois presbyterús*), po modlitbách a pôstoch ich odporúčali Pánovi, v ktorého uverili.“
2. **Títovi 1:5:** „Preto som ťa nechal na Kréte, aby si usporiadal, čo ešte chýba, a po mestách **usta-**

novil starších (*katastésés presbyterús*), ako som ti prikázal.“

Grécke sloveso *cheirotoneó* v Skutkoch 14:23 pôvodne znamenalo „hlasovať zdvihnutím ruky“ v aténskom sneme. V dobe Novej zmluvy znamenalo vybrať, potvrdiť alebo formálne uznať.

Apoštoli nepriviedli do zborov vyštudovaných manažérov z ústredia v Jeruzaleme, aby ich tam dosadili ako riaditeľov pobočiek! Pavol a Barnabáš sa vrátili do miest, kde už predtým zasadili evanjelium (Lystra, Ikónium, Antiochia). Spoločenstvá tam už mesiace žili, stretávali sa a zápasili s bežným životom.

A čo urobili apoštoli? **Rozpoznali to, čo Duch Svätý v tom tele už urobil.** Videli, kto z bratov sa prirodzene stará o chorých, kto nesie bremená iných, kto má múdrosť pri riešení sporov a koho rodina žije v pokoji a láske. Apoštoli neprišli udeliť moc; prišli **verejne potvrdiť a požehnať overených otcov rodiny**, ktorých autorita už v spoločenstve reálne fungovala.

Starší v Novej zmluve nebol administratívny úrad dosadený zhora. Bol to duchovný a vzťahový fakt rozpoznaný zdola.

Ako sa evanjelium šírilo v rímskom svete: Živý oheň namiesto billboardov

Predstav si, že by si mal za úlohu rozšíriť novú myšlienku po celej Rímskej ríši v prvom storočí. Nemáš k dis-

pozícii internet. Nemáš smartfóny, nemáš televíziu, nemáš rozhlas, nemáš kníhtlač, ba ani len noviny. Nemáš povolenie od štátnych úradov – naopak, tvoje hnutie je nelegálne a hrozí ti poprava v aréne.

Ako to dokázali prví kresťania? Podľa historických odhadov vzrástla kresťanská komunita z približne tisíciky učeníkov po Letniciach na viac ako **šesť miliónov ľudí** na začiatku 4. storočia! Ako je možné, že bez jedinej centrálnej franšízy, bez marketingových kampaní a bez platenej hierarchie preniklo evanjelium do každého kúta ríše – od palácov v Ríme až po bane v Británii?

Odpoveď je prostá: **Prirodzené šírenie života cez obyčajné ľudské vzťahy a otvorený domov.**

Najhlbšou sieťou prvého storočia neboli technológie, ale tri prirodzené miesta každodenného života:

Rozšírená domácnosť, po grécky *oikos*. Rímsky dom nebol izolovaný trojizbový byt pre rodičov a jedno dieťa. *Oikos* bola celá socioekonomická jednotka: rodina, príbuzní, remeselnícki učni, sluhovia, otroci a obchodní partneri. Keď uveril majiteľ domu – ako stotník Kornélius (Sk 10), predavačka purpuru Lýdia (Sk 16:15) alebo rímsky žalárnik vo Filipách (Sk 16:33) –, uveril celý jeho dom! Dom sa okamžite stal živým domovom spoločenstva.

Remeselnícke dielne a tržnice. V staroveku sa pracovalo s otvorenými dverami priamo do ulice. Kým Pavol, Akvila a Priska šili stany, popri nich sa pristavovali pocestní, zákazníci a susedia. V hluku kladív a voni kože

sa hodiny a hodiny debatovalo o vzkriesenom Ježišovi. Viera sa neodovzdávala v sterilných chrámoch, ale uprostred mozoľov, prachu a potu.

Starostlivosť o trpiacich uprostred morových rán.

V rokoch 165 a 251 po Kr. zasiahli Rímsku ríšu dve ničivé epidémie (Antonínov a Cypriánov mor). Denne zomierali tisíce ľudí. Pohanskí lekári a kňazi utekali z miest v panickom strachu a nechávali svojich vlastných chorých príbuzných vyhodiť na ulicu, aby sa nenakazili.

A čo urobili kresťania? Zostali v mestách. Ošetrovali chorých, nosili im vodu a jedlo, pochovávali mŕtvych – a to nielen svojich bratov, ale aj pohanov, ktorí ich predtým prenasledovali! Mnohí kresťania sa nakazili a sami zomreli, ale ich sebaobetujúca láska rozbila pohanský svet na márne kúsky. Ľudia videli, že kresťanstvo nie je filozofická prednáška, ale **reálna premáhajúca láska, ktorá sa nebojí smrti.**

Franšíza vs. strom: rozpoznaj falošnú bezpečnosť

Pozrime sa na priamy kontrast dvoch modelov:

	Franšízový model (Inštitúcia)	Organický model (Živý strom)
Znak		
Pôvod	Centrálna kancelária, manuál	Semeno Božieho slova v pôde

	Franšízový model (Inštitúcia)	Organický model (Živý strom)
Znak		
Štruktúra	Pyramída, franšízové zmluvy	Korene, kmeň, konáre, listy
Forma	Všade rovnaká (uniformita)	Prispôsobená lokálnej klíme
Pohon	Manažment, financie, kontrola	Miazga života – Duch Svätý
Riziko zlyhania	Pád centrály zničí celú sieť	Orezanie jedného konára posilní ostatné
Cieľ	Vybudovať impérium a značku	Priniesť ovocie pre hladný svet

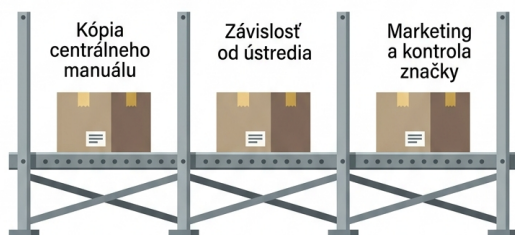
Keď pochopíš tento rozdiel, prestaneš sa pýtať:
„Ako môžeme okopírovať úspešný americký alebo
bratislavský megazbor v našom meste?“

Začneš sa pýtať: **„Aké semeno zasadil Boh do nášho
susedstva a ako mu môžeme pomôcť rásť?“**

Táto tabuľka je pravdivá, ale bola by to lož, keby
si z nej vyvodil, že domáca skupina je automaticky
bezpečnejšia než inštitúcia. Poznám domáce spoločen-
stvo, ktoré sa presne takto rozpadlo: jeden silný človek

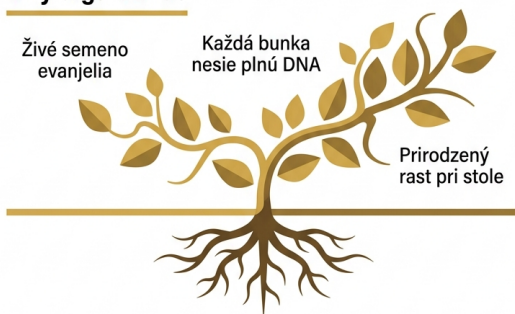
Živý rast **vs.** Korporátna franšíza

Korporátna franšíza

**Pavol sadil, Apollo polieval,
ale vzrast dal Boh**
(1. Korinťanom 3:6)

Živý organizmus

Obrázok 4: Franšíza a živý organizmus: dva modely rastu a dve rôzne miesta, kde sa rozhoduje.

si v ňom postupne privlastnil každé rozhodnutie, a keď po pár rokoch odišiel sklamaný, po ňom nezostalo nič, na čom by sa dalo stavať. Poznám iné, ktoré nezničil žiadny biskup ani dekrét zhora – len obyčajné vyhorenie dvoch vedúcich a potom nuda. Stretnutia sa z týždňa na týždeň scvrkávali, kým po dvoch rokoch jedného večera nikto neprišiel a nikto to ani neoznámil. Organizmus môže zomrieť rovnako isto ako franšíza. Len zomiera ticho, bez tlačovej správy a bez toho, aby to niekto zapísal do štatistiky.

Čínske podzemie: prečo živé spoločenstvo nemôžno zatvoriť

Keď v roku 1949 prevzal moc v Číne Mao Ce-tung, všetci západní misionári boli vyhostení. Komunistická strana skonfiškovala cirkevné budovy, zakázala zahraničné financovanie a zrušila všetky denominácie. Západní teológovia a cirkevní lídri boli presvedčení, že bez centrálnych úradov, seminárov a inštitúcií kresťanstvo v Číne do jednej generácie zanikne.

Jeden z najvplyvnejších domácich lídrov, Watchman Nee (Ni Tchuosheng), ktorý roky učil o jednoduchej no-vozmľuvnej praxi domácej cirkvi, bol v roku 1952 zatknutý a o štyri roky neskôr odsúdený na pätnásť rokov nútených prác. Prepustenia sa nedožil – vo väzení v roku 1972 zomrel.

Čo sa stalo s cirkvou v Číne počas nasledujúcich trid-

siaticich rokov brutálneho prenasledovania?

Nezanikla. Explodovala.

Bez peňazí zo Západu, bez franšízových manuálov, bez jediného povoleného kostola sa obyčajní roľníci, robotníci a študenti stretávali po nociach v kuchyniach a obývačkách. Prepisovali si úryvky Biblie rukou na kúsky papiera. Keď sa ich skupinka rozrástla na pätnásť ľudí, otvorili ďalší stôl v novom byte. Rástli a delili sa ako živé vetvy na jednom kmeni.

Keď sa Čína koncom 70. rokov opäť čiastočne otvorila svetu, západní pozorovatelia zostali v nemom úžase. V roku 1949 bolo v Číne približne milión kresťanov. Po tridsiatich rokoch úplného zákazu a prenasledovania ich v podzemných domácich zboroch bolo podľa odhadov z prelomu 70. a 80. rokov vyše šesťdesiat miliónov.

Inštitúciu dokáže štát zakázať jedným dekrétom. Budovu vie zbúrať alebo zapečatiť. Ale organizmus, ktorý žije z Krista a rozmnožuje sa pri bežnom stole v obývačke, nedokáže zastaviť žiadna totalitná moc.

Kapitola 6: DNA, ktorá v tebe tepe

„Každému je však daný prejav Ducha na spoločný úžitok.“

– Apoštol Pavol (1. Korint'anom 12:7)

V každej jednej bunke tvojho tela – či už je to bunka na špičke tvojho malíčka, v tvojej pečeni alebo v očnej sietnici – sa nachádza kompletný genetický kód. V molekule DNA s dĺžkou približne dva metre, zbalenej do mikroskopického bunkového jadra, je zapísaná celá informácia o tom, ako postaviť celého človeka.

Bunka na tvojom malíčku nepotrebuje každé ráno telefonovať do mozgu: „Dobrý deň, som kožná bunka, ako mám dnes fungovať?“ Všetko, čo potrebuje, má **zapísané v sebe od chvíle počatia**. Napriek tomu nefunguje izolovane: je napojená na krvný obeh, prijíma kyslík a živiny, reaguje na nervové signály a spolupracuje s miliardami susedných buniek.

A teraz prichádza hlboká duchovná analógia: Keď si uveril v Ježiša Krista a prijal Svätého Ducha, nestal sa z teba len pasívny člen klubu s kartičkou v peňaženke. **Do tvojho vnútra bol vložený sám Boží život a Duch.**

Apoštol Peter píše, že sme sa stali „účastníkmi božskej prirodzenosti“ (2Pt 1:4). To znamená, že život, moc, láska a charakter Ježiša Krista nie sú niekde ďaleko za oblakmi, ani nie sú vyhradené pre troch vyštudovaných kňazov na fare. Tento Kristov život tepe priamo v tebe.

Prečo potom toľko kresťanov sedí v laviciach s pocitom totálnej bezmocnosti a duchovného vyhorenia? Prečo 90 % ľudí v cirkvi čaká, že všetko za nich urobí pastor?

Pretože sme uverili najväčšej lži inštitúcie: lži o tom, že ty sám nemáš čo ponúknuť.

Tradičný cirkevný systém má na túto lož premyslenú odpoveď, ktorá znie presvedčivo:

„Nemôže predsa každý len tak vyučovať, modliť sa za chorých alebo viesť spoločenstvo! Na to treba roky teologického štúdia, biskupskú vysviacku alebo oficiálnu licenciu od cirkvi. Keby sme dovolili každému človeku z ulice uplatňovať duchovné dary, skončilo by to teologickými bludmi, fanatizmom a duchovnou pýchou. Duchovná služba patrí do rúk povolaných a vyškolených odborníkov.“

A táto námietka má v sebe viac než zrnko múdrosti. Vzdelanie a duchovná príprava naozaj niekoho chránia pred bludmi – dejiny cirkvi sú plné príkladov, keď sa nadšenie bez rozlišovania zmenilo na sektu s vlastným, súkromným výkladom Písma. Nikto rozumný nechce, aby v spoločenstve vyučovali nezrelí ľudia s nebezpečnými výkladmi. Táto obava je legitímna.

Lenže liek, ktorý inštitúcia zvolila, zabil pacienta. V snahe zabrániť chybám **úplne paralyzovala celé telo.**

Polož si jednoduchú otázku: Koľkí z dvanástich Ježišových apoštolov mali vyštudovanú teologickú fakultu

v Jeruzaleme? Ani jeden! Boli to rybári, mýtnici a obyčajní remeselníci z Galiley. Keď ich židovská veľrada v Skutkoch apoštolov (Sk 4:13) vypočúvala, žasla nad ich odvahou, pretože „zistili, že sú to ľudia neučení a prostí (*agrammatoi kai idiótai*) – a spoznali na nich, že **boli s Ježišom.**“

Kvalifikáciou pre službu v Kristovom kráľovstve nie je papier z univerzity. Je to prítomnosť vzkrieseného Krista v tvojom živote.

Prečo tu nie sú lídri na to, aby robili všetko

V 4. kapitole Listu Efezanom sa nachádza jeden z kľúčových textov celej ekkleziológie. Pavol v ňom píše o tom, prečo vzkriesený Kristus obdaroval spoločenstvo:

„A on dal jedných za apoštolov, iných za prorokov, iných za evanjelistov, iných za pastierov a učiteľov, na vystrojovanie svätých na dielo služby, na budovanie Kristovho tela...” (Ef 4:11–12)

Pozrime sa na to dôkladne cez lupu gréckeho textu.

V 11. verši vidíme zoznam služobných darov. Zaujímavosťou je, že kým apoštoli, proroci a evanjelisti majú každý svoj vlastný člen (*tús men... tús de... tús de...*), pri pastieroch a učiteľoch je použitý jeden spoločný člen: *tús de poimenas kai didaskalús*. Mnohí biblisti preto upozorňujú, že tu nejde o päť oddelených úradov, ale o štyri

kategórie, kde pastier a učiteľ tvoria nerozlučnú dvojicu: pastier bez učenia nevie ovce nakrmiť a učiteľ bez pastierskeho srdca produkuje chladnú akademickú teóriu.

A aký je **jediný cieľ** týchto darov? Verš 12 hovorí: na „vystrojovanie svätých na dielo služby“!

V gréčtine je tu použité fascinujúce slovo: *katartismos*. V starovekej medicínskej gréčtine (napríklad u lekára Galéna či Hippokrata) bolo slovo *katartismos* technickým termínom pre **nápravu vykĺbeného kĺbu alebo zrastenie zlomenej kosti**! Keď si človek vykĺbil rameno, lekár urobil *katartismos* – napravil kosť do správnej polohy, aby ruka znova mohla voľne fungovať a hýbať sa. V bežnom živote sa to isté sloveso (*katartizó*) používalo pre **opravu a zašívanie rybárskych sietí** (Marek 1:19: Jakub a Ján na lodi „naprávali siete“).

Rozumieš, čo to znamená pre vedenie cirkvi? Apoštoli, proroci, evanjelisti, pastieri a učitelia **nemajú robiť dielo služby za ostatných**! Ich jedinou úlohou je *katartismos* – naprávať kĺby tela, zašívať potrhané siete a **uschopňovať obyčajných veriacich**, aby každý z nich mohol slúžiť!

Predstav si futbalového trénera. Vybieha tréner počas zápasu na trávnik a strieľa góly sám, kým jedenásť hráčov sedí na lavičke a tleska mu? Keby to urobil, bol by na smiech. Úlohou trénera je trénovať hráčov, aby góly strieľali oni.

V modernej inštitúcii robí pastor presne túto šialenosť: vybehne na trávnik, kope rohy, chytá v bráne, strie-

Ľa góly a po zápase sa sťažuje, že je vyčerpaný a nikto mu nepomáha. A deväťdesiat percent zboru sedí na tribúne a kritizuje jeho výkon.

Biblický líder je ten, kto **uvolňuje dary v druhých**. Ak po piatich rokoch tvojho vedenia ľudia okolo teba nevedia sami vyučovať, modliť sa za chorých a lámať chlieb, niečo v tom vedení nefunguje, ako by malo. To nemusí byť len tvoja osobná vina – možno len robíš presne to, čo ťa naučil systém, v ktorom si sám vyrastal, a nikto ťa nikdy neučil inak. Ale presne v tomto bude sa dá niečo zmeniť: v momente, keď si to všimneš, môžeš prestať robiť všetko sám a začať vychovávať dospelých synov a dcéry namiesto závislých detí.

Poriadok stavby domu

V 1. liste Korintánom 12:28 čítame ďalší text, ktorý si mnohí vysvetľujú ako hierarchický rebríček hodností:

„A Boh ustanovil v cirkvi po prvé apoštolov, po druhé prorokov, po tretie učiteľov, potom divy, potom dary uzdravovania, pomoci, spravovania, rôzne druhy jazykov.“

Mnohí autoritárski vodcovia tvrdia: „Vidíte? Apoštol je prvý – má najvyššiu hodnotu! Prorok je druhý, učiteľ tretí a vy dole s darom pomoci ste až na konci.“

Lenže Pavol nepíše vojenskú hierarchiu. Píše **chronológiu a funkčný poriadok pri stavbe domu!**

V 1. Korintťanom 3:10 Pavol sám vysvetľuje svoju metaforu: > „Podľa Božej milosti, ktorá mi bola daná, ako múdry staviteľ som položil základ a iný na ňom stavia.“

Keď staviaš dom, čo urobíš ako **prvé**? Zavoláš maliar, aby vymaľoval steny na bledožltu? Donesieš nábytok? Nie! Ako prvé musí prísť bager, vykopať základy a naliať betón. To je úloha **apoštola** (*prvé*): priniesť evanjelium na panenskú pôdu, položiť neotrasiteľný základ, ktorým je Ježiš Kristus, a spojiť ľudí do tela.

Čo prichádza ako **druhé**? Prichádza architekt so zameraním a vodováhou. To je úloha **proroka** (*druhé*): priniesť Boží pohľad, odhaliť skryté motívy srdca, ukázať správny smer a varovať pred trhlinami.

Čo prichádza ako **tretie**? Prichádzajú murári a tesári, ktorí ťahajú múry podľa plánov. To je úloha **učiteľa** (*tretie*): vysvetľovať Písmo, upevňovať pravdu v mysliach ľudí a učiť ich prakticky žiť novú realitu.

A až keď stojí dom, prichádza na rad zariadenie, starostlivosť, dary pomoci, uzdravovania a praktická služba. Nejde o to, kto je dôležitejší! Základ v zemi nie je „lepší“ než strecha nad hlavou. Bez strechy ti do domu naprší a bez základu ti dom spadne pri prvej búrke. Je to dokonalá funkčná súhra tela.

Dary Ducha nie sú tvoje súkromné hračky

V 1. Korintťanom 12 Pavol vymenúva pestrú paletu darov milosti (*charismata*): - Slovo múdrosti a slovo pozna-

nia - Viera a dary uzdravovania - Pôsobenie mocných činov a prorocstvo - Rozlišovanie duchov - Rôzne druhy jazykov a výklad jazykov

V mnohých charizmatických a letničných kruhoch sa z týchto darov stal duchovný Disneyland. Ľudia sa predhávajú v tom, kto má „väčšie pomazanie“, kto zažil dramatickejšie videnie a kto hlasnejšie hovorí jazykmi. Dary sa stali nástrojom na nafukovanie vlastného duchovného ega.

Pavol však začína celú pasáž jednou jedinou vetou, ktorá seká pýchu pri koreni: > „Každému je však daný prejav Ducha na spoločný úžitok (pros to symferon).“ (1Kor 12:7)

Grécky výraz *symferon* znamená „to, čo prináša osoh celku“, „to, čo prosperieva všetkým“.

Duchovný dar nie je medaila za zásluhy. Nie je to tvoja súkromná hračka na doma. Duchovný dar je **nástroj služby pre tvojho brata a sestru**. Ak máš dar uzdravovania, ten dar nie je pre teba – je pre človeka s rakovinou alebo chronickou bolesťou. Ak máš dar slova múdrosti, ten dar nie je na to, aby si vyzeral múdro – je na to, aby zachránil manželstvo tvojich priateľov, ktoré sa práve ocitlo v slepej uličke.

A apoštol Peter to v 1. Petrovom liste 4:10 uzatvára s úžasnou priamosťou: > „Podľa toho, ako každý prijal dar, slúžte si ním navzájom ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti.“

Si správcom Božej milosti. V tvojom obdarovaní a charaktere je vložená konkrétna časť Božej dobroty,

ktorú nemá nikto iný v celej miestnosti. Ak svoj dar nerozbalíš a nepoložíš na spoločný stôl, celé spoločenstvo zostane chudobnejšie.

V inštitucionálnom modeli sa „duchovná služba“ takmer vždy scvrkne na tri viditeľné veci: držať mikrofón na pódiu, hrať v kapele alebo počítať zbierku. Ak nemáš rečnícke schopnosti ani hudobný sluch, systém ti nevedomky naznačí, že tvojou jedinou úlohou je sedieť v lavici, tleskať a financovať aparát.

Nový zákon však pozná úplne inú škálu. Apoštol Pavol v zoznamoch darov uvádza aj dary, ktoré náboženská elita často prehliada: dar pomoci (*antilémptis* – doslova podať záchrannú ruku, zachytiť padajúceho) a dar praktického milosrdenstva.

Pozri sa, ako vyzerá Kristovo telo v skutočnom živote:

Keď automechanik v sobotu dopoludnia v montérkach bezplatne opraví staré auto rodine v núdzi, aby otec mohol voziť postihnutého syna na rehabilitácie, je to rovnako posvätná Božia služba ako kázanie apoštola.

Keď žena navarí veľký hrniec teplej polievky a prinesie ju k dverám susedov, kde obaja rodičia ležia s horúčkami a nevládzu vstať k deťom, v tej polievke sa zhmotňuje Kristovo milosrdenstvo.

Keď niekto dokáže o polnoci zdvihnúť telefón a dve hodiny trpezlivo počúvať zúfaleho kamaráta bez toho, aby ho zasypával lacnými náboženskými frázami, je Kristovým uchom a náručou.

Ježiš neumýval učeníkom nohy symbolicky. Tie nohy boli špinavé od prachu galilejských ciest, páchli a potrebovali studenú vodu a hrubé plátno. Najsilnejšie dary Ducha Svätého málokedy stoja pod reflektormi. Voňajú poctivou prácou, benzínom, jedlom a tichou, nezištnou vernosťou.

Päť darov Kristovho tela

(Efezanom 4)

Žiaden dar nevládne sám. Všetky slúžia
na vybudovanie svätých pre dielo služby.

Kapitola 7: Peniaze na stole

„Každý nech dá, ako si umienil v srdci: nie s nevoľlou alebo z prinútenia; lebo ochotného darcu miluje Boh.“

– Apoštol Pavol (2. Korinťanom 9:7)

Ak existuje téma, pri ktorej sa v cirkevných laviciach okamžite zahustí vzduch, začnú sa potiť dlane a ľudia inštinktívne kontrolujú svoje peňaženky, sú to **peniaze**.

Koľkokrát si zažil nedeľné stretnutie, kde pred zbierkou zaznela polhodinová manipulatívna kázeň? Kazať citoval proroka Malachiáša: *„Či človek smie okrádať Boha? Vy ma okrádate! Pýtate sa: V čom ťa okrádame? Na desiatkoch a obetiach!“* (Mal 3:8).

A potom prišiel psychologický nátlak: *„Ak neodovzdáš Bohu presne desať percent zo svojej hrubej mzdy alebo z brigády, si pod kľatbou! Boh dopustí na tvoje financie zhubcu, pokazí sa ti auto, stratíš prácu a ochorieš. Ale ak dáš desiatok do našej zborovej pokladnice, Boh ti otvorí nebeské okná a vyleje na teba požehnanie, že ho ani nepomestíš!“*

A človek – vystrašený, zahanbený a s pocitom viny – vytiahne z peňaženky peniaze, ktoré nutne potreboval na nájom alebo na jedlo, a hodí ich do mešca.

Skôr než na modernú cirkev začneme ukazovať prstom, patrí sa vypočúť najsilnejší argument, ktorý majú zástancovia povinných odvodov v rukách. Znie

presvedčivo a zaslúži si viac než rýchle odbavenie:

„Desiatok nie je len súčasťou Mojžišovho zákona! Abrahám dal desiatok Melchisedekovi stovky rokov pred Mojžišom, takže ide o večný princíp, ktorý platí aj pre novozmluvnú cirkev. A sám Ježiš v Matúšovi 23:23 povedal farizejom, že mali dávať desiatky z mäty, kôpru a rasce a nezanedbávať to! Ak zbor nemá garantovaný príjem z desiatkov, ako by sme zaplatili budovu, energie, aparatúru a plat nášho pastora?“

Toto nie je slabý argument. Abrahám naozaj dal desiatok stovky rokov pred Mojžišom. Ježiš naozaj v Matúšovi 23:23 hovoril o desiatkoch bez toho, aby ich odsúdil. A otázka, ako zaplatiť budovu, energie a plat pastora, je úplne legitímna – zbor peniaze na chod skutočne potrebuje. Kto by povedal, že cirkev nemá platiť účty, buď v cirkvi nikdy neslúžil, alebo si to zjednodušuje.

Tieto argumenty znejú mimoriadne biblicky. Znejú tak presne dovtedy, kým sa nepozrieš na to, čo tie texty hovoria a v akom kontexte boli napísané.

Čo Starý zákon skutočne učil o desiatkoch

Podme si urobiť poctivý biblický rozbor. Väčšina kresťanov si myslí, že v Starom zákone existoval jeden desiatok: odovzdáš 10 % zo svojich peňazí kňazovi.

Lenže v starozmluvnom Izraeli neexistoval jeden desiatok. Existovali **tri úplne odlišné desiatky** – a ani jeden z nich sa netýkal peňazí!

V starovekom Izraeli peniaze (strieborné a zlaté šekely) bežne existovali a obchodovalo sa s nimi. Napriek tomu zákon striktné určoval, že desiatok sa smie dávať **výlučne z poľnohospodárskych plodín a dobytká** – zo zrna, vína, oleja, oviec a hovädzieho dobytká (Levitikus 27:30–32). Tesár, kováč, kamenár či rybár desiatky neplatili, pretože neobrábali pôdu!

A ako fungovali tie tri desiatky?

Levitský desiatok (Numeri 18:21–24)

Tento desiatok patril kmeňu Lévi. Prečo? Pretože pri delení Zasl'úbenej zeme nedostal kmeň Lévi žiadne vlastné pozemkové územie. Ich jedinou úlohou bola služba pri stánku a chráme. Levitský desiatok bol ich **sociálnou kompenzáciou za to, že nevlastnili pôdu**. A z tohto desiatku odovzdali leviti jednu desatinu (teda jedno percento z celku) áronovským kňazom (Nm 18:26).

Sviatočný rodinný desiatok (Deuteronómium 14:22–27)

A teraz prichádza šok pre moderného človeka: tento druhý desiatok neodovzdal Izraelita kňazovi! Tento desiatok vzal roľník, zbalil svoju manželku, deti a sluhov, naložil obilie, víno a dobytok a cestoval do Jeruzalema

na výročné sviatky. A čo tam s tým desiatkom urobili?

Sami ho tam pred Hospodinom zjedli a prepili!

Prečítaj si Deuteronómium 14:26 na vlastné oči: > „Vymeň to za peniaze a kúp si za tie peniaze všetko, po čom tvoja duša zatúži: hovädzí dobytok, ovce, víno, opojný nápoj alebo čokoľvek, čo si zažiada tvoja duša, a jedz tam pred Hospodinom, svojím Bohom, a raduj sa ty i tvoj dom!“

Biblia prikazovala veriacemu človeku, aby si za desiatok urobil s celou rodinou obrovskú duchovnú a gastronómickú párty na Božiu oslavu!

Sociálny desiatok pre chudobných (Deuteronómium 14:28–29)

Každý **tretí rok** sa vyberal tretí desiatok. Neodnášal sa do Jeruzalema, ale uskladňoval sa v dedinských sýpkach priamo v mieste bydliska. Komu patril? > „*Nech príde levita... cudzinec, sirota a vdova, ktorí sú v твоjich bránach, nechedia a nasýtia sa...*“

Bol to starozmluvný sociálny záchranný systém pre siroty, vdovy, utečencov a ľudí bez majetku, aby v Izraeli nikto neumieral od hladu.

Keď sčítaš tieto biblické desiatky dohromady, Izraelita neodvádzal 10 % ročne. Odvádzal v priemere **približne 23,3 % zo svojej poľnohospodárskej úrody ročne!** Bol to daňový systém teokratického štátu na udržanie infraštruktúry a sociálnej solidarity.

A čo Abrahám a Melchisedek v 1. Mojžišovej 14? Ab-

rahám dal Melchisedekovi desiatok **presne raz za celý svoj život** – a nedal ho zo svojho vlastného majetku, ale z **vojnovej koristi**, ktorú získal, keď oslobodil svojho synovca Lóta po bitke štyroch kráľov (Hebr 7:4). Nikdy predtým ani potom sa u Abraháma žiadne platenie desiatkov nespomína. Urobiť z tejto jednorazovej historickej epizódy univerzálny zákon pre cirkev je ukážkový príklad biblickej manipulácie.

A Ježiš v Matúšovi 23:23? Ježiš tam hovoril zákonníkom a farizejom – židom žijúcim pod Starou zmluvou pred krížom, v čase, keď ešte stál jeruzalemský chrám a platil Mojžišov rituálny kódex.

Nová zmluva: zmena kňazstva znamená zmenu zákona

A teraz sa pozrime na novozmluvnú realitu. Autor Listu Hebrejom píše vetu s obrovským teologickým dopadom:

„Lebo keď sa mení kňazstvo, nevyhnutne nastáva aj zmena zákona.“ (Hebr 7:12)

V 7. kapitole Hebrejom autor výslovne rozoberá tému desiatkov (Hebr 7:5–18). Vysvetľuje, že starozmluvné levitské kňazstvo bolo zrušené a nahradené novým, večným kňazstvom Ježiša Krista. A spolu so zánikom levitského kňazstva zanikol aj celý zákonný systém desiatkov!

V celom Novom zákone – v Skutkoch apoštolov, v listoch apoštola Pavla, Petra, Jána, Jakuba a Júdu – **nenájdeš ani jeden jediný verš, kde by apoštoli prikazovali kresťanom dávať povinné desiatky.** Ani jeden!

Myslíš si, že Pavol na to jednoducho „zabudol“? Keď písal podrobné inštrukcie o zbierkach pre cirkev v Korinte (1Kor 16, 2Kor 8–9), prečo ani raz nenapísal: „Bratia, odovzdajte desiatky do pokladnice“?

Pretože v Novej zmluve neplatí zákonnícka povinnosť. V Novej zmluve platí **radikálna, dobrovoľná a radostná štedrosť!**

Apoštol Pavol definoval novozmluvný finančný princíp takto: > *„Každý nech dá, ako si umienil v srdci: nie s nevôľou alebo z prinútenia; lebo ochotného darcu miluje Boh.“* (2Kor 9:7)

Všimni si tie slová: - „**Ako si umienil v srdci:**“ Ty sám pred Bohom rozhoduješ o tom, koľko a komu dáš. Nikto ti nemá právo stanoviť percento. Pre študenta bez peňazí to môže byť päť eur alebo pomoc s upratovaním; pre úspešného podnikateľa to môže byť 50 % alebo 80 % jeho zisku. - „**Nie s nevôľou alebo z prinútenia:**“ Ak dávaš peniaze zo strachu, že ťa Boh potresce, alebo pod tlakom kazateľa, tvoj dar nemá pred Bohom žiadnu hodnotu. - „**Ochotného darcu miluje Boh:**“ Skutočná štedrosť nie je daň, ktorú platíš štátu; je to ovocie vďačnosti za to, čo Kristus urobil pre teba.

Ako prví kresťania narábali s peniazmi

Ako teda fungovali financie v ranej cirkvi? Veľmi jednoducho a transparentne.

Priama pomoc núdzným

V Skutkoch apoštolov (Sk 2:44–45, 4:32–35) čítame, že veriaci predávali majetky a delili sa s každým, kto mal nedostatok. V ranej cirkvi neexistovali náklady na nájom budov, hypotéky, drahé pódiové technológie ani luxusné autá pre vedenie. **Sto percent vyzbieraných prostriedkov smerovalo k trpiacim ľuďom** – k vdovám, sirotám, väzňom a chudobným bratom.

Podpora pocestných misionárov

Nová zmluva uznáva právo tých, ktorí naplno zasvätili svoj život ohlasovaniu evanjelia a zakladaniu spoločností, na dobrovoľnú podporu. Pavol v 1. Korinťanom 9:14 píše: „Tak aj Pán nariadil tým, čo zvestujú evanjelium, aby žili z evanjelia.“ A v Galaťanom 6:6 hovorí: „Ten, kto je vyučovaný v slove, nech sa delí o všetky dobré veci s tým, kto ho vyučuje.“

Pozor však na zásadný rozdiel: v Novej zmluve nešlo o stály plat pre lokálneho kazateľa za nedeľnú kázeň! Išlo o **dobrovoľné dary pre apoštolov a misionárov na cestách** (porov. Flp 4:15–18, 3Jn 5–8).

Sám Pavol sa tohto práva v Korinte a Tesalonike dobrovoľne vzdal. Prečo? Pretože chcel, aby evanjelium bo-

lo úplne zadarmo a aby ho nikto nemohol obvinieť, že robí duchovnú službu pre peniaze (1Kor 9:18, Sk 20:33–34: „Po ničom striebre, zlate ani odeve som nezatúžil. Sami viete, že tieto ruky slúžili mojim potrebám a tým, čo boli so mnou“).

Kedy sa teda povinné desiatky vrátili? Až v 3. storočí začali cirkevní otcovia ako **Origenes** (v Homíliách na knihu Numeri) a **Cyprián z Kartága** argumentovať tým, že kresťanskí biskupi by mali byť živení podobne ako starozmluvní leviti. Po Konštantínovom obrate (313) začal duchovným vyplácať štátne platy cisár.

A skutočný povinný cirkevný desiatok pod hrozbou exkomunikácie a štátnych trestov zaviedla až **synoda v Mâcone v roku 585** a do civilného práva ho uzákonil franský kráľ **Karol Veľký v roku 779**. Trvalo takmer osemsto rokov, kým cirkev opustila novozmluvnú slobodu a vrátila sa k starozmluvnému daňovému útlaku.

Kam v skutočnosti tečú cirkevné peniaze

Ako človek, ktorý desaťročia podniká v IT a riadi firmu, som zvyknutý dívať sa na finančné toky bez pátosu a náboženskej hmlý.

Pred rokmi som sa pozrel na rozpočty niekoľkých bežných cirkevných zborov, ktoré som mal príležitosť vidieť – od tradičných po moderné megazbory. Nejde o vedeckú štúdiu ani o publikovaný výskum s reprezen-

tatívnou vzorkou, len o môj vlastný odhad založený na tom, čo som na tých konkrétnych číslach videl. Ale aj ako odhad je dosť nepríjemný.

Podľa toho, čo som videl, zhltnie samotná prevádzka inštitúcie 75 až 85 percent všetkých vyzbieraných financií: splátky úverov za budovy, energie, kúrenie obrovských sál, ktoré sú cez týždeň prázdne, pódiová technika a platy profesionálneho administratívneho aparátu.

Koľko z toho podľa môjho pozorovania reálne smerovalo k trpiacim ľuďom, vdovám, sirotám a na pomoc núdzny? V tých rozpočtoch, ktoré som videl, to bolo úbohých 5 až 10 percent. Inštitúcia spotrebovala viac než štyri pätiny svojej energie len na to, aby udržala v chode vlastný mechanizmus.

A teraz si otvor Novú zmluvu a pozri sa na rozpočet ranej cirkvi: na hypotéky za budovy, na pódiovú techniku a marketing ani na centrálny administratívny aparát nešlo nič. Nula.

Celých 100 percent vyzbieraných zdrojov smerovalo priamo k ľuďom: k hladujúcim bratom počas hladomoru v Judei (veľká zbierka v Korinte a Macedónsku), k opusteným vdovám a na podporu pocestných apoštolov na cestách, ktorí často pracovali vlastnými rukami ako remeselníci.

Keď sa cirkev presunie z drahých budov k bežným rodinným stolom, réžia klesne na nulu. A každé jedno euro položené na stôl môže okamžite zachrániť rodinu, ktorej hrozí exekúcia.

Skús toto

Premýšľaj: Z akých motívov nakladáš so svojimi financiami? Dávaš ich zo strachu pred Božím trestom, z pocitu viny a sociálneho tlaku, alebo z radostnej slobody a lásky k núdznym?

Urob: Tento mesiac neurob žiadny anonymný formálny prevod. Vyhl'adaj vo svojom bezprostrednom okolí konkrétneho človeka – osamelú matku, človeka bez práce alebo chorého suseda, ktorému chýbajú peniaze na lieky. Kúp mu plný nákup jedla alebo mu podaj obálku s peniazmi priamo do ruky. Ticho a bez svedkov.

Prečítaj si: Prečítaj si celú 8. a 9. kapitolu 2. listu Korintťanom. Všimaj si, ako Pavol vyučuje o peniazoch: žiadne zákonícke percentá, ale dobrovoľnosť, rovnosť, štedrosť a radosť.

Štedrosť Novej zmluvy a zákonický desiatok

Zákonický desiatok

- Povinná 10 % náboženská daň
- Pocit viny a manipulácia
- Financovanie budov a aparátu
- Pasívny zákaznícky prístup

Novozmluvná štedrosť

- 100 % patrí Bohu
- Sme len správcovia darov
- Dobrovoľné a radostné darovanie
- Účty otvorené na stole pred všetkými
- Solidarita s núdznymi a bratmi

Boh miluje ochotného darcu
(2. Korintanom 9:7)

Kapitola 8: Ako nezostať deckom

„Pevný pokrm je pre dospelých, ktorí majú zmysly vycvičené skúsenosťou na rozlišovanie dobra a zla.“

– Hebrejom 5:14

Predstav si tridsaťpäťročného muža, ktorý stále nosí plienky, pije mlieko z dojčenskej fľaše a všade ho v kočiaku vozí jeho mama.

Ak by si niečo také videl na ulici, neusmial by si sa. Bolo by to desivé a hlboko smutné. Znamenalo by to, že došlo k ťažkej vývojovej poruche. Bábätko je roztomilé, keď má šesť mesiacov. Ale keď sa po tridsiatich rokoch stále správa ako dojča, je to tragédia.

A teraz sa pozri do bežného kresťanského zboru alebo farnosti. Nájdeš tam ľudí, ktorí sú veriacimi dvadsať, tridsať alebo štyridsať rokov. A v akom stave sú? Stále sedia na tej istej stoličke, s otvorenými ústami čakajú na nedeľnú lyžičku kašičky od kazateľa, nevedia sami otvoriť Bibliu a porozumieť jej, nevedia sa modliť za chorého suseda, nevedia vysvetliť svoju vieru vlastným deťom a pri najmenšom konflikte sa urazia a rozplačú ako trojročné deti v pieskovisku.

Tento fenomén sa volá **inštitucionálna infantilizácia**.

Inštitúcia totiž dospelých ľudí v skutočnosti nepotrebuje. Dospelý človek premýšľa, pýta sa, nesie zodpo-

vednosť a nedá sa ľahko manipulovať. Inštitúcia potrebuje večné deti – závislé, poslušné, pasívne a platiace.

Lenže cieľom evanjelia nikdy nebolo vytvoriť celoživotnú duchovnú škôlku. Cieľom evanjelia je **synovstvo a dospelosť**.

Skôr než sa nad tým pohoršíš, počúvni si námietku, ktorú si možno sám niekedy použil, keď ťa niekto vyzval, aby si prevzal zodpovednosť:

„Sám Ježiš povedal: Ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nevojдете do nebeského kráľovstva (Mt 18:3). Znamená to, že pred Bohom máme zostať malými, prostými deťmi, ktoré sa o nič nestarajú, nesppekulujú a nechávajú všetko na svojich duchovných pastierov. Snaha o „dospelosť“ vedie len k intelektuálnej pýche a strate detskej dôvery.“

A teraz to, čo sa v rýchlej obhajobe pohodlnosti rado preskočí: Ježiš to naozaj povedal a myslel to smrteľne vážne. Detská dôvera nie je pre neho vedľajšia poznámka ani rečnícka ozdoba. Je to podmienka vstupu do jeho kráľovstva. Keď v Matúšovi 18 postavil doprostred učeníkov dieťa, nebolo to gesto pre efekt. Bola to odpoveď na ich hádku o to, kto z nich je najväčší.

V starovekom svete nemalo malé dieťa žiadne spoločenské postavenie, žiadny právny status ani politickú moc. Bolo úplne bezvýznamné. Presne to Ježiš od svojich učeníkov chcel: aby sa vzdali nároku na status, na

miesto vpredu, na právo rozkazovať druhým. Kto sa nevzdá túžby po moci a ovládaní, ten kráľovstvo nepochopil, hoci by o ňom kázal tridsať rokov.

Lenže detská dôvera, o ktorej tu Ježiš hovorí, a detská nezrelosť, s ktorou zápasí tvoj zbor, nie sú to isté. Dôvera sa nemeria vekom vo viere ani množstvom prečítaných kníh, meria sa ochotou spustiť sa do Otcových rúk bez nároku na vlastnú veľkosť. Nezrelosť sa meria niečím úplne iným: koľko rokov si kresťanom a stále nevieš sám otvoriť Bibliu, nevieš sa modliť za chorého suseda, urazíš sa pri prvom nesúhlase. Apoštol Pavol, ktorý dôveru dieťaťu nikdy neuprel, píše o tejto druhej veci s nekompromisnou tvrdosťou: > „*Bratia, nebuďte deťmi v zmyšľaní; v zlom buďte deťmi, ale v zmyšľaní buďte dospelí!*“ (1Kor 14:20)

A v 1. Korintianom 13:11 dodáva: > „*Keď som bol dieťa, hovoril som ako dieťa, myslel som ako dieťa, usudzoval som ako dieťa. Keď som sa stal mužom, zanechal som detské veci.*“

Presne to isté rozlíšenie robí aj autor Listu Hebrejom, len z opačnej strany. V 5. kapitole sa chcel venovať hľbokej téme kňazstva podľa radu Melchisedeka, a zrazu preruší svoj výklad a napíše čitateľom tieto ostré riadky:

„Mali by sme o tom veľa čo hovoriť, ale je to ťažké vysvetliť, pretože ste otupeli v počúvaní. Vedť hoci by ste podľa času mali byť učiteľmi, znova potrebujete, aby vás niekto učil začiatočným prokom Božích výrokov, a stali ste sa takými, čo potrebujú

mlieko, a nie pevný pokrm! Lebo každý, kto požíva mlieko, je neskúsený v slove spravodlivosti, lebo je dieťa.“ (Hebr 5:11–13)

Všimni si tie slová: **„Podľa času by ste už mali byť učiteľmi!“**

Predstav si, že by ti to niekto povedal dnes do očí v tvojom zbore. Koľko rokov si kresťanom? Päť? Desť? Pätnásť? Kde sú tvoji učeníci? Kde sú ľudia, ktorých si priviedol k viere a pomohol im vyrásť? Kde sú rodiny, ktorým slúžiš?

Autor Hebrejom hovorí: ak po rokoch v cirkvi stále potrebuješ, aby ti niekto predžúval základné biblické pravdy, tvoj duchovný vývoj zamrzol.

A čo je podľa 14. verša znakom skutočného dospelého človeka? > „*Pevný pokrm je pre dospelých, ktorí majú zmysly vycvičené skúsenosťou na rozlišovanie dobra a zla.*“

Dospelosť sa nespozná podľa toho, koľko teologických kníh si prečítal, ani koľko citátov z Biblie vieš napamäť. Pozná sa podľa skúsenosti v praxi (*hexis*): teória nestačí, pravdu si musíš odžiť na vlastnej koži, cez zlyhania, pády a víťazstvá. A pozná sa podľa vycvičených zmyslov na rozlišovanie (*diakrisis*): vieš okamžite rozpoznať, čo je čisté Božie slovo a čo je ľudská manipulácia a duchovný jed. Už ťa nezvedie každý rečník s pekným úsmevom.

Štyri štádiá rastu: od bábätko k otcovi

Apoštol Ján vo svojom prvom liste (1Jn 2:12–14) opisuje tri generácie v Kristovom tele: **detičky, mládenčov a otcov**. Keď k tomu pridáme novorodencov, dostaneme prirodzený životný cyklus spoločenstva.

Duchovné bábätko

- **Znak:** Žije z pocitov, potrebuje neustálu pozornosť, vyžaduje okamžité uspokojenie potrieb. Všetko sa točí okolo neho: „Mne sa nepáči hudba, mne nikto nezavolať, mne sa nikto nevenuje.“
- **Potreba:** Materské mlieko, bezpečie, bezpodmienečné prijatie a ochrana.

Duchovné dieťa

- **Znak:** Pozná Otca, má odpustené hriechy, ale je naviň, dôverčivý a nestabilný. Ako píše Pavol v Efezanom 4:14: „Aby sme už nebolí deťmi, sem-tam hádzanými a zmietanými každým vetrom učenia, ľudskou úskočnosťou a chytráctvom...“
- **Potreba:** Pevný základ pravdy, zdravé vzory, disciplína a hranice.

Duchovný mládenec

- **Znak:** Plný energie, sily a zápalu. Ján píše: „Napísal som vám, mládenci, lebo ste silní, Božie slovo

zostáva vo vás a zvíťazili ste nad Zlým“ (1Jn 2:14). Mládenec vie bojovať s pokušením, má vášeň pre kráľovstvo, slúži druhým.

- **Riziko:** Pýcha, pocit, že už všetko vie a všetkých prekoná.

Duchovný otec a matka

- **Znak:** Pokora, tichosť, stabilita. Ján píše: „Napísal som vám, otcovia, lebo ste poznali toho, ktorý je od počiatku“ (1Jn 2:13). Otcovia už nemusia nikomu nič dokazovať. Nemajú potrebu predvádzať sa na pódiu. Ich jedinou radosťou je vidieť, ako rastú ich deti. Majú schopnosť počúvať, nieť bolesť iných, odpúšťať a plodiť nový život.

Tragédiou modernej inštitucionálnej cirkvi je, že je plná duchovných mládencov, ktorí sa hrajú na lídrov, tisícov duchovných detí, ktoré sa sťažujú na program, a takmer úplne v nej **chýbajú duchovní otcovia a matky**.

Duchovné otcovstvo

Ako spoznáš skutočného duchovného otca od mocichtivého diktátora? Pozri sa na to, ako sa správajú k svojim deťom.

- **Diktátor** si buduje kult osobnosti. Chce, aby si od neho zostal navždy závislý. Každé tvoje rozhodnutie musí schváliť. Bojí sa tvojho rastu, pretože

Štyri štádiá duchovného rastu

Otec a matka
(duchovná zrelosť,
vychováva novú generáciu)

4

Mladík
(premáha zlého,
pevný v Slove,
trénuje dary)

3

3

2

2

Dieťa
(učí sa základy,
ľahko sa nechá
zmiasť)

Dojča

1

Dojča
(prijíma mlieko
a stálu opateru)

Cielom spoločenstva nie je udržať ťa závislým,
ale pomôcť ti dospieť do Kristovej plnosti.

Obrázok 5: Štyri štádiá duchovného rastu – a miesto, kde sa väčšina spoločenstiev zasekne.

keby si ho prerástol, stratil by nad tebou moc. Diktátor produkuje klonov a sluhov.

- **Skutočný otec má jediný cieľ: aby ho jeho deti jedného dňa prestali potrebovať.** Dobrý otec učí dieťa chodiť nie preto, aby ho držal za ruku do štyridsiatky, ale preto, aby sa jedného dňa rozbehlo samo na vlastných nohách. Skutočný otec sa teší, keď ho jeho synovia a dcéry predbehnú v múdrosti, dare aj v službe. Skutočný otec plodí slobodných dospelých ľudí.

Apoštol Pavol bol presne takýmto otcom. Písal korinským kresťanom: > „*Lebo keby ste mali aj desaťtisíc vychovávateľov (pedagógov) v Kristovi, nemáte mnoho otcov; veď v Kristovi Ježišovi som vás ja splodil skrze evanjelium.*“ (1Kor 4:15)

Vychovávateľ (grécky *paidagógos*) bol v staroveku otrok, ktorý vodil dieťa do školy a dozeral na jeho správanie palicou. Vychovávateľovi na dieťati v skutočnosti nezáležalo, bola to len jeho pracovná náplň. Ale otec miluje dieťa celou svojou dušou a je ochotný zaň položiť život.

Tu sa možno pristavíš: veď Ježiš povedal presný opak. „Svojím otcom nevolajte nikoho na zemi, lebo jeden je váš Otec, ten nebeský“ (Mt 23:9). Ako to ide spolu s Pavlovým hrdým vyznaním, že korinských splodil ako otec?

Ide to spolu, len treba počuť presne, čo Ježiš zakazuje.

Nezakazuje vzťah ani zodpovednosť. Zakazuje titul, ktorý sa stavia medzi teba a Boha ako stupienok privilégia, oslovenie „otec“ pred menom, ktoré ťa oddeľuje od ostatných a robí z niekoho vyvoleného sprostredkovateľa. Presne o tom je aj veta hneď vedľa: „Ani sa nedajte volať vodcami, lebo jeden je váš Vodca – Kristus“ (Mt 23:10). Ježiš rúca mocenskú pozíciu, nie osobnú starostlivosť.

Pavol nikde nežiada korintských, aby ho volali „otec“. Nenárokuje si titul, oslovenie ani miesto na pódiu. Hovorí len jednu vetu o vzťahu: splodil ich evanjeliom a nesie za nich zodpovednosť, ako otec nesie zodpovednosť za dieťa, ktoré priviedol na svet. Rozdiel medzi biskupom, na ktorého sa má hľadiť ako na Boha, a Pavlovým otcovstvom je presne ten rozdiel, o ktorom je celá táto kniha: úrad si nárokuje moc, vzťah nesie zodpovednosť. Kto z teba dnes robí duchovného otca, over si jednu jedinú vec – chce, aby si od neho zostal navždy závislý, alebo aby si ho jedného dňa prerástol?

Ak chce tvoje spoločenstvo dospieť, nepotrebuje ďalších manažérov ani platených pedagógov. Potrebuje **otcov a matky**, ktorí vás naučia jesť tuhý pokrm a niesť vlastnú zodpovednosť.

Prekročiť prah

Duchovná nezrelosť je mimoriadne pohodlná. Byť večným dieťaťom znamená, že za nič nenesieš zodpovednosť. Niektorí iní ti musí predžuť biblický text do ľahko

stráviteľného pyré. Nieкто iný ti musí v nedeľu vytvoriť dokonalú emočnú atmosféru. A keď v živote príde kríza, nieкто iný je na vine, že ti neposkytol dostatočný servis.

Inštitucionálny model často nechtiac produkuje duchovných invalidov: ľudí, ktorí sedia v laviciach tridsať rokov, no keby mali nieкого priviesť ku Kristovi, pokrstiť ho a vyučiť v základoch viery, zosypú sa strachom a odkážu ho na profesionála.

Dospelosť v Kristovi neprichádza automaticky s vekom ani s počtom vypočutých podcastov. Začína sa v momente, keď urobíš vedomé rozhodnutie: *„Končím s pasívnu rolou zákazníka.“*

Presne to napokon napísal o sebe aj Pavol: keď sa stal mužom, zanechal detské veci (1Kor 13:11). To isté teraz čaká na teba.

Zanechať detské veci znamená prestať sa pýtať, čo dnes spoločenstvo urobí pre mňa, a začať sa pýtať, koľko môžem dnes poslúžiť ja. Znamená to prejsť od mlieka k tuhému pokrmu, vziať do rúk Písmo, otvoriť dvere svojho domova a stať sa duchovným otcom či matkou pre tých, ktorí ešte len hľadajú cestu.

Kapitola 9: Kde sa to pokazilo?

„Viem, že po mojom odchode uniknú medzi vás draví vlci, ktorí nebudú šetriť stádo; ba aj z vás samých povstanú muži, ktorí budú hovoriť prevrátené veci, aby strhli učeníkov za sebou.“

– Apoštol Pavol k starším v Efeze (Skutky 20:29–30)

Predstav si, že by si zaspal v Jeruzaleme v roku 50 po Kr. a prebudil sa v Ríme alebo v Konštantínopole v roku 400 po Kr.

V roku 50 si šiel s rybárom Petrom a remeselníkom Pavlom do obyčajného kamenného domu. Vyzul si si sandále, sadol si na zem za drevený stôl s bývalými otrokmi, mýtnikmi a rímskymi stotníkmi. Nieкто priniesol pečenú rybu, nieкто olivy a domáci chlieb. Spoločne ste sa smiali, plakali, rozlámali chlieb a pripomenuli si Ježišovu smrť a vzkriesenie. Nikto nemal špeciálne rúcho, nikto nesedel na vyvýšenom tróne, a keby si chcel prehovoriť, každý by ťa počúval.

A teraz sa prebudíš v roku 400.

Vojdeš do obrovskej mramorovej baziliky s pozlátým stropom, postavenej zo štátnych peňazí rímskeho cisára. Vpredu, na vyvýšenom pódiu za zdobeným zábradlím, sedí na mramorovom tróne muž oblečený v hodvábnom rúchu rímskeho senátora. Okolo neho chodia miništranti s dymiacimi kadidlami a horiaci-

mi pochodňami, presne podľa rímskeho cisárskeho protokolu. Ty stojíš dole v studenom dave, nesmieš prehovoriť ani slovo, textom v latinčine nerozumieš a tvojou jedinou úlohou je kľaknúť si, keď zazvoní zvonček.

Čo sa to stalo? Kde zmizla tá živá, neučesaná rodina viery? Kto vymenil stôl za oltár a brata za cisárskeho úradníka?

Skôr než začneme niekoho obviňovať, treba priznať jednu vec. Cirkevná história má na túto otázku pripravenú odpoveď a nie je hlúpa. Počuješ ju od historikov aj od teológov a znie asi takto:

„Kresťanstvo nemohlo navždy zostať malé v obývačkách! Keď uverili milióny ľudí v celej Rímskej ríši, bolo nevyhnutné zaviesť pevnú štruktúru, postaviť veľké budovy a zriadiť profesionálne kňazstvo. Cisár Konštantín urobil z kresťanstva štátne náboženstvo a zachránil ho pred zánikom. To, čo nazývate úpadkom, bolo v skutočnosti víťazstvom kríža nad pohanským Rímom.“

A teraz to nepríjemné: veľký kus tejto námietky je pravdivý.

Rast naozaj vyžaduje organizáciu. Tri tisícky ľudí sa do obývačky nezmestia a nikdy nezmestili. Nová zmluva sama pozná poriadok a poverenie: Pavol s Barnabášom „ustanovili starších v každom zbore“ (Sk 14:23) a Títovi Pavol výslovne prikazuje ustanoviť

starších po mestách (Tít 1:5). Kto tvrdí, že prví kresťania žili v akomsi beztvare chaosu, buď Novú zmluvu nečítal, alebo si ju upravil.

A hrozba, na ktorú cirkev reagovala, bola skutočná. Gnostické skupiny v 2. storočí neboli teoretický problém, trhali zbory na kusy a učili, že telo je zlé a Kristus len vyzeral ako človek. Niektorí museli povedať nahlas, čo kresťanská viera je a čo nie je. Práve tie inštitúcie, ktoré v tejto kapitole kritizujem, opisovali rukopisy a formulovali vety, ktoré vyznávaš dodnes.

Otázka teda neznie, či sa cirkev mala organizovať. Musela. Otázka znie, **podľa akého vzoru sa organizovala**. A tu je história nemilosrdná: vzor si nebrala od Ježišovho stola, ale z rímskeho úradu.

Rím neprijal kresťanstvo preto, že by sa podriadil Kristovmu krížu. Cisársky Rím kresťanstvo pohltil a pretvoril ho na svoj vlastný obraz. Evanjelium nad impériom nezvítalo, impérium zavrelo jeho oheň do zlatej klietky.

Nestalo sa to zo dňa na deň. Bola to plazivá mutácia, ktorá trvala tri storočia, a dá sa sledovať krok za krokom. Ani jeden z tých krokov nevyzeral v danej chvíli ako katastrofa.

Ako sa z bratov stali kňazi a laici

Prvá prasklina v pôvodnom novozmluvnom živote spoločenstva sa objavila veľmi skoro, hneď na začiatku 2.

storočia.

V Novej zmluve, ako sme videli v 2. kapitole, boli pojmy *starší* (*presbyteros*) a *dozorca/biskup* (*episkopos*) úplne zameniteľné. Každé spoločenstvo malo tím starších, ktorí slúžili spoločne v pluralite.

Lenže okolo roku 107 až 110 po Kr. napísal antiochijský biskup **Ignác z Antiochie** sériu listov zborom v Malej Ázii cestou na svoju popravu do Ríma. Bol hlboko znepokojený gnostickými bludmi a prišiel s riešením, ktoré zmenilo beh dejín:

„Hľadíte všetci na biskupa ako Ježiš Kristus na Otca... Nech nikto nerobí nič, čo patrí cirkvi, bez biskupa. Len tá eucharistia nech je považovaná za platnú, ktorú vysluhuje biskup... Kde sa zjaví biskup, tam nech je zhromaždenie.“ (List Smyrnským 8)

Tak vznikol model **monarchického biskupa**: jeden muž na čele celého mesta, ktorý stojí nad staršími a bez ktorého sa nesmie udiať žiadny duchovný úkon.

Ignác mal dobrý úmysel. Chcel ochrániť zbor pred faľošími učiteľmi. Urobil však fatálnu chybu: **nahradil neviditeľné vedenie Ducha Svätého viditeľnou kontrolou jedného človeka.**

V spisoch z rovnakého obdobia, napríklad v *Didaché* (cca 100 po Kr.) alebo v *1. liste Klementovom* (cca 96 po Kr.), ešte stále vidíme pôvodný model plurality starších.

Lenže Ignácova myšlienka padla na úrodnú pôdu rímskej mentality, ktorá milovala autokratických veliteľov. Do konca 2. storočia mal už takmer každý rímsky zbor na čele jedného monarchického biskupa.

Ignác teda postavil stoličku na vrchol. O sto rokov neskôr k nej niekto pristavil oltár.

V prvých dvoch storočiach nenájdeš u kresťanských autorov ani zmienku o tom, že by vedúci zborov boli kňazmi. Kresťania verili, že jediným Veľkňazom je Kristus a že všetci veriaci sú kráľovským kňazstvom (1Pt 2:9). Bola to ich poznávacia značka a okolie sa na nej pohoršovalo. V dialógu *Octavius*, ktorý napísal kresťanský právnik **Minucius Felix** na prelome 2. a 3. storočia, vyčíta pohanský rečník Caecilius kresťanom presne toto: „Prečo nemajú žiadne oltáre, žiadne chrámy, žiadne známe obrazy bohov?“ Pre Rimana to bol dôkaz, že kresťania nemajú náboženstvo. Pre kresťana to bola práve tá podstata.

Zlom nastal v prvej polovici 3. storočia v severnej Afrike, u **Tertuliána** a predovšetkým u kartáginského biskupa **Cypriána** (zomrel 258 po Kr.).

Cyprián bol vyštudovaný rímsky rétor a právnik. Keď sa stal kresťanom a neskôr biskupom, priniesol si so sebou celú mentálnu výbavu rímskeho práva a starozmluvnej teológie. Bol to práve on, kto začal kresťanských biskupov a starších systematicky nazývať latinským slovom *sacerdos*, teda obetujúci kňaz.

A ak máš kňaza, čo k nemu nevyhnutne potrebuješ?

Potrebuješ **obetný oltár** (*altare*) a **obet'** (*sacrificium*).

Tu treba byť presný, lebo sa to dá ľahko prehnať. Nie je pravda, že slovo *obeta* priniesla do cirkvi až Cypriánova generácia. *Didaché*, ten istý spis z rokov 90 až 110, ktorý v tejto knihe čítame ako čistý apoštolský vzor, vo svojej 14. kapitole nazýva Večeru Pánovu *thysia*, teda obeta, a odvoláva sa pritom na proroka Malachiáša: „Na každom mieste bude môjmu menu prinášaná čistá obeta“ (Mal 1:11). Reč o obete je stará ako cirkev sama.

Zmenilo sa niečo iné, a v tom je ten skutočný zlom. V *Didaché* prináša vďaku celé zhromaždenie pri spoločnom stole a obetou je vďakyvzdanie rodiny zhromaždenej okolo jedla. U Cypriána prináša obetu jeden človek, na kamennom oltári, v mene ľudu, ktorý stojí opodiaľ a pozerá sa. Presne tak, ako to robili starozmluvní áronovskí kňazi. Nie je to vynález z ničoho. Je to presun ťažiska: od stola, pri ktorom sedia všetci, k oltáru, ku ktorému má prístup jeden.

Zlomili sa tým naraz tri veci a všetky držia dodnes. Spoločný rodinný stôl sa premenil na posvätný kamenný oltár. Lámanie chleba sa premenilo na kňazskú obetnú liturgiu. A bratia a sestry pri stole sa stali pasívnymi „laikmi“, ktorí potrebujú kňaza ako sprostredkovateľa milosti.

Cisár, ktorý ponúkol pomocnú ruku

A potom prišiel rok 313 a s ním človek, ktorý pre cirkev urobil viac dobrého aj viac zlého než ktokoľvek pred ním.

Do toho momentu bolo kresťanstvo nelegálnou vierou prenasledovanej menšiny. Veriaci nemali žiadne spoločenské privilégia, riskovali stratu majetku, mučenie a smrť v arénach. Boli čistí z veľmi jednoduchého dôvodu: k viere sa pridával len ten, kto bol ochotný za Krista položiť život.

Cisár **Konštantín** vydal spolu s východným cisárom **Liciniom Milánsky edikt** (313), ktorým kresťanstvo zrovnoprávnil. Sám sa vyhlásil za ochrancu cirkvi a nazval sa „biskupom pre vonkajšie záležitosti“.

A potom sa to rozbehlo.

Najprv prišli peniaze. Konštantín začal biskupom a duchovným vyplácať pravidelné mzdy priamo z cisárskej pokladnice a oslobodil ich od daní aj od vojenskej služby. Zo dňa na deň sa z duchovnej služby stala najlepšie platená kariéra v Rímskej ríši. Do cirkvi sa začali hrnúť tisíce ľudí bez akéhokoľvek obrátenia, len za peniazmi a postavením.

Potom prišli budovy. Kresťania opustili domy a cisár im postavil obrovské mramorové baziliky v Ríme, Jeruzaleme a Konštantínopole. Nepostavil ich podľa vzoru domu ani synagógy. Postavil ich podľa vzoru cisárskych súdnych dvorov: biskup sedel v apside na vyvýšenom

prétorským tróne, oddelený od bežného ľudu mramorovým zábradlím (*cancellus*).

Potom prišiel obrad. Do kresťanských zhromaždení vstúpili prvky rímskeho cisárskeho kultu. Kadidlá, ktoré sa dovtedy pálili pred sochou cisára. Sprievody s horiacimi pochodňami. Klerické rúcha odvodené z úradníckych talárov rímskych sudcov.

A nakoniec prišlo ticho v laviciach. Kresťanské vyučovanie ovládla grécka rétorika, takzvaná *druhá sofistika* z 1. až 3. storočia. Kazatelia ako Ján Zlatoústý, osobný žiak slávneho pohanského rétora Libania, alebo Augustín priniesli do cirkvi zvyk, že jeden človek prednesie vyumelkovaný, rétoricky dokonalý monológ a poslucháči mu v bazilike tleskajú ako v divadle. Pavlovo novozmluvné pravidlo „každý má niečo“ (1Kor 14:26) tým bolo definitívne pochované.

Celý ten obrat sa dá vidieť na jedinej scéne. Odohrala sa v lete roku 325 v cisárskom paláci v Nikaii, v dnešnom Turecku.

Cez mramorové nádvorie vchádzalo do snemovej sály vyše tristo kresťanských biskupov. Mnohí z nich niesli na svojich telách čerstvé a hrozivé stopy mučenia z čias Diokleciánovho teroru, ktorý sa skončil len pred niekoľkými rokmi: zjazvené chrčty od bičovania, ruky spálené ohňom, vylúpnuté oči. Tradícia zapísaná cirkevným historikom Teodorétom z Kýru, ktorý písal vyše sto rokov po koncile, menuje medzi nimi biskupa Pafnutia z Téb s vylúpnutým pravým okom a zmrzačenou nohou a Pav-

la z Neocezarey so spálenými rukami. Nie je to súdobý zápis, je to pamäť cirkvi. Isté je však to podstatné: v tej sále sedeli muži, ktorí za vernosť Kristovi už raz zaplatili vlastným telom.

A potom sa otvorili ťažké bronzové dvere a do sály vstúpil rímsky cisár Konštantín I. Kráčal v purpurovom hodvábe pretkávanom zlatom a perlami. Biskupi, tí istí muži, ktorých štát ešte nedávno prenasledoval ako kriminálnikov, vstali a vzdali cisárovi úctu. Konštantín si sadol na zlatý trón uprostred sály a otvoril koncil.

Tu sa väčšina kritikov cirkvi zastaví a vyhlási: faustovský obchod, koniec príbehu. Lenže to je len polovica príbehu, a tá menej dôležitá.

Nikaia sa totiž nezišla kvôli moci. Zišla sa kvôli otázke, na ktorej stojí celé kresťanstvo: kto je Ježiš? Alexandrijský presbyter **Árius** učil, že Syn je najvyšším zo všetkých stvorení, no predsa len stvorením, a že „bol čas, keď Syn nebol“. Ak by mal pravdu, kresťania sa už dve storočia klaňali obyčajnému stvoreniu a celé evanjelium sa rúca aj s nimi.

Koncil Áriovo učenie odmietol a sformuloval vyznanie viery, ktoré poznáš dodnes: Ježiš je Boh z Boha, svetlo zo svetla, pravý Boh z pravého Boha, splodený, nie stvorený, jednej podstaty (*homoúsios*) s Otcom. Toto je skutočný obsah Nikaje. Nie mocenský puč, ale najpresnejšia veta o Kristovi, akú kedy cirkev napísala. Stojí na nej druhý diel tejto trilógie a stojí na nej aj tvoja viera, či už chodíš do kostola, do modlitebne, alebo nikam.

Preto to, čo sa v Nikaii stalo, nie sú dva výklady toho istého, ale dva príbehy naraz. V teológii cirkiev obstála. V otázke moci prehrala.

Rímske impérium, unavené a rozpadávajúce sa zvnútra, totiž zistilo, že mečom kresťanstvo nevyhubí. Tak urobilo niečo oveľa zákernejšie: objalo ho. Cisár ponúkol cirkvi štátne financovanie, oslobodenie kléru od daní, obrovské súdne baziliky a mocenskú ochranu. Cirkev mu na oplátku odovzdala svoju nezávislosť a poskytla impériu náboženský tmel.

Účet prišiel o polstoročie neskôr. V roku 380 vydal cisár **Teodózius I.** edikt *Cunctos populos*, ktorým urobil z kresťanstva **jediné povinné štátne náboženstvo** Rímskej ríše. Každý rímsky občan musel byť pokrstený pod hrozbou štátnych trestov. Viera sa stala povinnou ideológiou a z prenasledovaných sa stali prenasledovatelia.

Počas jedinej generácie sa prenasledovaná rodina z katakomb a obývačiek premenila na cisársku štátnu inštitúciu. Kresťania zložili kríž a vzali do rúk cisársky meč.

Posledný zlom prišiel o tisíc rokov neskôr

Štvrtý krok nevyzerá ako dráma. Vyzerá ako technická drobnosť. A pritom rozhodol o tom, ako dnes čítaš Bibliu ty.

Pôvodné novozmluvné spisy boli listy. Súvislé, celistvé listy apoštola Pavla, Jána či Petra, ktoré sa v zbore

Premena: Od hnutia k cisárskej inštitúcii

1. storočie

Domové spoločenstvá
pernasledovaných,
rovnosť bratov a sestier,
apoštolská čistota

rok 313

Milánsky edikt,
cisár Konštantín,
viera sa stáva štátnym
spojencom a prestížou

4.–5. storočie

Stavba kamenných
bazilik, vznik kňazskej
kasty a pasívneho
laického ľudu

Záver

Premena rodiny
na úrad

Výzva pre dnešok:
Návrat k pôvodnej DNA
a živému telu

Obrázok 6: Od domácich spoločenstiev k cisárskym bazilikám: štyri míľniky, na ktorých sa rodina zmenila na úrad.

čítali nahlas odpredu dozadu. Nemali kapitoly, nemali očíslované verše a v najstarších gréckych rukopisoch (*uncial*) nemali dokonca ani medzery medzi slovami.

Kapitoly prišli začiatkom 13. storočia. Latinský text Vulgáty rozdelil približne v rokoch **1203 až 1206** parížsky profesor teológie **Stephen Langton**, neskorší arcibiskup v Canterbury. Potreboval text nasekať na menšie úseky kvôli prednáškam a vyhľadávaniu v univerzitných disputáciách. Delenie mu vychádzalo často mechanicky a necitlivo: rozseklo súvislé myšlienky apoštolov uprostred úvahy, napríklad predel medzi 1Kor 10 a 11 alebo medzi Kol 3 a 4.

Verše prišli o viac ako tri storočia neskôr. V roku **1551** vydal slávny parížsky a ženevský tlačiar **Robert Estienne** (Stephanus) štvrté vydanie gréckeho Nového zákona a po prvý raz v ňom rozdelil každú kapitolu na **očíslované verše**. Podľa dobových svedectiev to robil počas úmornej cesty na koni z Paríža do Lyonu, aby mohol zostaviť konkordanciu.

Vyhľadávať sa vďaka tomu dá skvele a nikto rozumný to nechce vrátiť späť. Cena je však vysoká: **text sa rozpadol na izolované fragmenty**. Kresťania prestali čítať listy ako celistvé argumenty a začali Bibliu používať ako zoznam výrokov, z ktorých si každý vytiahne ten, ktorý sa mu práve hodí.

Čo to znamená, ak tvoja rodina chodí do kostola

Toto je najtvrdšia kapitola v knihe a bolo by nečestné to zakrývať. Keď čítaš o tróne v apside, o *sacerdos* a o cisárskom kadidle, opisujem inštitúcie, ktoré stoja dodnes. Katolícku, pravoslávnu a kus tej protestantskej. Tak si to povedzme priamo.

Kritizujem dejinný posun štruktúry. Nekritizujem vieru ľudí, ktorí v tej štruktúre dnes žijú.

Nie je to diplomatická poznámka pod čiarou, je to vecný rozdiel. Tvoja babka, ktorá chodí každé ráno na omšu a štyridsať rokov sa modlí za svoje deti, nie je produktom Konštantínovho obchodu. Kňaz, ktorý o tretej v noci vstane a ide zaopatriť zomierajúceho, nenasleduje Cypriána, ale Krista. Dejiny inštitúcie a stav ľudského srdca sú dve rôzne veci a nikdy sa neprekrývajú tak úhľadne, ako by sa kritikovi hodilo.

A platí to aj naopak, inak by som bol pokrytec. Nemôžem tvrdiť, že moja obývačka je automaticky čistá preto, že v nej nie je oltár. Nájdeš domácu skupinu, v ktorej vládne jeden človek tvrdšie než ktorýkoľvek biskup, a nájdeš farnosť, kde sa ľudia navzájom nesú presne tak, ako to opisuje 1. list Korinťanom. Samotná štruktúra nikoho nespasí ani nezatrásí.

Otázka tejto knihy preto neznie, či je tvoj kostol dosť starý alebo dosť nový. Znie takto: kto je pri tvojom stole Hlavou a máš tam ty vôbec hlas?

Späč z úvodu tejto kapitoly sa v roku 400 nezobudil

v cudzom náboženstve. Zobudil sa vo svojom vlastnom, len prezlečenom do purpuru. A práve v tom je nádej: nič z toho, čo bolo v roku 50 v tom kamennom dome, sa ne-stratilo. Je to zapísané. Stále sa to dá otvoriť, prečítať a začať podľa toho žiť.

Kapitola 10: Prečo to nevzdať

„A brány podsvetia ju nepremôžu.“

– Ježiš z Nazareta (Matúš 16:18)

Keď človek spozná históriu cirkvi bez prikrášľovania – keď uvidí križiacke výpravy, upaľovanie kacírov, mocenské boje pápežov, zneužívanie peňazí, duchovnú manipuláciu a novodobé škandály televíznych kazateľov –, prirodzenou reakciou je **hlboké znechutenie**.

Mnohí mladí, premýšľajúci ľudia v tej chvíli urobia radikálny záver: „Ak je toto cirkev, nechcem s ňou mať nič spoločné. Budem veriť v Boha sám pre seba, budem sa modliť v prírode, čítať si knihy a žiť dobrý život. Ale do žiadneho spoločenstva ma už nikto nedostane.“

Je to mimoriadne lákavá myšlienka. Dáva ti pocit čistoty, nezávislosti a ochrany pred ďalším sklamaním.

Lenže skôr než za sebou definitívne zabuchneš dve re, polož si jednu otázku: **Ak je inštitúcia taká prehnitá a ľudia v nej takí zlyhávajúci, prečo Kristus svoje telo doteraz nezavrhol?**

Prečo Ježiš nepovedal: „Viete čo? Bol to zlý nápad. Ľudia to celé pokazili, tak ruším cirkev a odteraz budem s každým komunikovať len individuálne cez osobný cloud.“?

Pretože Kristus nevidí cirkev cez optiku našich historických zlyhaní. Kristus vidí cirkev cez optiku **svojej vlastnej krvi a večného určenia**. On nevidel len škandá-

ly 4. alebo 21. storočia – on videl svoju **Nevestu**, očistenú a pripravenú pre večné spoločenstvo lásky.

A čo je najúžasnejšie: v každom jednom storočí, aj v tých najtemnejších obdobiach cirkevných dejín, Boh udržiaval pri živote **prúd pôvodného života**. Pod hrubými vrstvami inštitucionálneho betónu si život vždy našiel cestu von cez nepatrné trhliny.

Skôr než pôjdeme ďalej, daj jednej námietke plnú váhu, lebo je to tá najsilnejšia, akú proti tejto knihe môžeš postaviť. Mnohí zranení kresťania dnes úprimne hovoria:

„Dnes máme Bibliu v mobile, tisíce skvelých kázní na podcastoch, môžem si pustiť najlepšie chvály na svete a prečítať si akúkoľvek teologickú knihu. Načo by som sa mal trápiť s pokrytcami v zbore? Moja viera je medzi mnou a Bohom. Spoločenstvo prináša len bolesť, klebety a sklamanie.“

Táto námietka nie je hlúpa a nie je ani lenivá. Presne vystihuje, ako dnes žijeme – jedlo, filmy, vzdelanie, všetko na jedno kliknutie priamo do obývačky. Je len logické skúsiť to isté aj s vierou. A frustrácia, z ktorej vychádza, je oprávnená: spoločenstvo vie uboliť presnejšie a hlbšie než ktokoľvek iný, práve preto, že mu dôveruješ najviac.

Lenže zabúdame na jednu zásadnú pravdu: **ovocie Ducha sa nedá vypestovať na obrazovke**. Na displeji telefónu sa nenaučíš trpezlivosti voči človeku, ktorý ťa

preruší uprostred vety. Na Spotify sa nenaučíš odpúšťať niekomu, kto ťa ohovoril. Pri počúvaní podcastu v slúchadlách nevieš zobrať do ruky obvaz a ošetriť ranu bratovi.

Boh nestvoril človeka ako osamelý ostrov. Boh stvoril telo. A hoci je telo občas doráňané, choré a kríva, je to stále **jediné miesto, kde pulzuje Kristov život.**

Trhliny v betóne, ktoré prežili storočia

Podme sa pozrieť na fascinujúci historický fakt: kedykoľvek inštitúcia skostnatela do mŕtveho aparátu, Duch Svätý vzbudil obyčajných ľudí, ktorí sa vrátili k novozmluvnej jednoduchosti.

Začalo sa to už v 12. storočí. Okolo roku 1170 sa bohatý kupec z Lyonu Peter Valdes (Valdo) hlboko obrátil. Predal majetok, rozdal peniaze chudobným a dal preložiť časti Nového zákona do bežnej franko-provensálsčiny, aby si ho mohli čítať aj ľudia bez latinčiny. Jeho nasledovníci, valdenci, odmietli pápežskú hierarchiu, predávanie odpustkov, očistec, uctievanie relikvií i účasť na vojnách. Chodili po dvoch ako potulní kazatelia v jednoduchých vlnených šatách, živili sa prácou vlastných rúk a po nociach sa v dedinských chalupách stretávali čítať Písmo a lámať chlieb. Rímska inkvizícia ich prenasledovala celých päťsto rokov a upálila tisíce z nich. Ich živá viera napriek tomu prežila v nedostupných údoliach Álp až do čias reformácie.

Podobný príbeh sa o štyri storočia neskôr zopakoval v Zürichu. Luther, Zwingli a Kalvín urobili v 16. storočí obrovský kus práce v návrate k Písmu, ale v jednom bode ustúpili: ponechali model štátnej cirkvi, spojili reformáciu s mocou svetských kniežat a zachovali krst nemluvniat, ktorý automaticky robil z každého občana člena štátnej cirkvi. Mladí študenti a remeselníci okolo Konráda Grebela a Felixa Manza s tým nesúhlasili. Cirkev podľa nich nie je štátny úrad, ale spoločenstvo tých, čo sa dobrovoľne rozhodli nasledovať Krista. Začali krstiť dospelých veriacich na základe ich osobného vyznania, odmietli nosiť zbrane, odmietli skladať prísahy a žili radikálne komunitné spoločenstvo vzájomnej pomoci. Katolíci aj protestanti ich kruto prenasledovali – Felix Manz skončil v roku 1527 utopený v rieke Limmat v Zürichu ako mučeník. Ich novozmluvné presvedčenie o slobode svedomia a odluke cirkvi od štátu napriek tomu zmenilo moderný svet.

Iný odtlačok toho istého živého ducha nájdeš o dve storočia neskôr v Sasku. V 20. rokoch 18. storočia utiekla skupina prenasledovaných potomkov Jednoty bratskej z Moravy do Saska, kde im mladý gróf Mikuláš von Zinzendorf poskytol útočisko na svojom panstve. Založili osadu Herrnhut (Ochranov). Spočiatku to bola rozhádaná komunita plná teologických sporov. Potom, 13. augusta 1727, počas spoločnej Večere Pánovej zažili mocné vyliatie Ducha Svätého, ktoré ich zjednotilo v nadprirodzenej láske. Spustili nepretržitú modlitebnú stráž,

v ktorej sa muži a ženy striedali po hodine dňom i nocou – a tá bežala bez prerušenia neuveriteľných sto rokov. Z malej dediny s niekoľkými stovkami obyvateľov vyslali do desiatich rokov viac misionárov než všetky protestantské cirkvi sveta dokopy za predošlých dvesto rokov. Jednoduchí tesári, hrnčiari a obuvníci odišli k otrokom na karibských plantážach, k Eskimákom v Grónsku a k domorodcom v Afrike s jedinou piesňou: „*Nech Baránok získa odmenu za svoje utrpenie!*“

Najsilnejší dôkaz je však najbližšie k nám, v 20. storočí, v Číne. Keď v roku 1949 prevzala moc komunistická strana Mao Ce-tunga, žilo tam približne jeden milión kresťanov. Komunisti vyhнали všetkých západných misionárov, skonfiškovali cirkevné budovy, zakázali tlač Biblií a tisíce pastorov uvrhli na desaťročia do pracovných táborov. Západní experti predpovedali, že kresťanstvo v Číne do jednej generácie zanikne. Keď sa po smrti Maa v 70. a 80. rokoch železná opona mierne otvorila, svet zažil totálny šok: kresťanstvo v Číne nielenže nezaniklo, ono zažilo najväčší rast v celých dejinách ľudstva. Z jedného milióna veriacich v roku 1949 vzrástla cirkev na dnešných odhadovaných osemdesiat až sto miliónov. Bez budov. Bez seminárov. Bez platov. Bez mikrofónov. Stretávali sa po večeroch v kuchyniach, na ryžových poliach, v jaskyniach. Ručne prepisovali stránky Biblie. Starší brat umýval nohy mladším. Modlili sa za chorých, delili sa o misku ryže a každý veriaci človek bol svedkom evanjelia pre svojich susedov.

Keď inštitucionálny betón padol, život explodoval s nepredstaviteľnou silou.

Štyri storočia, štyri kontinenty, jeden a ten istý pulz života. Betón praskol vždy, keď skostnatel, a Kristov život si vždy našiel cestu von.

Nevesta, ktorú Ženích neopustil

Keď otvoríš posledné dve kapitoly Biblie – Zjavenie Jána 21 a 22 –, uvidíš cieľový bod celého vesmíru.

Ján nepíše: „A videl som obrovskú katedrálu zostupujúcu z neba.“ Ján píše:

„A videl som sväté mesto, Nový Jeruzalem, zostupovať z neba od Boha, pripravené ako nevesta ozdobená pre svojho ženícha.“ (Zjv 21:2)

Všimni si tú dvojitú metaforu: Mesto a Nevesta. Nevesta hovorí o najhlbšej osobnej intimite, kráse a láske k Ježišovi. Mesto hovorí o dokonalej spoločnosti, o vzťahoch, o spoločenstve ľudí, kde už niet slz, bolesti, nespravodlivosti ani smrti.

Kristus svoju Nevestu nevzdal. On vie, že je zaprášená od ciest tohto sveta, že má na šatách blato z našich náboženských kompromisov a jazvy z našich hriechov. Ale v liste Efezanom 5:25–27 Pavol píše:

„Kristus si zamiloval cirkev a seba samého vydal za ňu, aby ju posvätil, očisťiac ju kúpeľom vody

v slove, aby si sám postavil cirkev slávnou, bez poškvrny a vrásky alebo čohokoľvek takého, ale aby bola svätá a bez úhony.“

Očisťovanie cirkvi nie je ľudský projekt. Je to dielo samého Ženícha. A deje sa práve teraz – aj cez to, že ľudia opúšťajú mŕtve náboženské systémy a hľadajú skutočný život pri stole.

A práve tu sa dostávame k tomu, čo dnes bolí najviac.

Rana menom „church hurt“: Uzdravenie bez pátosu

Jeden z najčastejších dôvodov, prečo dnes mladí aj zrelí ľudia opúšťajú cirkev, sa nazýva *church hurt* – hlboké duchovné a vzťahové zranenie spôsobené náboženským prostredím.

Nejde o to, že by niekomu vadila biblická pravda. Ľuďom zlomila srdce manipulácia. Zlomil im srdce pastor, ktorý zneužil svoju pozíciu na kontrolu osobných životov. Zbor, ktorý ich po zlyhaní verejne ponížil a vylúčil zo spoločenstva. Náboženské ohováranie maskované ako „modlitebná prosba“. Pokrytectvo, kde sa na pódiu hlásala bezpodmienečná láska a v zákulisí vládli intrigy, boj o moc a finančné podvody.

Tisíce ľudí, ktorí dnes stoja mimo cirkevných budov, neodmietli Krista. Odmietli toxický systém, ktorý sa za Krista iba vydával.

A tu je najdôležitejšie posolstvo tejto kapitoly: tvoje zranenie je skutočné. Tvoj hnev je legitímny. A Boh sa na teba nehnevá za to, že si z toho systému utiekol.

Povedz si to na rovinu: stáť dnes mimo cirkevných dverí nie je zlyhanie ani vzbura. Niekedy je to jediná poctivá vec, akú môžeš so zlomeným srdcom urobiť. Kristus nepotrebuje, aby si sa vrátil k stolu skôr, než na to budeš mať silu. Nepočíta dni tvojej neprítomnosti ako dlh, ktorý raz splatíš. Miesto pri stole na teba čaká presne tak dlho, ako to potrebuješ – a nikto, ani táto kniha, ti nemá právo hovoriť, že si tam už dávno mal byť späť.

Uzdravenie z duchovnej traumy neprichádza cez ďalšiu burcujúcu prednášku na štadióne. Neprichádza cez nátlak, aby si „okamžite všetkým odpustil a vrátil sa do služby“. Uzdravenie prichádza pomaly, v bezpečí tichého priestoru. Prichádza vtedy, keď stretneš jedného či dvoch ľudí, ktorí od teba nič nechcú. Nechcú tvoje peniaze, nechcú tvoje dobrovoľnícke hodiny, nechcú ťa poučovať.

Len si s tebou sadnú k stolu, nalejú ti čaj, vypočujú tvoju bolesť bez obranných rečí a dajú ti čas dýchať.

Dôvera rastie pomaly, nie na povel. Ak si ten typ človeka, ktorému slová idú ťažko, nikto pri tom stole od teba nečaká monológ. Sedieť ticho a len byť prítomný je plnohodnotná účasť, nie zlyhanie. Zraniteľnosť nie je pretek, kto skôr povie viac.

Niekedy to nevyzerá ako rozhovor pri stole vôbec.

Vyzerá to takto:

Chodím tam rok a nikto odo mňa nepočul môj príbeh.

Prvýkrát som prišla, lebo ma zobrala sestrina kamarátka. Sedeli v obývačke v kruhu a rozprávali sa o ťažkých veciach. Ja som celý čas rátala, koľko ľudí ostáva predom mnou. Bála som sa, že sa ma niekto opýta: „A ty, Klára?“

Tak som vstala a odniesla tanieri do kuchyne. Umyla som riad. Trvalo to dlho, lebo som umývala pomaly.

Odvtedy to robím stále. Nosím stoličky. Krájam chlieb. Raz som sedela na schodoch s dievčaťom, ktoré plakalo, a nepovedala som nič. Asi dvadsať minút. Potom povedala „ďakujem“ a ja som nevedela za čo.

Neviem, či tam patrím. Ešte stále som nikomu nič nepovedala. Ale chodím tam.

– Klára, 16

V tom tichu a prijatí začína človek znova rozlišovať medzi tvárou zlyhávajúcej inštitúcie a tvárou skutočného Ježiša. Ježiš nikdy nikomu neublížil, aby si upevnil pozíciu. On si nechal preraziť ruky kľincami, aby zachránil zranených.

Kapitola 11: Ako čítať Bibliu a nezblázniť sa

„Litera zabíja, ale Duch oživuje.“

– Apoštol Pavol (2. Korinťanom 3:6)

Predstav si, že by ti tvoja priateľka alebo najlepší kamarát poslal z cudziny dlhý, päťstranový osobný list.

Písal by ti o tom, čo prežíva, ako sa mu cínie, spomenul by pár vtipných zážitkov z cesty, vysvetlil by ti nedorozumenie, ktoré sa medzi vami stalo pred odchodom, a na záver by ťa poprosil, aby si mu doniesol kabát a knihy, ktoré si zabudol v tvojej izbe.

Ako by si ten list čítal? Vzal by si nožnice, rozstrihal list na dvesto malých kúskov po jednej vete, očísloval ich, náhodne ich vytiahol z klobúka a vyhlásil: „Pozrime sa, čo mi dnes hovorí veta číslo 37! ,Prines mi kabát, ktorý som nechal v Troade u Karpa.’ Aha! To znamená, že zajtra si musím kúpiť zimnú vetrovku!“

Pravdepodobne by si si pomyslel, že človek, ktorý toto robí, prišiel o rozum.

A predsa – presne toto robia milióny kresťanov s Bibliou každé jedno ráno a každú jednu nedeľu.

Otvoríme Písmo, vytiahneme z neho jednu jedinú polovicu vety, vytrhneme ju z historického, literárneho aj teologického kontextu a postavíme na nej celé cirkevné učenie, manipuláciu alebo životné rozhodnutie. Tejto metóde sa v teológii hovorí **proof-texting** (dokazovanie

vytrhnutými veršami).

Výsledkom je, že z knihy, ktorá mala prinášať život, slobodu a jednotu, sme urobili zbierku paragrafov, zbraní a zákonov, ktorými sa kresťania už päťsto rokov navzájom tlčú po hlavách.

Ak chceš žiť novozmluvnú realitu, musíš sa znova naučiť čítať Písmo tak, ako bolo napísané.

Skôr než sa do vytrhávania veršov pustíme, treba počuť námietku, ktorá znie pobožne a nie je vymyslená:

„Biblia je predsa Božie slovo! Apoštol Pavol jasne píše v 2. Timotejovi 3:16: ‚Každé písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na učenie...‘ To znamená, že každý jeden verš je sám o sebe Božím výrokom pre mňa. Načo komplikovať jednoduchú vieru nejakou históriou, kontextom a kultúrou? Ak je to napísané v Biblii, platí to doslova, tu a teraz!“

A v jednej veci má táto námietka úplnú pravdu. Biblia je Božie slovo a Pavlova veta o inšpirovanosti Písma platí presne tak, ako je napísaná. Táto kniha inšpirovanosť Písma nespochybňuje ani na jedinom riadku a nemá v pláne začať teraz.

Lenže argument má jeden fatálny háčik: **aj diabol v púšti citoval Ježišovi presné biblické verše!**

Keď diabol pokúšal Ježiša (Mt 4:6), citoval Žalm 91:11–12: „Veď svojim anjelom prikáže o tebe a ponesú ťa na rukách, aby si si neudieral nohu o kameň.“ Text bol citovaný stopercentne doslovne a presne. A čo mu Ježiš

odpovedal? Odpovedal mu iným Písmom v kontexte: „Je tiež napísané: Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha!“

Diabol nepopiera Bibliu – diabol ju **vytrháva z kontextu a používa ju proti Božiemu charakteru**. Ak čítaš verše izolovane bez Ducha a bez celkového príbehu, môžeš z Biblie „dokázať“ čokoľvek: od upaľovania čarodejníc cez otrokárstvo až po to, že ženy nesmú hovoriť ani slovo a muži si nesmú holiť bradu. Inšpirovanosť textu a spôsob, akým ho čítaš, sú dve rôzne otázky. Práve tá druhá je témou tejto kapitoly.

Odkiaľ sa vzal návyk čítať Bibliu po kúskoch

Kde sa vzal náš moderný návyk vnímať Bibliu ako zbierku izolovaných čísel?

V 9. kapitole sme videli, že pôvodné spisy Novej zmluvy boli napísané ako celistvé listy. Nemali žiadne kapitoly a žiadne verše. - **Kapitoly** pridal začiatkom 13. storočia (cca 1203–1206) v Paríži **Stephen Langton**. - **Očíslované verše** pridal v roku 1551 v Ženeve tlačiar **Robert Estienne**.

Tieto dve technické pomôcky zmenili psychológiu čítania.

Na prelome 16. a 17. storočia (v období tzv. *protestantskej ortodoxie*, približne po roku 1590) vznikol v akademickej teológii zvyk budovať dogmatické systémy metódou *dicta probantia* (doslova: „dôkazové výroky“). Teológ napísal tvrdenie – napríklad o krste

alebo predurčení – a pod to zavesil desať izolovaných veršov z rôznych kníh Biblie ako dôkazy. Nikoho nezaujímalo, komu Pavol ten list písal, aký problém v tom meste riešil a čo bolo v predchádzajúcej vete. Verš sa stal „dôkazovým materiálom“ na súde.

V 19. storočí tento trend vyvrcholil v hnutiach ako dispenzacionalizmus a v masovo tlačených študijných Bibliách (ako slávna *Scofield Reference Bible*). Kresťania dostali Bibliu s krížovými odkazmi a poznámkami, ktoré ich učili skákať z jedného verša na druhý po celej knihe bez toho, aby si niekedy prečítali čo i len jeden jediný Pavlov list v celku od začiatku do konca.

A k tomu sa pridala ďalší detail: **radenie listov v našich Bibliách**. Väčšina ľudí si myslí, že listy Novej zmluvy sú zoradené chronologicky – podľa toho, ako ich Pavol postupne písal. Omyl! Pavlove listy sú zoradené podľa **bežného helenistického zvyku antiky: podľa dĺžky textu** – od najdlhšieho po najkratší!

Najprv sú zaradené listy zborom: od najdlhšieho Listu Rimanom (16 kapitol) cez Korintánom, Galaťanom, Efezanom až po najkratší 2. Tesalonickým. (Jedinou drobnou výnimkou je Galaťanom, ktorý je o niečo kratší než Efezanom, no historicky bol zaradený pred ním kvôli vážnosti témy). A potom nasledujú listy jednotlivcom – opäť od najdlhšieho (1. Timotejovi) po najkratší (Filémonovi).

Tento zvyk radenia podľa dĺžky spôsobuje, že ako prvý čítame List Rimanom – mimoriadne hutný,

komplexný a teologicky najnáročnejší list, ktorý Pavol napísal až na samom konci svojej tretej misijnej cesty –, namiesto toho, aby sme začali listami, ktoré písal mladým zborom ako prvé (napríklad 1. Tesalonickým).

Ukážme si tragédiu proof-textingu na konkrétnom príklade, ktorý sa bytostne dotýka celej tejto knihy: na **1. liste Korinťanom, kapitolách 11 až 14.**

V modernej praxi berieme tieto kapitoly ako štyri úplne oddelené témy: - Kapitolu 11 citujeme raz za mesiac pri Večeri Pánovej (a vystrašíme ľudí nehodným jedením). - Kapitolu 12 rozoberáme na seminároch o duchovných daroch. - Kapitolu 13 (slávnu pieseň lásky) čítame na svadbách zaľúbeným párom ako romantickú poéziu. - Kapitolu 14 vyťahujú charizmatici pri spore o hovorení jazykmi a tradicionalisti pri vete, že „ženy nech v zbore mlčia“.

Pre apoštola Pavla to však neboli štyri témy! Bola to **jedna jediná, neprerušená argumentačná línia o tom, ako má fungovať spoločenstvo, keď sa zide!**

Pozri sa na tú geniálnu stavbu: 1. **1. Kor 11 (Stôl a telo):** Pavol začína Večerou Pánovou. Hovorí: vaša schôdzka je rozbitá, lebo bohatí pohrdajú chudobnými a nerozoznávajú, že sú jedno telo. 2. **1. Kor 12 (Dary a údy):** Pavol pokračuje: prečo ste jedno telo? Pretože v každom z vás pôsobí ten istý Duch! Oko nemôže povedať ruke, že ju nepotrebuje, a ten najslabší úd je nevyhnutný. 3. **1. Kor 13 (Agapé ako motor):** Pavol nespomína svadby! Hovorí: ak máte všetky tieto dary –

jazyky, proroctvá, vieru, čo hory prenáša –, ale nemáte medzi sebou skutočnú sebaobetujúcu lásku, ste len riničiaci kov a prázdny zvuk. Láska nie je emócia; je to lepidlo, ktoré drží dary pohromade, aby ste sa nimi navzájom nezničili! 4. **1. Kor 14 (Pribeh stretnutia pri stole):** A ako to má vyzeráť v praxi? „Keď sa zídete, každý niečo má... nech sa všetko deje na budovanie!“ (1Kor 14:26). Žiadny chaos, žiadna pýcha jedného človeka, priestor pre dvoch či troch prorokov a vzájomné počúvanie.

Keď rozsekáš tento text na štyri kapitoly a sto veršov, stratíš celú pointu. Keď ho prečítaš na jedno posedenie za dvadsať minút, spadne ti sánka. Uvidíš živý, fungujúci, láskou poháňaný organizmus.

Zlaté pravidlá čítania: od písmena k životu

Ako teda čítať Bibliu, aby ti prinášala život a nebola nástrojom na manipuláciu? Drž sa týchto štyroch pravidiel.

Čítaj celé knihy na jeden záťah

Keď dostaneš e-mail alebo list, neprečítaš si z neho jednu vetu. Pavlove listy nie sú dlhé: Filipanom prečítaš za 12 minút, Galaťanom za 15 minút, Rimanom za hodinu. Urob si dobrý čaj, sadni si a prečítaj celý list naraz. Vnímaj tón, náladu, hlavný konflikt a celkový príbeh.

Pýtaj sa: Komu to písal a aký problém riešil?

Žiaden novozmluvný list nevznikol ako abstraktná akademická učebnica dogmatiky. Každý jeden list bol reakciou na **konkrétne krízu v konkrétnom meste**: - V Galatiansku sa veriaci vracali k obriezke a zákonníctvu. - V Korinte mali chaos pri stole, súdili sa medzi sebou a pýšili sa darmi. - V Kolosách ich ovplyvňoval gnostický mysticismus a uctievanie anjelov. Ak nepoznáš problém, ktorému Pavol čelil, nemôžeš správne pochopiť jeho odpoveď.

Hľadaj Krista a jeho kríž ako kľúč k celému Písmu

Ježiš povedal emauzským učeníkom (Lk 24:27), že celé Písmo (Mojžiš, proroci aj žalmy) svedčí o ňom. Kristus je konečným a dokonalým zjavením Boha (Hebr 1:1–3). Ak nejaký verš vykladáš spôsobom, ktorý odporuje Ježišovmu charakteru, jeho milosti a láske na kríži, vykladáš ho nesprávne. Kríž je hermeneutickým filtrom celého vesmíru.

Čítajte Písmo spolu pri stole

Biblia nebola napísaná pre osamelých akademikov v knižniciach. V staroveku nevedelo čítať 90 % obyvateľstva. Keď apoštolský list dorazil do mesta, celé spoločenstvo si sadlo k stolu a niekto ho prečítal nahlas pred všetkými! Potom sa o ňom rozprávali: „Čo tým

Pavol myslí? Ako to uplatníme zajtra na trhu?“ Najlepšia hermeneutika sa nedeje v seminári. Deje sa v rodine pri lámaní chleba.

List v obývačke: Ako znelo Písmo vo Filemónovom dome

Okolo roku 62 po Kr. zaklopal na dvere domu bohatého mešťana Filemóna v maloázijskom meste Kolosy počestný menom Tychikos. Vedľa neho stál Onezimus – Filemónov zbehnutý otrok, ktorý svojho pána predtým okradol a ušiel do Ríma.

Filemón nezavolať mestskú stráž, aby otroka popravila. Zvolal celú svoju domácnosť – svoju manželku Apfiu, priateľov, sluhov, otrokov z kuchyne aj susedov z ulice, ktorí patrili do miestnej domácej Ekklesie.

Sadli si do átria okolo stola. Tychikos vytiahol zapечатý papyrusový zvitok, ktorý priniesol z rímskeho väzenia od apoštola Pavla.

Nikto v tej miestnosti nedržal v ruke vreckovú Bibliu s koženým obalom. Nikto nemal farebnú zvýrazňovačku. V texte neboli žiadne čísla kapitol ani očíslované verše. Tychikos sa postavil a začal čítať nahlas.

Celá miestnosť počúvala v jednom kuse, od prvého slova po posledné. Hltali celistvý príbeh: chválospev o Kristovi, ktorý je hlavou celého stvorenia, varovanie pred prázdny náboženským mudrovaním a novozmluvné pravidlá pre rodinu.

A potom prišiel moment, keď v izbe zastal dych. Pavol píše: *„Tu už niet Gréka ani Žida, obriezky ani neobriezky, barbara, Skýta, otroka ani slobodného, ale všetko a vo všetkých je Kristus.“* A v priloženom osobnom liste Filemónovi Pavol žiada: *„Prijmi Onezima už nie ako otroka, ale viac ako otroka – ako milovaného brata.“*

Písmo ožilo priamo v tej obývačke. Nebola to teologická abstrakcia. Boli to dve živé bytosti z mäsa a kostí – pán a jeho otrok –, ktoré sa v tej sekunde museli pozrieť jeden druhému do očí, rozlomiť spolu chlieb a prijať sa ako bratia s rovnakou hodnotou pred Kristom.

Takto sa číta Biblia. Nie ako zbierka vytrhnutých hesiel na chladničku, ale ako živý list pri spoločnom stole, ktorý okamžite mení naše vzťahy.

Skús toto

Premýšľaj: Ako pristupuješ k Biblii ty? Vyťahuješ z nej izolované verše ako náhodné heslá, alebo sa usiluješ vnímať celistvý príbeh, historický kontext a živé adresáty každého listu?

Urob: Vyber si tento týždeň jeden krátky apoštolský list (napríklad List Filemónovi alebo List Filipanom). Sadnite si k nemu dvaja či traja priatelia pri stole, vypnite telefóny a jeden z vás nech ho prečíta nahlas od začiatku do konca bez prerušovania. A po-

tom sa porozprávajte: čo by to znamenalo pre náš život zajtra ráno?

Prečítaj si: Prečítaj si celý List Filemónovi (má len 25 veršov). Vnímaj, ako Pavol s obrovskou pastierskou múdrosťou búra mocenské vzťahy medzi pánom a otrokom bez toho, aby použil mocenské príkazy.

Ako čítať Bibliu v kontexte

**Magická kalkulačka:
Vytrhnutie jedného
verša zo súvislostí**

Vytrhnutie jedného
verša zo súvislostí

Použitie ako
talizman na úspech

Ignorovanie
adresáta a doby

Pokrivenie
zmyslu textu

**Živý kontext
celého listu**

Kto písal a komu
bol list pôvodne
určený?

Čo znamenali
slová pôvodným
čitateľom?

Celkový teologický
oblúk knihy

Ako text ukazuje
na Ježiša Krista?

Litera zabíja, ale Duch oživuje
(2. Korint'anom 3:6)

Kapitola 12: Jeden druhému

„Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali navzájom; ako som ja miloval vás, aby ste sa aj vy milovali navzájom. Podľa toho všetci spoznajú, že ste moji učeníci, ak budete mať lásku jedni k druhým.“

– Ježiš z Nazareta (Ján 13:34–35)

Ak by sme mali celú túto knihu zhrnúť do jednej jedinej vety, bola by to táto: **Kresťanstvo nie je sólo šport pre jednotlivcov, ktorí majú svojho súkromného Boha; je to živý organizmus, v ktorom umiera sebecké „Ja“ a rodí sa novozmluvné „My“.**

V západnom svete sme posadnutí individualizmom. Všetko meriame cez vlastný komfort, vlastnú sebarealizáciu, vlastné pocity a vlastný úspech. A najsmutnejšie je, že túto sebeckú kultúru sme bez váhania prepašovali priamo do srdca kresťanstva.

Koľkokrát si počul frázy: „Máš už svojho osobného Spasiteľa?“, „Viera je moja súkromná intímna vec,“ alebo „Mne stačí môj osobný vzťah s Ježišom v mojej izbe“?

Zastav sa na sekundu. Výraz „**osobný Spasiteľ**“ v celej Biblii nenájdeš ani raz! Ani Ježiš, ani Peter, ani Pavol ho nikdy nepoužili. Ježiš nie je tvoj súkromný sluha ani tvoj domáci maznáčik na upokojenie nervov. Ježiš je Pán celého vesmíru a Kráľ spoločenstva.

A teraz sa priprav na štatistický údaj, ktorý ti vyra-

zí dych: V gréckom texte Novej zmluvy sa slovo *allélón* (navzájom, jeden druhému, medzi sebou) nachádza presne **100-krát**.

A z týchto sto výskytov je **58 priamych príkazov a výziev** pre život spoločenstva (podľa toho, ako sa počíta, sa číslo môže o jeden či dva líšiť) (zvyšok tvoria dejové opisy a varovania). Päťdesiatosem konkrétnych inštrukcií od Ježiša a apoštolov o tom, ako máme žiť spolu! Nemôžeš nasledovať Krista a ignorovať jeho telo.

Mnoho kresťanov, ktorí zažili v cirkvi zranenie, sa bráni jednou vetou: „Ja sa s ľuďmi len zraním, Boh mi úplne stačí.“ Neodbi to ako výhovorku. Kto túto vetu hovorí, má za sebou takmer vždy skutočnú jazvu: zradenú dôveru, ohovorenie, vylúčenie, roky, počas ktorých mu spoločenstvo ublížilo viac, než mu pomohlo. Tá bolesť je reálna a nikto ju nemá právo zľahčovať.

Presne z tejto bolesti sa rodí aj argument, ktorý si postoj oblieka do zdania duchovnosti:

„Ľudia sú nespoľahliví, klamú a sklamú ťa. Načo sa mám viazať na spoločenstvo a riskovať ďalšie sklamanie? Pavol v liste Filipanom píše: ‚S bázňou a trasením pracujte na svojej spáse!‘ (Flp 2:12). Spása je predsa individuálna záležitosť medzi mnou a Bohom. Keď zomriem, pred Božím súdom budem stáť sám, nie s celým zborom.“

Znie to duchovne a sebestačne. Lenže aj tu ide

o ukážkové vytrhnutie verša z kontextu. Keď Pavol píše vo Filipanom 2:12: „Pracujte na svojej spáse,“ v gréckom texte je sloveso v **množnom čísle** (*katergazesthe* – vy všetci spoločne pracujte!). A o čom hovorí celá druhá kapitola Filipanom? Hovorí o tom, aby sme „nepozerali každý len na svoje vlastné veci, ale aj na veci iných“ a mali v sebe to isté zmýšľanie, aké bolo v Kristovi Ježišovi, ktorý sa zriekol seba samého a vzal na seba podobu sluhu.

Apoštol Ján v 1. liste Jána 4:20 napísal vetu, ktorá je ako ľadová sprcha pre každého osamelého duchovného samotára: > „*Ak niekto povie: Milujem Boha, a nenávidí svojho brata, je luhár. Veď kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, ako môže milovať Boha, ktorého nevidí?*“

Nemôžeš milovať Hlavu a ignorovať jej telo. Láska k Bohu sa overuje na láske k bratom a sestrám. A tá zranená dôvera, o ktorej bola reč vyššie, sa nelieči útekom do samoty. Lieči sa pomaly a opatrne, ale lieči sa v tom istom tele, ktoré ju spôsobilo.

Päťdesiatosem výziev k vzájomnosti: Päť tvárí rodinnej lásky

Keď si prejdeš týchto 58 novozmluvných výziev vzájomnosti, uvidíš pred sebou živý domáci poriadok rodiny Božieho kráľovstva. Tieto výzvy sa dajú zhrnúť do piatich základných rozmerov, v ktorých sa prejavuje skutočné puto medzi bratmi a sestrami:

Milovať sa navzájom (*Agapáte allélús*)

Toto je najčastejší z celej päťdesiatosemky. Príkaz milovať sa navzájom sa v Novej zmluve v rôznych formuláciách opakuje viac ako dvadsaťkrát, samotná veta „milujte sa navzájom“ šesťnásťkrát: - „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali navzájom...“ (Ján 13:34) - „Nebudte nikomu nič dlžní, okrem toho, aby ste sa navzájom milovali...“ (Rimanom 13:8) - „Láska k bratom nech je bez pretvárinky... v bratskej láske buďte k sebe navzájom láskaví...“ (Rimanom 12:9–10) - „Láska nech prikrýva množstvo hriechov; buďte k sebe navzájom pohostinní bez reptania.“ (1. Petrov 4:8–9)

Svet nespozná, že sme Ježišovi učeníci, podľa našich teologických prednášok, podľa dokonalej hudobnej produkcie ani podľa najmodernejšej techniky na pódiu. Ježiš povedal jasne: **Svet to spozná podľa toho, či máme medzi sebou skutočnú lásku.**

Slúžiť si a podriaďovať sa navzájom

V Kristovom kráľovstve neexistuje jednosmerná ulica autority. Podriadenosť je vzájomná: - „Ale skrze lásku slúžte jeden druhému.“ (Galaťanom 5:13) - „Podriaďujte sa jedni druhým v bázni pred Kristom.“ (Efezanom 5:21) - „Podobne mladší, podriaďte sa starším; a všetci sa navzájom opášte pokorou, lebo Boh sa pyšným protiví, ale pokorným dáva milosť.“ (1. Petrov 5:5) - „V preukazovaní úcty predchádzajte jeden druhého.“

(Rimanom 12:10)

Všimni si verš z 1. Petra 5:5: Peter neprikazuje jednostrannú poslušnosť. Hovorí: **Všetci sa navzájom opášte pokorou.** Každý kľací pred každým.

Prijímať sa a odpúšťať si navzájom

Spoločenstvo nie je výberový klub dokonalých ľudí. Je to poľná nemocnica pre hriešnikov: - „Preto prijímajte jeden druhého, ako aj Kristus prijal vás na Božiu slávu.“ (Rimanom 15:7) - „Znášajte sa navzájom a odpúšťajte si, ak má niekto proti niekomu sťažnosť; ako aj Kristus odpustil vám, tak aj vy.“ (Kolosanom 3:13) - „Buďte k sebe navzájom láskaví, milosrdní, odpúšťajte si navzájom, ako aj vám Boh v Kristovi odpustil.“ (Efezanom 4:32) - „Vyznávajte si teda navzájom hriechy a modlite sa jeden za druhého, aby ste boli uzdravení.“ (Jakub 5:16)

Všimni si adresáta u Jakuba: **navzájom**. Nie jednosmerne k jednému človeku, ktorý je na to poverený, ale jeden druhému – v oboch smeroch. Vyznanie tu nie je úkon, ktorý vybavíš u niekoho iného; je to spôsob, akým spolu žijeme.

Napomínať sa a povzbudzovať sa navzájom

Skutočná láska nie je toxická pozitivita, ktorá zatvára oči pred hriechom a sebadeštrukciou: - „Denne sa vzájomne povzbudzujte, kým trvá to ‚dnes‘, aby nikoho z vás nezatvrdilo mámenie hriechu.“ (Hebrejom 3:13) - „Dbaj-

me jedni o druhých, aby sme sa podnecovali k láske a dobrým skutkom; neopúšťajme svoje zhromaždenie... ale povzbudzujme sa navzájom..." (Hebrejom 10:24–25) - „Vyučujte a napomínajte sa navzájom žalmami, hymnami a duchovnými piesňami..." (Kolosanom 3:16)

Niesť si navzájom bremená

Toto je vrchol praktickej solidarity: - „Neste si navzájom bremená, a tak naplníte Kristov zákon." (Galaťanom 6:2)

Balvan verzus batoh: Geniálna lekcia z Galaťanom 6

Pri téme nesenia bremien narážajú mnohí ľudia na zdanlivý rozpor v 6. kapitole Listu Galaťanom.

Pozri sa na tieto dva verše, ktoré stoja len pár riadkov od seba: - **Verš 2:** „Neste si navzájom bremená (*baré*), a tak naplníte Kristov zákon." - **Verš 5:** „Lebo každý ponesie svoje vlastné bremeno (*fortion*)."

Ako je to možné? Protiirečí si Pavol v tom istom odseku? Máme si niesť bremená navzájom, alebo má každý niesť svoje vlastné?

Odpoveď sa skrýva v gréckom jazyku, ktorý pre slovo „bremeno" použil dva úplne odlišné výrazy:

1. Vo verši 2 je použité slovo **baros** (množné číslo *baré*). *Baros* označuje **drvivé, obrovské, neznesiteľné bremeno** – ťažký balvan, ktorý spadol na človeka

a pritlačil ho k zemi. Sú to životné tragédie: náhla smrť v rodine, strata zamestnania, diagnostikovaná ťažká choroba, hlboká klinická depresia alebo rozvod. Takýto balvan človek **fyzicky ani psychicky nedokáže uniesť sám**. Ak mu nepribehnú na pomoc bratia a sestry a nenadvihnú ten balvan spolu s ním, ten človek pod ním zahynie. To je novozmluvné *allélón*: telo pribieha na pomoc trpiacemu údu.

2. Vo verši 5 je použité slovo *fortion*. *Fortion* bol v staroveku technický termín pre **vojenský batoh rímskeho legionára** alebo bežný náklad, ktorý si človek nesie na chrbte na dennej ceste. Je to osobná zodpovednosť každého jednotlivca: vstávať ráno do práce, platiť svoje účty, starať sa o vlastné telo, upratovať si izbu, robiť pokánie zo svojich vlastných hriechov. Tento batoh za teba nikto iný neodnesie. Ak si zdravý a odmietaš pracovať, nikto nemá povinnosť ťa živiť.

Zrelé novozmluvné spoločenstvo funguje v rovnováhe: - **Nezamieňa batoh za balvan**: nepodporuje lenivosť a parazitovanie tých, ktorí odmietajú niesť svoju osobnú zodpovednosť (*fortion*). - **Ale nikdy nenechá brata samého pod balvanom**: keď príde skutočná tragédia (*baros*), celé telo vstane, vytiahne peňaženky, čas a modlitby a nesie ten náklad spoločne.

Päťdesiatosemkrát tvárou v tvár: Rozbitie nedeľného kina

Predstav si typickú nedeľnú bohoslužbu: prídeš do sály, sadneš si do radu stoličiek a dve hodiny sa dívaš na zátylok človeka pred sebou a na reflektormi osvetlené pódium. Po skončení programu prehodiš pri dverách dve formálne vety („Ako sa máš?“ – „Dobre, vďaka.“) a odchádzaš domov do svojej samoty.

A teraz si otvor grécky Nový zákon.

Päťdesiatosemkrát v ňom Ježiš a apoštoli priamo prikazujú vzájomnosť cez slovo *allélón* – jeden druhému, navzájom, medzi sebou:

- *Milujte sa navzájom* (Ján 13:34 – opakuje sa 16-krát)
- *Prijímajte jeden druhého, ako aj Kristus prijal vás* (Rimanom 15:7)
- *Neste si navzájom bremená* (Galaťanom 6:2)
- *Buďte k sebe navzájom láskaví, milosrdní, odpúšťajte si navzájom* (Efezanom 4:32)
- *Vyznávajte si navzájom hriechy a modlite sa jeden za druhého* (Jakub 5:16)
- *Slúžte si navzájom v láske* (Galaťanom 5:13)
- *Podriaďujte sa jeden druhému v bázni pred Kristom* (Efezanom 5:21)
- *Povzbudzujte sa navzájom každý deň, kým trvá „dnes“* (Hebrejom 3:13)

Zastav sa a polož si neprijemnú, poctivú otázku:

Ako chceš praktizovať týchto 58 príkazov, keď sedíš v kine a dívaš sa na chrbty ľudí?

Nedá sa to. Ani jeden z týchto príkazov nie je smerovaný od diváka k pódiumu. Všetky vyžadujú očný kontakt, bezpečný priestor a spoločný stôl. Vyžadujú prostredie, kde môžeš zložiť masku úspešného kresťana, priznať zlyhanie a dovoliť bratovi, aby ti pomohol uniesť tvoj balvan.

Sieť vzájomnosti: Jeden druhému

Kapitola 13: Kde začať dnes večer

*„Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mo-
jom mene, tam som ja medzi nimi.“*

– Ježiš z Nazareta (Matúš 18:20)

Doteraz sme hovorili o teológii, histórii, gréckych pojmoch a porovnávali inštitúciu s organizmom. Bola to potrebná, dôkladná diagnóza. Preskúmali sme praskliny v základoch a pozreli sme sa na pôvodný duch a život novozmluvného spoločenstva.

Ak by však táto kniha zostala len teóriou v tvojej poličke alebo témou na múdre kaviarenské debaty, úplne by minula svoj cieľ. Kresťanstvo sa nedá naštudovať do zásoby. Dá sa jedine **žiť**.

Ak si dočítal až sem, pravdepodobne sa nachádzaš v jednej z troch životných situácií:

1. **Chodíš do tradičného alebo moderného zboru** a cítiš hlboké vnútorné napätie medzi tým, čo čítaš v Novej zmluve, a nedeľným divadlom, kde len pasívne sedíš na stoličke a počúvaš monológ.
2. **Už si z inštitúcie odišiel**, si vyhorený, zranený a hľadáš niečo pravdivé – nechceš novú náboženskú mašineriu, ale nechceš ani osamelú izoláciu vo svojej izbe.
3. **Už sa s priateľmi stretávaš doma**, ale pýtaš sa, či to robíte dobre, či vám niečo nechýba a ako ísť ďalej

bez toho, aby ste zopakovali chyby veľkých systémov.

Pre všetky tri situácie platí tá istá výzva: cesta k životu sa nezačína revolúciou na sociálnych sieťach, písaním sťažností vedeniu tvojej cirkvi ani zakladaním novej organizácie.

Začína sa **dnes večer. V tvojej kuchyni.**

Štyri varovania, ktoré si nesmieš preskočiť

Zastav sa skôr, než vytočíš telefónne číslo prvého kamaráta. A ak si práve teraz nahnevaný na svoj zbor či farnosť, zastav sa dvakrát – presne v tejto chvíli máš najsilnejšie nutkanie tento text preletieť očami a rovno bežať k činu. Nerob to. Do štyroch pascí, ktoré nasledujú, spadli tisíce ľudí presne v tomto rozporení a ich nová obývačka sa rozpadla rovnako isto ako ich starý zbor.

Neodchádzaj v hneve a trpkosti. Ak odchádzaš zo zboru alebo z farnosti preto, že ťa tam naštváli, zranili, neuznali tvoj dar alebo ti nedali mikrofón, neodchádzaj do slobody. Odnášaš si so sebou jed a ten istý jed vleješ do nového spoločenstva. Reakcia nie je obnova. Reakcia je len opačný extrém tej istej choroby. Ak potrebuješ odpustiť pastorovi, farárovi či vedúcemu, urob to skôr, než kdekoľvek položíš na stôl prvý bochník chleba. Z horkého koreňa nikdy nevyrastie sladké ovocie.

Nezakladaj „lepšiu a dokonalejšiu cirkev“. Ak je tvojou motiváciou vybudovať model, ktorý bude ko-

nečne biblicky čistý a dokonalý, vybuduješ len sektu s inou fasádou. Otázka Novej zmluvy nikdy neznala, aký dokonalý organizačný model musíme poskladať. Znala: máme medzi sebou skutočný Kristov život a sebaobetujúcu lásku?

Neromantizuj si obývačky. Stretávanie na gauči z teba automaticky nerobí novozmluvnú cirkev. Aj v garsónke vie jeden narcistický človek ovládnuť celú skupinu. Aj pri čaji sa dá ohovárať, manipulovať a duchovne terorizovať. Zmena prostredia nestačí, musí sa zmeniť srdce. Podstatou nie je forma, byť oproti katedrále. Podstatou je Kristov život, a ten sa dá žiť v paneláku aj pod mostom, rovnako ako sa dá udusiť v katedrále aj v obývačke.

Neupadni do duchovného elitizmu. Najodpornejšia pasca, ktorá číha na človeka objavujúceho slobodu tela, je pocit nadradenosti: my sme tí osvietení, my už nežijeme v babylonskom systéme ako tí úbohí cirkevníci v laviciach. Akonáhle sa začneš definovať tým, proti čomu bojuješ, stal si sa presne tým, od čoho si utekal – uzavretou skupinou presvedčenou o vlastnej výlučnosti. Tvoje srdce má byť otvorené pre každého veriaceho, či už sedí v katolíckom kostole, charismatickej megacirkvi alebo na horskej chate. Pokora patrí k samotnej podstate Kristovho charakteru. Elitizmus je dielom tela.

Štyri pasce, jedno pravidlo: skôr než zmeníš adresu, zmeň srdce. Bez toho postavíš len kópiu toho, pred čím utekáš.

Nájdí dvoch alebo troch

Ako teda začať? Zabudni na stanovy, organizačné štruktúry a zakladanie občianskeho združenia.

Skôr než čokoľvek urobíš, zmeň postoj. Ak ešte chodíš do svojho zboru alebo kostola, prvý krok sa neodohráva v odchode, ale v tom, že prestaneš byť divákom v kine. Nechoď na stretnutie s otázkou, čo dnes dostaneš a aká bude hudba. Choď tam s otázkou, komu dnes môžeš poslúžiť. Všímaj si ľudí na okraji – kto tam sedí sám a nikto ho nepozdravil, kto vyzerá unavený a zničený. Choď k nemu, podaj mu ruku a pozvi ho na kávu. Ak čítaš Bibliu, nečítaj ju len sám vo svojej izbe. Zdieľaj svoje otázky a objavy s niekým ďalším.

Ježiš nepovedal: „Kde sa zídu päťsto ľudí a kúpia si aparáturu za státisíce eur, tam urobím zázrak.“ Povedal:

„Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v meno mene, tam som ja medzi nimi.“ (Mt 18:20)

Nepotrebuješ dav. Potrebuješ jedného, dvoch alebo troch ľudí, ktorí zdieľajú rovnaký hlad po pravdivom živote bez pretváranky. Kde ich nájsť? Vo svojej škole, v práci alebo na internáte – veriaci spolužiaci a kolegovia, ktorí hľadajú hlbšie priateľstvo. V existujúcom zbore – ľudia, ktorí cítia presne to isté vnútorné napätie, len sa boja povedať to nahlas. Vo svojom susedstve – ľudia, ktorým môžeš pomôcť a otvoriť pre nich dvere svojho domova.

Priprav stôl a chlieb

Nevolaj ich na „domácu pobožnosť“. Nepripravuj si hodinovú prednášku ani trojbodovú osnovu kázne. Pozvi ich na obyčajnú večeru. Uvar cestoviny, objednaj pizzu alebo upeč domáci chlieb.

Sadnite si, jedzte, pite čaj a rozprávajte sa o skutočnom živote: - „Čo ťa tento týždeň najviac potrápilo?“ - „V čom si videl Božiu blízkosť a v čom si naopak zlyhal?“ - „Ako sa ti darí niesť to, čo ťa ťaží?“

A uprostred toho jedla vezmite do rúk kúsok chleba. Poďakujte Bohu za Ježišovu obeť a rozlomte ho. Nalejte do pohárov víno alebo hroznovú šťavu a pripomeňte si novú zmluvu. Povedzte si nahlas: „*Sme jedno telo. Ježiš za nás zomrel a vstal z mŕtvych a my patríme k sebe.*“ Práve ste mali Večeru Pánovu v plnej biblickej kráse a hĺbke.

Zložte masky

V 1. liste Korinťanom 14:26 zanechal Pavol vetu, ktorá je nočnou morou pre všetkých náboženských manažérov: > „Čo teda, bratia? Keď sa zídete, každý niečo má: žalm, vyučovanie, zjavenie, jazyk, výklad; nech sa všetko deje na budovanie.“

Všimni si to kľúčové slovo: „**Každý.**“ Nie jeden profesionál, ktorému ostatní tleskajú. Každý prináša svoj diel puzzle.

Stretnutie nie je koncertom jedného rečníka. Je to živý dialóg rodiny. Nieкто prečíta odsek z Písma a spý-

ta sa: „Ako tomu rozumiete v pondelok ráno v práci?“ A traja ďalší reagujú vlastnou skúsenosťou a zápasom. Nemusíte každú sekundu zaplniť zvukom. V modernej cirkvi sa ľudia boja ticha – akonáhle nastanú tri sekundy pauzy, zvukár pustí podmaz. Niekedy je najsilnejším momentom večera chvíľa, keď päť minút všetci mlčia, premýšľajú a čakajú na to, čo Duch položí na srdce.

Ak niekto povie, že nevláda skúšky, má úzkosti alebo mu ochorel otec, nehovorte, že naňho budete cez týždeň myslieť v modlitbách. Vstaňte, položte naňho ruky a modlite sa zaňho hneď tam pri stole.

A nechajte pri stole aj deti. V novozmluvnej cirkvi neexistovala „detská besiedka“ oddelená za zatvorenými dverami. Áno, deti pobehujú, občas niečo rozlejú a je to hlučnejšie. Ale dieťa, ktoré vyrastie pri stole s dospelými, ktorí žijú skutočnú vieru, vidí ich modlitby, slzy aj radosť, získa tisíckrát pevnejší základ než dieťa, ktoré vyrastie pri náboženských omaľovánkach.

A ešte jedno, skôr než si predstavíš dokonalý večer: takto to vyzerá, keď to niekto naozaj prvýkrát skúsi.

Prvýkrát to bolo dosť trápne. Napísala som dvom babám z internátu, že varím večeru. Jedna sa hodinu predtým ozvala, že nemôže. Ostala Nika a ja.

Navarila som cestoviny pre päť ľudí. Sedeli sme v kuchynke na konci chodby, medzi nami hrniec, ktorý sme nemali šancu zjesť, a ja som netušila, čo sa má vlastne diať. Povedala som: „Tak čo,

*ako sa máš?“ A ona: „Dobre.“ A potom bolo ti-
cho. Dlhé. Počula som chladničku.*

*Nakoniec Nika povedala, že sa bojí skúšok a že
sa doma nemá s kým modliť. Tak sme sa pomodlili.
Bolo to krátke a neohrabané.*

*Stretli sme sa ešte raz, o dva týždne. Či bude tretí,
neviem. Ale nemám pocit, že som spravila chybu.*

– Sofia, 19

Ak tvoj prvý večer dopadne presne takto, neurobil
si nič zle.

Žite ako rodina v meste

Ako naložiť s peniazmi, keď nemáte bankový účet, IČO
ani pokladníka? Jednoducho – návratom k priamej ad-
resnosti. Ak sa dozviete, že niekto v skupine nemá na
zimné topánky pre dieťa alebo mu hrozí výpoveď z náj-
mu, zložte sa a zaplatte to priamo. Ak k vám príde po-
cestný učiteľ alebo misionár, dajte mu obálku s peniaz-
mi priamo do ruky ako vďaku za jeho námahu. Ak tre-
ba nakúpiť jedlo na spoločný stôl, nakúpte ho. Žiadne
percentá na réžiu budov, žiadne splátky úverov, žiadne
honoráre pre aparát. Sto percent toho, čo sa daruje, ide
bezprostredne ľuďom v núdzi.

Buďme realisti: domáce spoločenstvo nie je utópia.
Bez „profesionálneho pastora“ nesie zodpovednosť celá
skupina a to môže byť vyčerpávajúce – riešením je ro-

tácia hostiteľstva, zdieľanie bremien a časy odpočinku. V malej skupine sa nedá schovať za anonymitu sály, takže konflikty riešte okamžite, podľa Matúša 18, medzi štyrmi očami, v láske a pravde. A skupina sa môže uzavrieť do seba a vytvoriť elitný klan – riešením je držať dve re otvorené pre nových ľudí, spájať sa s inými spoločenstvami v meste a hľadať apoštolský vklad zvonku.

Rodina pri stole nie je ostrov. Je bunka väčšieho tela, ktoré žije v tom istom meste, medzi tými istými susedmi, a hľadá ostatné bunky toho istého tela, aby si spolu niesli bremená a spolu slúžili mestu okolo seba. V tom je rozdiel medzi domácou skupinou a sektou.

Reinhard Hirtler: Uvar polievku, kúp chlieb, otvor dvere

Keď sa ľudia po celom svete pýtali misionára Reinharda Hirtlera, ako po dvadsiatich rokoch v inštitucionálnom systéme založiť jednoduchý domáci zbor, aké manuály a stanovy si pripraviť a akú registráciu zvoliť, jeho odpoveď bola vždy šokujúco priamočiara:

„Nezakladajte inštitúciu. Prestaňte plánovať cirkevné projekty. Uvarte dobrú polievku, kúpte pociťový chlieb a zavolajte dvoch alebo troch priateľov k sebe do kuchyne. Sadnite si spolu za stôl. Jedzte. Počúvajte jeden druhého. Zložte masky a povedzte si pravdu o svojich životoch. Zoberite chlieb, rozlomte ho na pamiatku Ježiša, otvorte

Písmo a modlite sa jeden za druhého. Tam, uprostred vás, je Kristus.“

Celá táto trilógia ťa viedla presne k tomuto momentu.

V prvej knihe (*Vieš prečo?*) si dostal pevné intelektuálne korene – zistil si, že viera v Stvoriteľa, vzkriesenie Krista a spoľahlivosť Písma nie sú slepým skokom do tmy, ale racionálnym a pravdivým postojom mysle.

V druhej knihe (*Vieš čomu?*) si očistil jadro – objavil si podvratnú silu kráľovského evanjelia, ktoré neponúka náboženský výkon ani lacnú morálku, ale záchranu z milosti a novú zmluvu v Ježišovej krvi.

A v tejto tretej knihe (*Vieš ako?*) dostáva tvoja viera konkrétne telo, nohy a ruky. Ekklesia nie je posvätná budova, v ktorej si divákom v nedeľnom programe. Je to rodina bratov a sestier pri spoločnom stole, kde každý úd slúži svojím darom a kde sa láme chlieb z domu do domu.

Nepotrebuješ teologický diplom. Nepotrebuješ súhlas z centrály ani povolenie od úradníkov. Máš v sebe plnosť života vzkrieseného Krista a jeho Ducha.

Nemusíš čakať na budúci rok. Môžeš začať dnes večer.

Uvar polievku. Kúp chlieb. Otvor dvere.

Skús toto

Premýšľaj: Čo ti doteraz bránilo otvoriť dvere svojho bytu alebo domu pre iných? Bol

to strach z neporiadku, pocit, že nie si dosť „duchovný“, alebo predstava, že na stretnutie s Bohom potrebuješ špeciálneho vedúceho s titulom?

Urob: Zdvihni dnes večer telefón a napíš dvom priateľom: *„Nechcete skočiť tento týždeň ku mne na večeru? Uvarím niečo dobré a len tak sa porozprávame.“* Začni pri stole.

Prečítaj si: Prečítaj si Skutky apoštolov 2:42–47 a 1. Korintťanom 14:26. Vnímaj tichú silu a krásu prvotnej jednoduchej cirkvi a vykroč do nej s dôverou.

Príloha 1: Rýchle odpovede

Najčastejšie námietky, dilemy a ťažké otázky o živote cirkvi s odpoveďami v 2–3 vetách. Keď potrebuješ rýchlu odpoveď pre kamaráta, vedúceho alebo pre vlastný pokoj v duši.

I. Zhromaždenia a budovy

1. „Musím chodiť každú nedeľu do kostola alebo modlitebne?“

Nemusíš „chodiť do cirkvi“, pretože veriaci človek je cirkiev. Potrebuješ však spoločenstvo s bratmi a sestrami – viera sa nedá žiť v izolácii. Stretnutie je dôsledkom spoločného života, nie náboženskou priepustkou do neba. (*Kap. 1, 13*)

2. „Nestačí mi veriť Bohu sám pre seba, napríklad v prírode?“

V prírode môžeš obdivovať Stvoriteľa a modliť sa, ale v lese sa nenaučíš odpúšťať, niesť bremená druhých ani milovať tých, ktorí ti lezú na nervy. Ovocie Ducha rastie vo vzťahoch, nie v samote. (*Kap. 12*)

3. „Prečo hovoríte proti cirkevným budovám? Kde inde by sme sa mali zmestiť?“

Nehovoríme proti budovám ako technickým priestorom, ale proti predstave, že budova je „dom Boží“. Skutočným Božím chrámom sú živí ľudia naplnení Duchom. Budova má slúžiť ľuďom, nie ľudia splácať a udržiavať budovu. (Kap. 1, 9)

4. „Čo ak som introvert a v skupinke ľudí sa cítim vyčerpaný?“

Biblické telo nepotrebuje, aby bol každý extrovertný zábavač. V malom spoločenstve pri stole môžeš v tichu počúvať, umyť riad alebo slúžiť prakticky. Hodnota údu sa nemeria hlasitosťou jeho prejavu. (Kap. 6, 12)

II. Večera Pánova a spoločný stôl

5. „Môžeme si sami doma lámať chlieb a piť víno bez vysväteného kňaza?“

V Novej zmluve neexistuje ani jedna zmienka o tom, že by Večeru Pánovu musel „vysvätiť“ kňaz či pastor. Bola to bežná súčasť rodinného jedla veriacich po domoch. Každý veriaci je kráľovským kňazom (1. Pt 2:9). (Kap. 3)

6. „Môžeme použiť obyčajný chlieb a džús alebo vodu?“

Podstatou nie je chemické zloženie pečiva ani percento alkoholu, ale to, čo symbolizujú: zlomené Kristovo telo a jeho vyliatu krv. Dôležité je vedomie novej zmluvy a jednota bratov a sestier pri stole. (*Kap. 3*)

7. „Ako často by sme si mali lámať chlieb?“

Novozmluvní veriaci to robili denne alebo pri každom spoločnom jedle (Sk 2:46). Neexistuje predpis, či to má byť raz za mesiac alebo každý deň – kedykoľvek jete spolu, pripomeňte si Pánovu smrť a jeho príchod. (*Kap. 3*)

8. „Čo ak je pri stole niekto, kto nie je pokrstený alebo má hriech?“

Večera Pánova nie je policajný filter čistoty, ale stôl milosti. Pavlovo varovanie „jesť nehodne“ v 1. Kor 11 hovorí o sebeckve, keď bohatí zjedli všetko jedlo a chudobných nechali hladovať – nie o pocite vlastnej nedokonalosti. (*Kap. 3, 4*)

III. Vedenie, autorita a moc

9. „Kto vedie domáce spoločenstvo, ak nemáte pastora?“

Hlavou cirkvi je Ježiš Kristus a spoločenstvo vedie Svätý Duch prostredníctvom darov všetkých zúčastnených. V zrelom spoločenstve prirodzene vyniknú starší (presbyteroi) – ľudia s overeným charakterom, ktorí slúžia ako otcovia a pastieri. (*Kap. 2, 8*)

10. „Čo ak niekto v skupinke začne učiť bludy alebo manipulovať?“

Obrana neprichádza z hierarchického úradu, ale zo zrelosti celého tela a bdlosti starších. Každý má právo otvoriť Písmo a skúmať pravdu; ak niekto odmieta napomenutie a ničí spoločenstvo, telo sa od neho oddelí podľa Matúša 18. (*Kap. 4, 11*)

11. „Musím bezvýhradne poslúchať svojho duchovného vodcu?“

Písmo nikde neprikazuje slepú poslušnosť človeku; v Hebrejom 13:17 ide o to nechať sa presvedčiť pravdou a nasledovať ich vieru, nie podriaďiť sa ich osobnej vôli. Autorita v Kristovom kráľovstve je služba (umývanie nôh), nie dominancia. (*Kap. 2*)

12. „Ako spoznám skutočného duchovného pastiera?“

Skutočný pastier nevlastní ovce, nebuduje si okolo seba kult a neoberá ľudí o slobodu. Poznáš ho podľa toho, že za ovce obetuje vlastné pohodlie a jeho cieľom je, aby ľudia rástli do samostatnosti v Kristovi. (Kap. 2, 8)

IV. Peniaze a majetok

13. „Musím dávať zo svojho príjmu povinný desiatok (10 %)?“

Nový zákon nikde neprikazuje kresťanom desiatky – tie boli v Starom zákone poľnohospodárskou daňou pre levitov, cudzincov a chudobných v teokratickom Izraeli. V novej zmluve sme povolaní k dobrovoľnej, radostnej a štedrej pomoci podľa svojich možností (2. Kor 9:7). (Kap. 7)

14. „Môžem svoje peniaze dať priamo chudobnej rodine namiesto zborovej pokladne?“

Áno, a je to dokonca najbiblickejší spôsob. Novozmluvné zbierky išli vždy priamo k hladujúcim a trpiacim ľuďom, nie na udržiavanie administratívneho aparátu. (Kap. 7)

15. „Z čoho má žiť ten, kto naplno zvestuje evanjelium?“

Pavol potvrdzuje, že tí, čo hlásajú evanjelium, majú právo žiť z evanjelia (1. Kor 9:14). Ide však o dobrovoľnú podporu apoštolov a cestujúcich misionárov na misijných cestách, nie o zaručený plat pre lokálneho kazateľa za nedeľnú kázeň. (Kap. 7)

V. Vzťahy, konflikty a odchod

16. „Čo ak ma v mojom zbore hlboko zranil pastor alebo vedúci?“

Zranenie pomenuj pravdivo a nezametaj ho pod koberec frázami o „prikrývaní láskou“. Odpusť kvôli svojej vlastnej slobode, ale nedovoľ, aby v tebe horkosť zničila dôveru v Boha a v ostatných bratov. (Kap. 4)

17. „Ako mám odísť zo zboru, ak už tam nemôžem s čistým svedomím zostať?“

Odíď v pokoji a bez vyvolávania škandálov. Poďakuj za všetko dobré, čo si tam prijal, pokojne vysvetli svoje dôvody vedúcim medzi štyrmi očami a nešír za sebou trpkosť ani ohováranie. (Kap. 4, 13)

18. „Ako riešiť konflikt s bratom, ktorý mi ublížil?“

Riad' sa striktne pravidlom z Matúša 18:15: choď za ním **sám medzi štyrmi očami**. Nerozprávaj to najprv celej skupinke ani nepíš status na sociálne siete. Ak tá nepočúvne, vezmi so sebou jedného alebo dvoch svedkov. (Kap. 4)

VI. Rodina a deti

19. „Ako vychovávať deti vo viere, keď nemáme nedeľnú besiedku?“

Deti sa neučia vieru z prednášok, ale z toho, čo vidia u rodičov od pondelka do nedele. Keď sedia s vami pri stole, vidia úprimnú modlitbu, počúvajú rozhovory o živote a zažívajú skutočnú lásku, získavajú stokrát pevnejší základ. (Kap. 13)

20. „Čo ak môj manželský partner alebo rodičia nechápu môj pohľad na cirkev?“

Rešpektuj ich a na nič ich nenúť. Skutočnú biblickú cirkev nedokážeš nikomu teoretickými hádkami, ale tým, že budeš láskavejším manželom, lepšou manželkou a poslušnejším synom či dcérou. Život je silnejší než argumenty. (Kap. 5, 12)

21. „Syn alebo dcéra po tejto knihe chce odísť z nášho zboru. Čo mám robiť?“

Najprv sa opýtaj, či odchádza k niečomu, alebo od niečoho. Kniha ho varuje pred druhým prípadom na štyroch miestach hneď v poslednej kapitole. Nepýtaj sa ho, čo je zlé na vašom zbore – na to bude mať pripravený zoznam. Opýtaj sa, s kým sa chce stretávať a čo chce robiť. Ak na to nevie odpovedať, ešte neodchádza nikam. Ak vie, počúvaj. (*Kap. 10, 13*)

Príloha 2: Zdroje, factcheck a poďakovanie

Kde sme čerpali inšpiráciu, komu vďačíme za podnety a ako sme pristupovali k overovaniu faktov a čísel.

Osobitné poďakovanie: Reinhard Hirtler

Táto kniha má svoj osobný príbeh. Otázky o tom, čo je skutočná cirkev, prečo sa tak dramaticky líši od inštitúcií a ako prekonať priepasť medzi teóriou a praxou, vo mne vrely a horeli viac ako dvadsať rokov. Za ten čas som zažil mnoho zápasov, sklamaní aj hľadania v Písme.

Zlomovým momentom a obrovskou inšpiráciou pre túto knihu bola konferencia **Reinharda Hirtlera**, rakúskeho misionára a učiteľa, ktorý sa po desiatkach rokov služby v rôznych kútoch sveta rozhodol zdieľať svoje vlastné hlboké porozumenie novozmluvnej ekklézie. Reinhard v tej chvíli pomenoval presne to, čo som dve desaťročia nosil v srdci, a svojím radikálnym a nesmierne praktickým pohľadom doplnil takmer všetky biele miesta, s ktorými som sa sám trápil.

Reinhardova konferencia a jeho dlhoročný zápas o čistotu ranej cirkvi boli kľúčovým impulzom a duchovnou iskrou pre vznik tohto diela. Patrí mu za to moja hlboká vďaka, rešpekt a bratská láska.

Pre každého, kto by si chcel vypočúť jeho pôvodné posolstvo v plnej dĺžke, autentickom hlase a misionárskom zápale, dávam do pozornosti kompletný videozáznam:

□ **YouTube playlist celej konferencie:**

https://www.youtube.com/playlist?list=PLiadwRSTM5pn9phT1M0s_fwLJR_N4Mq1ad

Poznámka k factchecku a presnosti údajov

Reinhard Hirtler prednášal ako evanjelista a apoštolský misionár – hovoril spamäti, s obrovským prorockým ťa- hom a prirodzeným zápalom. Keď sme sa však rozhodli preniesť tieto myšlienky do knižnej podoby v edícii *Vieš*, bolo pre nás kľúčové, aby každý historický dátum, biblické číslo a lingvistický údaj stáli na nepriestrelnom a vecne presnom základe.

Preto sme všetky tvrdenia podrobili dôkladnému faktografickému overeniu (factchecku) a v niektorých bodoch sme text spresnili:

1. Počet výskytov gréckych slov:

- Slovo *allélón* (navzájom, jeden druhému) sa v Novej zmluve nachádza presne **100-krát** (Strongova konkordancia, G240). Niektoré populárne prednášky uvádzajú číslo 94, čo

je spôsobené zúženým výberom imperatívov. V celej Novej zmluve je to presne 100 výskytov.

- Slovo *poimén* (pastier) sa v Novej zmluve nachádza **18-krát** (G4166), z toho 8-krát na Ježiša, 5-krát v prirovnaniach a podobenstvách, 4-krát na doslovných pastierov pri Betleheme a iba raz (Ef 4:11) je spomenuté ako dar pre telo v spojení s učiteľmi.

2. Korene slov v Matúšovi 25:

- Grécke sloveso v Mt 25:36 („bol som chorý a navštívili ste ma“) je *episkeptomai* – ktoré tvorí koreň slova *episkopos* (dozorca, opatrovník), nie *presbyteros* (starší). Zmyslom je osobná, praktická starostlivosť a návšteva, nie úradnícka kontrola.

3. Významy slovesa *hégeomai*:

- V liste Hebrejom 13:17 substantivizované prídavné *hoi hégúmenoi* znamená „tí, čo vás viedli / predstavení“, no sloveso v pasíve (*peithesthe*) a kontext celého listu zdôrazňujú, že veriaci majú nasledovať ich vieru a nechať sa presvedčiť pravdou ich života, nie sa slepo podriaďovať mocenskej nadvláde.

4. Delenie Biblie na kapitoly a verše:

- Rozdelenie textu na kapitoly vytvoril Stephen Langton začiatkom 13. storočia v Paríži (okolo rokov 1203–1206), ešte pred tým, než sa stal canterburským arcibiskupom.
- Delenie Novej zmluvy na očíslované verše pridal Robert Estienne v Ženeve v roku 1551 (jeho 4. vydanie gréckeho Nového zákona).

5. Starozmluvné desiatky:

- Desiatky v starovekom Izraeli neboli určené primárne len pre vdovy a siroty; ich hlavnými príjemcami boli leviti (Nm 18:21–24), ktorí nemali vlastné pozemkové dedičstvo. Druhý desiatok spotrebovala rodina darcu na slávnostiach v Jeruzaleme (Dt 14:22–27) a iba desiatok každého tretieho roka bol vyhradený pre chudobných, cudzincov, siroty a vdovy (Dt 14:28–29). V Novej zmluve je tento systém plne nahradený slobodnou a radostnou štedrosťou (2. Kor 9:7).

Niektoré z týchto spresnení tézu knihy oslabujú a je férové to priznať – napríklad Didaché nazýva Večeru obetou skôr, než vznikla kňazská kasta. Ústredné posolstvo to však nemení: biblická cirkev je živé telo, kde Kristus je jedinou Hlavou a vzájomná láska jediným pravidlom.

Ďalšie odporúčané knihy a pramene

Ak ťa táma zaujala a chceš ísť hlbšie do histórie a novozmluvnej ekklézie, odporúčame tieto knihy:

Dejiny a prvotná cirkev

- **F. F. Bruce** – *The Spreading Flame: The Rise and Progress of Christianity from Its First Beginnings to the Conversion of the English*

Klasické, rešpektované dielo jedného z najväčších novozákonníkov 20. storočia o tom, ako sa evanjelium šírilo v rímskom svete bez hierarchie a inštitúcií.

- **David W. Bercot** – *Will the Real Heretics Please Stand Up*

Fascinujúci a veľmi čítavý pohľad na život, spisy a prax kresťanov pred rokom 300 (pred konštantínovským obratom).

- **Didaché (Učenie dvanástich apoštolov)**

Najstarší zachovaný kresťanský spis mimo Novej zmluvy (cca 90–110 po Kr.), zachytávajúci rané stretnutia pri stole, krst a spoločný život.

Organická cirkev a obnova tela

- **Watchman Nee** – *The Normal Christian Church Life*

Hlboké a prorocké dielo čínskeho učiteľa o apoštol-

skom poriadku, domácom spoločenstve a nebezpečnosti denominacionalizmu.

- **Frank Viola & George Barna – *Pagan Christianity? Exploring the Roots of Our Church Practices*** (česky: *Pohanské křesťanství?*)

Pozn.: táto kniha je aj medzi sympatizantmi sporná – historici jej vyčítajú, že niektoré paralely s pohanskými praktikami pretahuje ďalej, než prameň neunesú. Čítaj ju ako podnet, nie ako doklad. Dôkladná a provokatívna historická analýza toho, odkiaľ sa v moderných zboroch vzali kazateľnice, budovy, klerické rúcha, nedeľné monológy a iné nepôvodné zvyky.

- **C. S. Lewis – *Mere Christianity*** (slovensky: *Hovory o (ne)obyčajnom kresťanstve*)

Nadčasové zhrnutie jadra viery a jednoty veriacich ponad všetky vonkajšie priehradky.

Príloha 3: Slovník pojmov po ľudsky

Grécčina Novej zmluvy a teologické výrazy bez cirkevnej latinčiny a akademickej hmly. Čo tieto slová znamenali pre rybárov, remeselníkov a otrokov v 1. storočí.

Ekklésia (ἐκκλησία)

V antickom Grécku to bol riadny snem slobodných občanov mesta, ktorých mestský posol zvolal na námestie, aby spoločne rokovali a rozhodovali. Keď Ježiš a apoštoli použili toto slovo, nevybrali si náboženský výraz pre svätyňu (*hierón* ani *naos*), ale svetský politický termín. V Novej zmluve *ekklésia* **nikdy neoznačuje budovu, chrám ani inštitúciu**, ale výhradne živé spoločenstvo ľudí, ktorých si Kristus povolal.

Allélón (ἀλλήλων)

Grécke zámeno znamenajúce „jeden druhému“, „navzájom“, „medzi sebou“. V Novej zmluve sa vyskytuje presne **100-krát**. Tvorí základnú gramatiku kresťanského života: milujte sa navzájom, neste si navzájom bremená, odpúšťajte si navzájom, slúžte si navzájom. Bez *allélón* kresťanstvo degraduje na pasívny monológ jedného človeka.

Koinónia (κοινωνία)

Často sa prekladá ako „spoločenstvo“, no v staroveku označovalo aj obchodné partnerstvo alebo spoločné vlastníctvo majetku. V Novej zmluve to nie je len príjemné posedenie pri káve po bohoslužbe, ale hlboké partnerstvo na živote, utrpení, viere a praktických zdrojoch. Znamená mať veci spoločné a niesť zodpovednosť za brata.

Presbyteros (πρεσβύτερος)

Doslova „starší človek“ alebo „starec“. V biblickom zmysle to nebol úradník vymenovaný zhora, ale človek s prevereným charakterom, životnou skúsenosťou a múdrosťou, ktorého komunita prirodzene rešpektovala ako otca rodiny. Starší nerozkazovali z pozície sily, ale viedli príkladom vlastného života.

Episkopos (ἐπίσκοπος)

V bežnej gréčtine dozorca, inšpektor, strážca alebo opatrovník. V Novej zmluve sa tento termín používa zameniteľne so slovom *presbyteros* (starší). Vyjadruje funkciu a bdelosť: niekoho, kto bdie nad bezpečím a duchovným zdravím rodiny, aby ju neroztrhali vlci. Až v neskorších storočiach sa z biskupa stal monarchický vládca celej diecézy.

Diakonos (διάκονος)

Pôvodne človek, ktorý obsluhoval pri stoloch, roznášal jedlo alebo vykonával manuálne práce v domácnosti. Pavol a Ježiš tento pojem prevrátili naruby: najväčší je ten, kto obsluhuje. Diakoni neboli „podriadení kňazi“, ale praktickí pomocníci, ktorí sa starali o jedlo, vdovy a núdznych, aby v tele nikto netrpel hladom.

Klerikalizmus

Nie je to to isté ako mať v cirkvi vedúcich. Je to rozdelenie Božieho ľudu na dve triedy: posvätnú kastu, ktorá smie slúžiť, rozhodovať a hovoriť, a pasívny zvyšok, ktorý počúva a platí. Kritika v tejto knihe mieri na toto rozdelenie, nie na ľudí, ktorí v takom usporiadaní verne slúžia.

Dulos (δούλος)

Otrok bez vlastných práv a bez nároku na uznanie. Keď Ježiš povedal, že kto chce byť medzi vami prvý, nech je vaším *dulos* (Mt 20:27), nesiahol po slove pre dobrovoľníka ani pre služobníka na čiastočný úväzok. Siahol po najnižšej možnej pozícii vtedajšej spoločnosti – a postavil ju na vrchol.

Poimén (ποιμήν)

Pastier. V celej Novej zmluve sa vyskytuje 18-krát, pričom takmer výlučne označuje Ježiša ako Dobrého a Veľkého Pastiera oviec (alebo doslovných pastierov na pastvinách). Iba raz (Ef 4:11) je spomenutý ako dar pre spoločenstvo – v páre s učiteľom. Pastierstvo v Novej zmluve nie je riadiaca funkcia, ale schopnosť chrániť, kŕmiť a viesť ľudí k samostatnosti pri Kristovi.

Katartismos (καταρτισμός)

V Efezanom 4:12 sa prekladá ako „vystrojovanie“ alebo „zdokonaľovanie“ svätých. V medicínskej gréčtine sa tento pojem používal pre nápravu zlomenej kosti alebo vykĺbeného kĺbu, aby mohol znova plniť svoju funkciu. Apoštoli a učitelia nemajú všetko robiť sami – ich úlohou je „napraviť a uschopniť“ každý úd, aby celé telo samo rástlo v láske.

Leitourgia (λειτουργία)

V starovekých Aténach to bola verejná služba alebo dielo vykonané bohatým občanom v prospech celej obce (napríklad postavenie lode či usporiadanie slávnosti na vlastné náklady). V Novej zmluve liturgia nie je nemenný rituál odriekaný kňazom, ale praktická služba lásky a obety pre druhých (porov. Rim 15:27, 2. Kor 9:12).

***Oikos* (οἶκος)**

Dom, domácnosť, celá rodina vrátane príbuzných, služobníctva a priateľov. Raná cirkev sa nestretávala v chrámoch ani arénach, ale v *oikose*. Dom bol prirodzenou bunkou spoločnosti a stal sa prirodzenou bunkou novozmluvnej cirkvi.

***Charisma* (χάρισμα)**

Dar milosti (*charis* = nezaslúžená priazeň, milosť). Schopnosť, vhl'ad alebo uschopnenie, ktoré dáva Duch Svätý jednotlivým údom tela nie na ich vlastné chvanie, ale na budovanie a úžitok ostatných (1. Kor 12:7).

***Didaché* (διδασχὴ)**

Učenie alebo vyučovanie. V ranej cirkvi to nebola akademická dogmatika, ale praktické vedenie, ako nasledovať Ježiša v každodennom živote, etike a vzťahoch.

Príloha 4: Sprievodca pre vedúceho – trinásť stretnutí

Táto príloha je pre teba, ak vedieš mládežnícku skupinku, spoločenstvo na internáte, stretko birmovancov či konfirmandov, alebo len partiu priateľov, ktorá sa rozhodla objavovať praktické kresťanstvo spolu. Trinásť kapitol, trinásť týždňov, trinásť večerov pri stole.

Zlaté pravidlá pre facilitátora:

1. **Ty nie si kazateľ ani odpovedacia linka.** Tvojou úlohou nie je mať patent na rozum, ale klásť dobré otázky a vytvoriť bezpečný priestor, kde sa nikto nebojí byť úprimný.
2. **Nezabíjaj ticho.** Keď položíš otázku, počkaj aspoň desať sekúnd. Ticho neznamená zlyhanie – znamená, že ľudia v hlave naozaj premýšľajú.
3. **Začnite pri jedle.** Nezačínajte hneď štúdiom. Dajte si čaj, polievku, koláč alebo pizzu. Stôl prirodzene odbúrava bariéry.
4. **„Skús toto“ z každej kapitoly je prax na týždeň.** Každé ďalšie stretnutie začnite krátkym zdieľaním: ako to dopadlo?
5. **Ak má niekto zranenie z cirkvi, neobhajuj inštitúciu.** Vypočuj ho, prejav súcít a neklad' naňho vinu.

1. Vieš, čo je cirkev?

- **Cieľ:** Uvedomiť si rozdiel medzi inštitúciou (budovou / programom) a živým telom.
- **Otváracia otázka:** Keď sa povie slovo „cirkev“, aký prvý obraz ti naskočí v hlave?
- **Do kruhu:**
 - Aký je rozdiel medzi tým, keď „chodíš do cirkvi“, a tým, keď cirkev „si“?
 - Prečo Nová zmluva ani raz nepoužíva slovo *ekklésia* pre kamennú stavbu?
- **Aplikácia:** Všimaj si tento týždeň svoj jazyk. Skús ani raz nepovedať „ideme do cirkvi“, ale „ideme sa stretnúť s bratmi a sestrami“.

2. Kto tu velí?

- **Cieľ:** Porozumieť autorite v Kristovom kráľovstve ako službe, nie hierarchickej moci.
- **Otváracia otázka:** Aký najhorší alebo najlepší príklad autority si v živote zažil?
- **Do kruhu:**
 - Čo myslel Ježiš vetou: „Medzi vami to tak nebude“?
 - Prečo je pastor v Novej zmluve opísaný ako pastier na lúke (starostlivosť), a nie generálny riaditeľ korporácie?

- **Aplikácia:** Nájdí tento týždeň spôsob, ako niekomu umyť nohy – urobiť nenápadnú, nepovšimnutú službu pre druhého.

3. Prečo stôl vyhráva nad pódium

- **Cieľ:** Vrátiť Večeru Pánovu z rituálu do centra rodinného života a vzťahov.
- **Otváracia otázka:** Aké je tvoje najobľúbenejšie jedlo s priateľmi alebo rodinou? Prečo chutí lepšie s nimi než osamote?
- **Do kruhu:**
 - Prečo prví kresťania lámali chlieb pri plnohodnotnom jedle a nielen symbolickou oblátkou?
 - V čom sa líši atmosféra okolo stola od atmosféry v hľadisku pred pódium?
- **Aplikácia:** Zorganizujte toto stretnutie ako skutočnú Večeru Pánovu – prineste chlieb, hroznovú šťavu alebo víno a pri plnom stole si pripomeňte Ježiša.

4. Keď to začne škrípať

- **Cieľ:** Osvojiť si biblické princípy riešenia konfliktov a odpustenia bez ohovárania.
- **Otváracia otázka:** Čo zvyčajne urobíš, keď ťa niekto našťve – vybuchneš, stiahneš sa, alebo to hovo-

ríš kamošom?

- **Do kruhu:**
 - Prečo je pravidlo z Matúša 18 (ísť najprv medzi štyrmi očami) také ťažké, a predsa také oslobodzujúce?
 - Ako rozpoznať rozdiel medzi neúmyselným zranením a toxickou manipuláciou?
- **Aplikácia:** Ak máš s niekým nevyriešený konflikt, dohodni si s ním tento týždeň stretnutie osamote a pokojne sa porozprávajte.

5. Žiadna franšíza

- **Cieľ:** Pochopiť, že cirkev rastie organicky cez priateľstvá, nie mechanickým kopírovaním systémov.
- **Otváracia otázka:** Prečo nás niekedy viac lákajú veľké kampane a značky než obyčajné vzťahy na ulici?
- **Do kruhu:**
 - Ako sa šírilo evanjelium v 1. storočí bez internetu, sociálnych sietí a cirkevných centrál?
 - Čo bráni nášmu spoločenstvu byť otvorenejším pre ľudí zvonku?
- **Aplikácia:** Pozvi tento týždeň na kávu alebo čaj niekoho, kto zatiaľ neverí, a jednoducho sa zaujímaj o jeho príbeh.

6. DNA, ktorá v tebe tepe

- **Cieľ:** Objavovať duchovné dary ako nástroje pre službu druhým, nie pre vlastné ego.
- **Otváracia otázka:** V čom vidíš svoje silné stránky a čím ťa Boh obdaroval?
- **Do kruhu:**
 - Aký je rozdiel medzi prirodzeným talentom a duchovným darom?
 - Čo znamená *katartismos* – že vedúci nie sú od toho, aby robili všetko, ale aby vystrojili ostatných (Ef 4:11–12)?
- **Aplikácia:** Nech každý v kruhu povie jednému človeku vedľa seba: „Vážim si na tebe tento dar a vidím, ako ním slúžiš.“

7. Peniaze na stole

- **Cieľ:** Prejsť od zákoníckych predstáv o desiatkoch k novozmluvnej slobodnej štedrosti.
- **Otváracia otázka:** Aký máš pocit, keď sa v kostole alebo zbore začne hovoriť o peniazoch?
- **Do kruhu:**
 - Čo učil Starý zákon o desiatkoch a prečo to bola sociálna daň v Izraeli?
 - Ako vyzerá radostné a dobrovoľné dávanie v praxi (2. Kor 9:7)?

- **Aplikácia:** Daj tento týždeň konkrétny finančný dar alebo kúp nákup človeku, o ktorom vieš, že to naozaj potrebuje. Anonymne.

8. Ako nezostať deckom

- **Cieľ:** Pochopiť znaky duchovnej zrelosti a vedieť pomáhať iným rásť.
- **Otváracia otázka:** Čo podľa teba odlišuje dospelého človeka od dieťaťa v bežnom živote?
- **Do kruhu:**
 - Ako sa prejavuje duchovná nezrelosť v spoločenstve?
 - Prečo je cieľom každého dobrého vedúceho, aby ho skupina postupne prestala potrebovať?
- **Aplikácia:** Sprav si osobnú inventúru: v akej oblasti tvojho života najviac potrebuješ dospieť a prevziať zodpovednosť?

9. Kde sa to pokazilo?

- **Cieľ:** Spoznať historické míľniky, ktoré premenili rodinu viery na rímsku inštitúciu.
- **Otváracia otázka:** Prečo je dôležité poznať históriu, ak chceme rozumieť tomu, čo žijeme dnes?
- **Do kruhu:**

- Čo všetko priniesol konštantínovský obrat v 4. storočí?
- Ktoré prvky z pohanského rímskeho kultu prevzala cirkev a považujeme ich dnes za „tradičné kresťanské“?
- **Aplikácia:** Zamysli sa nad tým, ktoré tvoje vlastné zvyky pochádzajú z tradície a ktoré priamo z Novej zmluvy.

10. Prečo to nevzdať

- **Cieľ:** Získať nádej a vidieť Božiu vernosť jeho neveste napriek všetkým historickým zlyhaniam.
- **Otváracia otázka:** Zažil si niekedy chvíľu, keď si mal chuť s celým kresťanstvom seknúť? Čo ťa podržalo?
- **Do kruhu:**
 - Prečo Kristus miluje cirkev aj vtedy, keď vyzerá doráňaná a špinavá?
 - Čo znamená obraz Nového Jeruzalema – nevesty pripravenej pre Ženícha?
- **Aplikácia:** Napíš ďakovnú modlitbu za bratov a sestry, ktorých ti Boh poslal do života.

11. Ako čítať Bibliu a nezblázniť sa

- **Cieľ:** Naučiť sa vnímať biblický kontext a vyhnúť sa vytrhávaniu veršov.

- **Otváracia otázka:** Aký najzvláštnější alebo najviac prekrútený výklad biblického verša si kedy počul?
- **Do kruhu:**
 - Prečo vzniklo delenie na kapitoly a verše a aké riziká so sebou prináša?
 - Prečo je dôležité čítať Pavlov list ako jeden ucelený list a nie ako zbierku citátov na nástenku?
- **Aplikácia:** Prečítajte si spoločne celý List Filipanom alebo Kolosanom na jedno posedenie od začiatku do konca.

12. Jeden druhému

- **Cieľ:** Pochopiť a začať žiť 58 novozmluvných prikázaní vzájomnosti (zo 100 výskytov slova *allélón*).
- **Otváracia otázka:** Kto ti naposledy reálne pomohol niesť nejaké ťažké bremeno?
- **Do kruhu:**
 - Prečo veta „kresťanstvo je môj osobný vzťah s Ježišom“ vystihuje len polovicu pravdy?
 - Aký je rozdiel medzi bežnou zodpovednosťou za svoj batoh a balvanom, ktorý musíme niesť spolu?
- **Aplikácia:** Vyberte si zo zoznamu *allélón* jeden konkrétny príkaz a počas týždňa ho vedome praktizujte voči niekomu zo skupiny.

13. Kde začať dnes večer

- **Cieľ:** Previesť všetko naštudované do konkrétneho, udržateľného spoločného života pri stole.
- **Otváracia otázka:** Čo je najväčšia vec, ktorú si si z tejto knihy odniesol?
- **Do kruhu:**
 - Aké kroky chceme urobiť ako skupina odteraz ďalej?
 - Kde vidíme nebezpečenstvo elitizmu alebo uzatvorenia sa do seba a ako sa pred ním ochránime?
- **Aplikácia:** Naplánujte si spoločné stretnutie pri varení alebo výlete a pozvite niekoho nového. Žite to!

Príloha 5: Infografiky a ťaháky

Kapitoly sú na čítanie. Táto príloha je na použitie.

Tri schémy, ktoré patria na chladničku alebo do mobilu: prvá pre večer, keď sa to celé začína, druhá pre stretnutia, ktoré prídu potom, a tretia pre chvíľu, keď si po roku potrebujete poctivo povedať, ako na tom vlastne ste.

Kde začať dnes večer

Štyri kroky, ktoré nepotrebujú stanovy, rozpočet ani budovu. Stačí kuchyňa a dvaja ľudia, ktorí majú rovnaký hlad.

Praktické otázky pre skupinku pri stole

Stretnutie nepotrebuje osnovu kázne. Potrebuje otázky, na ktoré sa nedá odpovedať zbožnou frázou.

Je naše spoločenstvo zdravé?

Kontrolný zoznam na pravidelné použitie. Nie na hodnotenie druhých – na poctivý pohľad do vlastného kruhu.

Štyri kroky od dnešného večera

1

Krok 1:
Nájdí dvoch alebo troch
(nečakaj na stovky ľudí,
stačí jadro úprimných priateľov)

Krok 1: Nájdí dvoch alebo troch (nečakaj na stovky ľudí, stačí jadro úprimných priateľov)

2

Krok 2: Priprav stôl a chlieb (stretnite sa v obývačke, na intráku a v kaviarni pri jedle)

3

Krok 3: Zložte náboženské masky (povedzte si pravdu o
zraneniach, hriechoch a otázkach)

4

Krok 4: Žite ako rodina v meste (modlite sa spolu a slúžte
ľuďom v núdzi okolo seba)

**Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene,
tam som ja medzi nimi.**

Obrázok 7: Štyri kroky od dnešného večera: nájdí dvoch alebo troch, priprav stôl, zložte masky, žite ako rodina v meste.

Praktické otázky pre skupinku pri stole

Obrázok 8: Päť otázok, ktoré otvoria rozhovor pri stole, a štyri pravidlá, ktoré ho udržia živý.

Je naše spoločenstvo zdravé?

- ☒ **Hlavou je Kristus,**
nie jeden človek s mikrofónom.
- ☒ **Každý niečo prináša,**
nehovorí stále ten istý.
- ☒ **Jeme spolu a lámeme chlieb,**
nesedíme len v radoch.
- ☒ **Účty sú otvorené**
a pomoc je adresná.
- ☒ **Konflikt riešime medzi štyrmi**
očami, nie cez ohováranie.
- ☒ **Ľudia dospievajú k zrelosti,**
nezostávajú závislí.
- ☒ **Delíme sa a posielame,**
nezbierame ľudí pre seba.
- ☒ **Sme otvorení každému veriacemu,**
nie sme uzavretá elita.

Zdravie sa nemeria návštevnosťou, ale tým,
či ľudia rastú a či ich má kto milovať.

Obrázok 9: Osem otázok, ktorými si spoločenstvo raz za čas zmeria vlastné zdravie.

Tiráž

Erik Meliška

Vieš ako?. Ako žiť to, čomu veríš a čo vieš obhájiť

Edícia Vieš...?

Text © 2026 Erik Meliška

Obálka a ilustrácie © 2026 TriSoft Forever s.r.o.

Slovak edition © 2026 TriSoft Forever s.r.o.

Vydalo vydavateľstvo TriSoft Forever s.r.o., 2026,
1. vydanie.

Jazyková korektúra: s podporou AI

Grafická úprava a sadzba: TriSoft Forever s.r.o.

kniznica.ixy.sk · vydavatelstvo@trisoft.sk

Ako táto kniha vznikla

Túto knihu sme vytvorili s výraznou pomocou nástrojov umelej inteligencie. Píšeme to otvorene, aby ste vedeli, čo držíte v ruke.

Čo urobil človek. Námet a myšlienkový základ knihy, jej stavbu, zadanie pre každú kapitolu, rozhodnutia o tom, čo v texte zostane a čo ide preč, a schválenie finálnej podoby pred vydaním. Bez tejto časti by kniha nevznikla – žiadny nástroj si ju nevymyslel sám.

Čo urobila umelá inteligencia. Prvé znenie kapitol podľa zadaní, redakčné pripomienky a revízie, jazykovú korektúru, ilustrácie a obálku.

Kto za to zodpovedá. Za obsah knihy – za jej tvrdenia, fakty aj prípadné chyby – zodpovedá autor a vydavateľ TriSoft Forever s.r.o., nie použitý nástroj. Fakty a údaje v texte sme overovali v recenznom kroku, ktorý robila AI.

Podiel AI: text – prvý draft a korektúra · ilustrácie – generované